

KÜLÜGY-HADÜGY

Budapest, 1914. december 15.

SZEMLE

I. évfolyam, 51. szám

A szerkesztésért felelős: Dr. Simon Elemér orsz. képviselő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII., Népszínház-u. 16

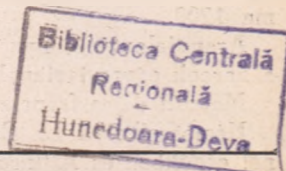
Előfizetési ára: fél évre 8 K, egész évre 15 K. Egyes szám 30 fill. Megjelenik minden kedden. Telefon: József 51-15

FELHIVÁS A KÖZÖNSÉGHEZ!

Katonáink Karácsonya.

December végének közeledtével mindnyájunk gondolata, sóhajtása és meghatottsága derék, bátor katonáink felé száll, kik a szent karácsony estét is távol szeretteiktől és puha otthonuktól táborig tüzeknek fagyos világa mellett töltik. Az egész nemzet, a nagy magyar társadalom megmozdult, hogy a szeretet ajándékait eljuttassa a hazáért küzdő harcosoknak. A budapesti honvéd kerületi parancsnokság e nemes és szép mozgalomnak szolgálatában áll és készséggel vállalkozik arra, hogy **Budapest székesfőváros területéről, valamint Pest-P.-S.-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Bodrog, Baranya, Somogy, Tolna és Fehér vármegyék területéről** a harctérre elküldött összes honvéd és népfelkelő csapatok számára, tekintet nélkül arra, hogy gyalogság, lovasság, vagy tüzérség és tekintet nélkül arra, hogy az északi vagy déli harctéren harcolnak, elszállítja a közönség ajándékait. Vitéz katonáinknak kiváltképpen szükségük van tartós édességekre (cukor, csokoládé, bonbon, kalács, kakaó, aszalt déli gyümölcs pl. füge stb., konzerv pl. szardínia, alma, dió, mandula stb.) teára, szeszes italokra, de csak kis üvegben; dohányra, cigarettapapírra, szivarra, pipára, szükségleti tárgyakra (szappan, fésű, zseb kés, szarvas-faggyu, vazelin, gomb, cérna, vastag tű, szalag, tábori-levelezőlap, ceruza stb.) Természetszerűleg készpénzt is köszönettel fogadunk, melyet — éppen, mert ismerjük a csapatok szükségleteit — lehetőleg praktikusabban használhatunk fel.

A katonák karácsonyi ajándékát kérjük bezárólag december 18. d. u. 6 óráig a Budapesti Honvéd Kerületi Parancsnoksághoz, Relle Sándor százados címére (VIII., József-utca 48. I. emelet 68. ajtó) eljuttatni, hogy a küldeményeket idejekorán csapattesteikhez szállíthassuk. Előre is hálás köszönet a nemes ajándékozóknak.

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

VILÁGHÁBORU.

(Az előzményeket tartalmazó 29., 30., 32., 37., 39., 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49. és 50. számokat 2 K 60 fillér postaköltség ellenében megküldi a kiadóhivatal.)

A hadi események naplója.

A szerbektől kiűritett Belgrádot csapataink elfoglalják.

A Kolubara folyónál megvert szerbek üldözését folytatjuk.

December 2.

A német császár Boroszlóban fontos tanácskozásokat folytatott Frigyes főherceg hadsereg főparancsnokkal, Károly Ferenc József főherceg trónörökösünkkel és Hötzendorfi Conrad tábornok, vezérkari főnökkel.

Török sikerek Batum elleni előnyomulás közben; Ardanutst elfoglalják.

Fezzanban — Tripolis déli részén — felkelés tör ki az olaszok ellen.

December 3.

A mazuri tavaktól keletre az oroszok vereséget szenvednek.

Rennenkampff tábornok orosz hadsereg vezért felmentik állásából.

Aranjelovactól délnyugatra makacs harcok folynak, a szerb támadások visszaverve.

Flandriában és Altkirchentől nyugatra megkísérelt francia támadások megghiusulnak.

Az angol hadseregben a tiszthiány egyre érezhetőbbé válik.

Nem hivatalos helyről vett hír szerint 84 ezer embert vesztek eddig az angolok. Ezek közül mintegy 50,000 Ypern és Arman-tières melletti ütközetekben esett el.

De Wett bur tábornokot, a bur felkelés vezetőjét, az angolok elfogták.

December 4.

Nyugat-Galiciában, Tymbark mellett, sikerek az oroszok felett.

A mazuri tavaktól keletre folyamatban lévő ütközetek a németekre kedvező sikerrel folytatódnak, ujabban ejtett foglyok száma 1200.

Aranjelovactól nyugatra és délnyugatra a harcok egyre tartanak.

Metztől délre francia vereség.

Német sikerek La Bassée-nál, az argonnei erdőkben és Altkirchtől délnyugatra.

Anglia, keleti partjain nagy előkészülete-

ket tesz egy esetleges német partraszállás ellen és a franktiseur harcot igyekeznek megszervezni.

Török sikerek Batumtól délre.

Egyiptomba az angolok védelmére ausztráliai és újzeelandi csapatok szállnak partra.

Az egyiptomi angol kormány, úgy hirdik, 14,000 embert kénytelen Sudanba küldeni az ott kitört lázadás ellen.

Kanada további 31,000 katonát kíván Angliának szállítani.

A Beszkidekban betört ellent visszaverjük.

December 5.

A lengyelországi nagy ütközet kedvezően folyik tovább.

Nyugat-Galiciában előnyomulni megkísérlő orosz erőket visszaverjük, 2200 orosz foglyul esik.

Rennenkampff orosz tábornokot állítólag letartóztatták.

Aranjelovac és Gorni-Milanovac között a szerbek nagy haderőket vonnak össze.

Altkirch melletti támadást, a franciáknak súlyos veszteségeket okozva, a németek visszaverik.

Súlyos angol vereség Mesopotámiában.

Fegyveres összekoccanás a bolgár—görög határon.

Görögország — török forrásból eredő hírek szerint — előkészületeket tesz a mozgósításra.

ezzel is megnehezíteni akarván a török támadást.

December 7.

Károly Ferencz József főherceg trónörökösét a német császár a második 11. sz. westfáli huszárezred főnökévé nevezte ki és kinevezte Hötzendorfi Conrad tábornokot, vezérkarunk főnökét, az 5. gyalogos gárdézred főnökévé.

A Lodztól keletre és délkeletre gyorsan visszavonuló orosz erőket a németek tovább üldözik, elfognak mintegy 5000 katonát és 16 ágyú löszerkocsikkal.

Piotrkow-nál újra támadó orosz haderő ismét vereséget szenved.

Dobczyce—Wieliczka vonalról az oroszokat elűzzük; eredmény: 5000-nél több fogoly, köztük 27 tiszt.

Szerbiai haderőnk új felállítására tervszerűen folyik, az ezt megakadályozni szándékozó ellenséges támadásokat, súlyos veszteségeket okozva, visszaverjük.

Belgrádtól délre sikerrel haladunk előre, elfogtunk 14 tisztet és 400 katonát.

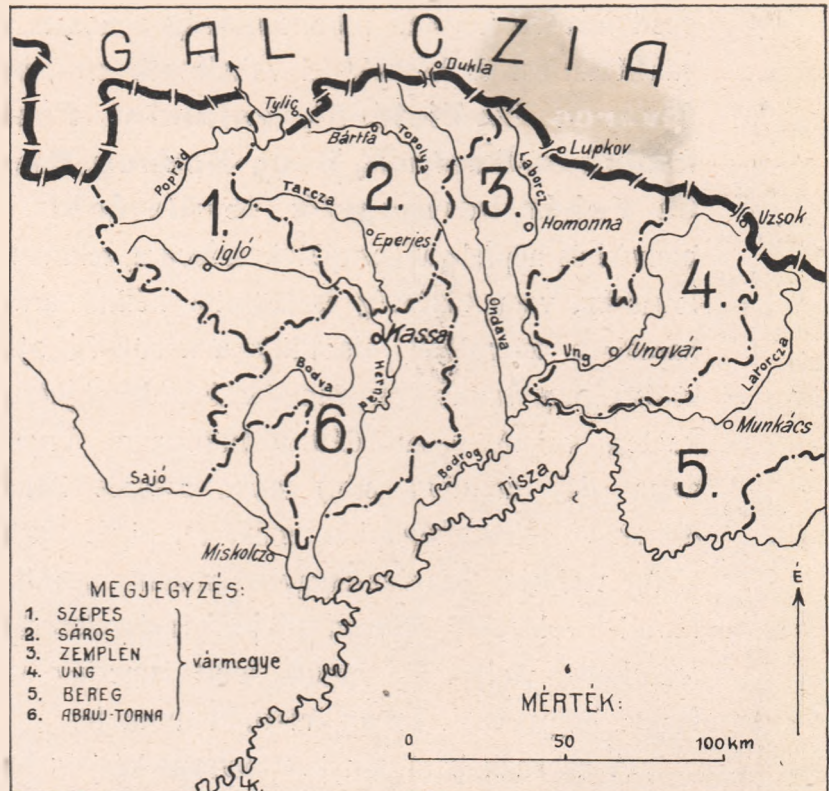
Adschar környékén, Batumtól délre török sikerek.

A törökök elfoglalják Sautschbulakot.

December 8.

Lodz környékéről visszavert orosz erőket a Miazgánál csoportosulnak.

Lowicz melletti ütközet még folyamatban van.

December 6.

A Kárpátokból az oda betört orosz haderő megkezdte a visszavonulást.

Lodzt a német csapatok beveszik.

Piotrkow-tól északra törekvő orosz csapatokat a német hadsereggel egyesülten megverjük.

Balkáni hadseregünk új csoportosulást vesz fel.

A Batum elleni török offenzíva előrehalad.

Az angolok a kiszáradt Mentalek tavat, Port-Saidtól délkeletre, víz alá borították,

Piotrkow melletti ismételt megújuló sikertelen támadásokban az oroszok közül ismét 2800 jut fogságunkba.

Souain környékén és Varennes, valamint Vauquois ellen sikertelen francia támadások.

Az argonnei erdőkben német előnyomulás.

„Prinz Eitel” német cirkáló elsüllyeszt a chilei vizeken egy angol gőzöst.

Az angolok Sudanban proklamálják a hadi állapotot, miből ottani nehéz helyzetükre joggal következtethetnek.

December 9.

A marokkói vereség Franciaországot arra kényszeríti, hogy oda lényeges erőket küldjön le.

Tuniszban a tuaregee törzse szent háborút hirdet a franciák ellen.

A diplomáciai események és a háborúval kapcsolatos események naplója.

December 2.

A német császár meglátogatja a Czenstochau mellett küzdő magyar-osztrák és német katonákat.

December 3.

A német császár visszatér Berlinbe.

Miklós cár a hadszínterről az ország belséjébe utazott.

Az olasz kamarában Salandra miniszterelnök nagy beszédet tart Olaszország által a világháború közepette elfoglalandó álláspontrol.

Szerinte az országnak semlegessége dacára mindig készen kell lennie létérdekéi megóvására és ezért a kormánynak mindig legfőbb gondját fogja képezni a hadsereg és hadi tengerészet kellő felkészítése.

Az amerikai kormány tiltakozást jelent be Londonban a csak feltételeken hadidugárut képező amerikai árukkal szemben követett angol eljárás ellen.

December 4.

Németországban a népfelkelők második osztályába tartozók összeírását rendelik el. Oroszország Japánban állítólag az ottani gyáraknál 48 ágyut rendelt.

Bülów herceg neveztetik ki német nagykövetté Rómába.

Anglia kijelenti, hogy az amerikai hajózást hadidugárut utáni kutatással nem fogja a jövőben zavarni.

December 5.

Pasics-kabinet lemond.

600,000 angol ujoncból 500 ezer csak oly feltétellel soroztatja be magát, hogy az ország határain túl nem viszik.

Francia lapok támadják az új sorozásokon követett azon eljárást, hogy teljesen gyenge és tüdővésztes egyéneket is besoroztak és ezzel fizikailag és erkölcsileg gyengítik a haderőt.

Bulgária megtagadja az oroszok részére szóló francia ágyuk átvitelét.

A portugál miniszterelnök közlése, hogy az ország négy expedíciós hadsereget

szervezett afrikai szolgálatra és egy ötödik is készen áll tetszés szerinti hadszínterre való utbaindításra.

December 6.

Szerbia állítólag késznek mutatkozik fegyveres segítség ellenében Macedóniának a Wardarig terjedő részét Bulgáriának átengedni, mely ajánlata azonban visszautasított.

Franciaországban az új sorozások orvos nélkül tartatnak meg, csak hogy a besorozottak létszámát emeljék.

Az angol kormány lefoglalja egy ottani hajógyárban a Chile részére épülő készen lévő „Almirante Latorre” nevű 28,500 tonnás csatahajót, továbbá két, Norvégia által rendelt, páncélost.

December 7.

Az új szerb kormány feje ismét Pasics lett, ugyanő a külügyminiszter. Hadügyminiszter Bojovics tüzérezredes, ki azonban külföldön tartózkodik s ideiglenesen ezt a tarczát is Pasics vezeti.

A portugál kormány leköszönni kényszerül a közvélemény hatása alatt, mely erősen kárhoztatja, hogy az ország mint Anglia zsoldosa, résztvegyen a háborúban.

December 8.

Vilmos császár könnyen megbetegedett.

A nagy tisztihány folytán a francia hadseregben az altiszteket nevezik ki tisztekké.

A francia és angol lapokban visszatükröződik a két ország közvéleményének nagy lehangoltsága az oroszok lengyelországi vereségei felett.

Románia visszautasítja a hármass-entente azon ajánlatát, hogy Szerbia segítségére fegyvert fogjon.

György angol király a belgák királyát a terdszalagrenddel tünteti ki.

Lichtenstein hercegség semlegességét jelenti ki.

December 9.

Falkenhayn német hadügyminiszter a még mindig beteg Moltke tábornok helyett végkép átveszi a német vezérkar vezetését.

A hármass-entente azon kísérlete, hogy a Balkán szövetséget ismét felújítsa, hajótörést szenved.

A pápa állítólag lépéseket tesz, hogy a harcoló felek karácsonyra fegyverszünetet kössenek.

Japán Indochinát kívánja megszerezni; Párisban remélik, hogy e tekintetben sikerülni fog Japánnal megállapodni.

A Nobel-bizottság elhatározza, hogy a békedíjat ez évben nem adja ki.

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

Félkaru sebesültek oktatása.

Gróf Zichy Géza kiváló zeneszerzőnk (Budapest, Pálma-utca 6. Telefon 98-60.) késznek nyilatkozott félkaru sebesülteket sok évi tapasztalatai alapján oktatással és tanácsokkal ellátni.

A kórházparancsnokok Onagyméltósága eme nemes szívi ajánlatának megbecsülhetetlen előnyeire az összes félkaru sebesülteket figyelemztették, illetőleg adott esetben Onagyméltósága támogatását kérték ki.

Reflektor.

MACSKABŐR,

és mégse panama tekintetes Haza és tisztelt Ház! Mikor a temperamentumos honatya, ki tiszteletreméltó következetességgel mindig és mindenben panama illatot szagol, kivágta a rezet: báránbőr helyett macskabőr nyivákol a hadseregszállítók panamáiban; egyszerűen nem a szerb, nem az orosz, nem a francia, nem az angol, nem a belga, nem a japán volt az ellenség, hanem a hadseregszállító, ki becsapja az ázófázó szegény bakát báránbőr bekecs helyett ringy-rongy macskabőr-mel-lénnyel. Cicerós cikkek futják tovább az átok-nótát és a szegény hadseregszállítók szaladtak a hadügyminiszterhez, ki aztán le is huzta a panama vizes lepedőjét hűsleges sáfárjairól, mert úgy történt a fatális eset: a báránbőrökből nem volt elegendő készlet és így a szegény hadseregszállító, mi telhetett tőle, nagyot ütött (mert erre előre nem gondolt) a számár fejére és adott drágább macskabőrt — tekintetes Haza és tisztelt Ház — az olcsóbb báránbőr helyett. Ez a hadseregszállító panamának szomorú nótája.

oo

A HÁBORU

ma már nemcsak a tömeghalál borzalmas temetője, hanem maga a mindennapi, rendes és normális élet. Manapság a Háboru mindent pótól, de a Háboru nem pótolja semmi. Valaha ezt a szerelemről mondták, de ma már tán szerelem sincs a világon, vagy ha van, az csak — háborus szerelem. A Háboru nemcsak a harcmezőkön dul, hanem a színházokban, mozikban, koncert- és felolvasó-termekben. Így például valóságos háborus irodalom keletkezett, mely egy és ugyanazon címmel kezd a mondanivalóját: A Háboru és . . . A pontok helyett, kedves olvasóm, akármire gondolhatsz, mert a háboru csak vitéz katonáink életsorsában kegyetlen és kérlelhetetlen. Ahol csak ürügy vagy reklám, csalogató vagy hivogató, ott a Háboru szelid háziállat, kit kényed-kedved szerint párosíthatsz. Például: A Háboru és a Városrendezés vagy A Háboru és az Állatkert jövője vagy A Háboru és az Imádság vagy A Háboru és a Tango vagy A Háboru és . . . de tovább nem folytatjuk. A Háborunak az a szerencséje, egyszersmind a pechje, hogy ma divatban van, mert ami ma divatos, az a jövő szezonban kimegy a divatból. Aki tehát máris megunta a háborut, az könnyen vigasztalódhat: semmi se tart örökké, sőt a divatos szerelmek, divatos táncok és divatos háboruk legfeljebb ha egy évig boldogítják az emberiséget. Mához egy évre a divatjamúlt divathóbortok invalidus seregébe bevonul a rokkant Háboru. A veterán csapatból kilép a köszvényes Tangó és kollegiális részvétellel szorítja meg a Háboru vértől csöpögő kezét . . .

KÜLFÖLD.

A Dardanellák problémája.

Ki van terítve előttünk a láz paroxizmusában vonagló Európának térképe. A szép és élénk színekkel kipingált papiros végórát éli, mert akárhogy végződik a világháború katasztrófális játéka: a színek elhelyezésében okvetlen változás történik. Most már lehetetlen a diplomaták kedvenc szójárásának: a statusquo antenak propagandát csinálni. Annyi vérnek kiöntása, annyi nemzeti vagyonnak felégetése után nem szabad a kirobbant energiáknak egy csufondáros szolamnak ingoványába belefulni. Ha néha napján meg is esik, hogy a nagyvezérkar- és Höfer-jelentések szerint semmi új nem történt a harcmezőkön és ha úgy is látszik, hogy holtpontra jutott a gigászi mérkőzés, azért mégse lehetséges, hogy az legyen a végeredmény: „minek ettük meg a békát?”

Meglehet, hogy ma még a világháborúnak keletről-nyugatra elérő hosszukaru mérlege, ha ide-oda libeg is, azért még mindig egyenes és vízszintes vonalban áll. Bár ma, hacsak rövid időre is, elülne mindenütt a harci zaj, hogy csöndben összeadhassuk és kivonhassuk a végeredményt, más szóval: ha földben, gazdagságban, népességben, termékenységben összeadnók amit nyertünk és kivonnók belőle mindent, mit elvesztettünk: éppenséggel nem kellene megborzadnia a középeurópai szövetségnek a háború-mérleg eredmény összegétől. Imponálóan értékes plusz lenne a békekonferenciák diszkussziójának alapja és a kettős szövetség diplomatáinak éppen csak arra kellene törekedniök, hogy amit vérrel és vassal birtokunkba vettünk, attól el ne üssön bennünket a békekonferenciának döntő ítélete.

De a harc tovább folyik és éppenséggel nem a kettős szövetség az, mely az eddigi eredménnyel meg lenne elégedve. Sőt: őszintén és leplezetlenül mi hirdettük, hogy a végső célok eléréséhez még rengeteg véráldozat szükséges. Minél inkább távolodunk a statusquo labilis és hazug helyzetétől, minél közelebb jutunk nagy nemzeti és internacionális problémáknak megoldásához, annál bizonyosabb, hogy nem néhány évig elkinlódó fegyverszünetet, hanem tartós, fellegtelen és állandó békét kötünk. És ha igaz az: „ha békét akarsz: készülj a háborúra“, ma még igazabb: minél jobban és teljesebben győzelmet aratsz, annál tartósabb és állandóbb békét köthetsz.

Mint minden héten, úgy ezuttal is csöndes és nyugodt objectivitással hajolunk Európának sebes és véres teste fölé és magyar-osztrák szempontokat mérlegelve megállapítjuk, hogy a brit világuralom nálunk másodrangu probléma. A monarchia egyelőre nem kolonizál. Szárazföldi nagyhatalom és mint ilyen a brit világpolitikával csak a Balkán nemzetek gazdasági piacain találkozik. Londonban pedig a Balkán még mindig „Hekuba” földje. Az Indiák, Egyiptom, Ausztrália

és Kanada mellett a brit világhatalom mit keressen a kopár karszthegek és az exkecskepásztorok — pardon! — utódainak földjén? Az egész Balkánból egyedül csak Konstantinápoly sorsa van szívéhez növe, nem azért, hogy a Dardanellák kulcsát az ozman pádisah kezéből kiüsse, hanem hogy ez a kulcs soha se kerüljön — fegyverestársának, Oroszországnak kezébe.

Kevés bölcsesség kell a világ kormányzásához. De az emberi logikának legminimálisabb mértékét is nélkülözik az angol világhatalom jelenlegi kormányzóit. Mert ha mindenben megegyezhetne is az angol-szász faj az északi szlávsággal, a Dardanellák problémája még akkor is szentöl-szembe találná őket.

Az angol világuralomnak pandantja és egyben ellentéte a Romanovok hatalma. Britanniának a vizek árja a grandiozus terjeszkedésre nemcsak eszköze, hanem a levegője. A szent Oroszország is ma már telítve van világhatalmi utópiákkal és mindene meg van hozzá, csak éppen a tengerek nyílt utja: a gazdasági fellendülés levegője van elzárva előle.

A német világuralomra törés csak a rövidlátó angol kalmár előtt olyan nagy veszedelem, pedig az orosz nyílt tenger-szomja százszorosan erősebben ostromolná a brit imperium partjait, ha egyszer végre valahára oceánok hullámtaraját paskolhatná a fekete-tengeri orosz flotta. De amíg Oroszország hatalmas szárazföldi börtönében tesped, addig mindent felforgatni vágyó és folyton robbanó energiája Európa szárazföldjének testén át keresi a nyílt és határtalan Óceánt. A kalmár Albion annyira gyűlöli a német konkurencset, hogy dühében oda is ajándékozna ezuttal Konstantinápolyt az oroszoknak és csak későn és többé soha jóvátehetetlenül eszmélne arra, hogy az orosz terjeszkedő energiák e természetes szellentyű nyíláson át új terrenumok felé szállnának és orosz inváziótól még Afrikának partjai se maradhatnának szüzmmentesen.

Minő szerencséje Nagybritanniának, hogy az áldozatra szánt Törökország a középeurópai szövetség árnyékában és védelmében hadakozik és így Albiont mi mentjük legjobb barátjának halálosan ölelő karjaiból. Ha Oroszország gazdasági fellendülése előtt kinyílta az Óceán kapuja, Magyarország tán örökre megszabadulna muszka inváziók lehetőségétől és Oroszország őszintén és megelégedetten belepihenne az európai koncert párnás kényelmébe.

A kolonizáció az a büvös csatorna, mely természetes uton vezeti le a gazdasági és népességi felesleg energiákat. Orosz gyarmatok Afrikában, Ázsiában és Ausztráliában megkímélnék az európai kulturát pánszláv barbárságoktól. Csak az a baj, hogy se a monarchia, se Németország nem kapható szabad és független államok letiprására.

Ha a középeurópai szövetségtől függne: Európára kimondaná az örökös Treuga Deit. Annyi vér és könny áztatta már ez öreg világgrészt, hogy az emberi kultúrának szülő és még mindig legterméke-

nyebb termőföldje bizvást megérdemelne, hogy térképének színharmoniját soha többé meg ne zavarják. De az örök béke Isten országa előtt az orosz csizmának végig kellene tapodnia — Románia és Bulgária országutjait, hogy eljuthasson a Fekete-tenger kulcsához, a Dardanellákhoz és az ezeregyéjszaka városához: Konstantinápolyhoz! A középeurópai szövetség ilyen áron nem kér az örök béke gyönyörűségéből. Hadserege még önkárán is az igazságnak és a politikai morálnak piadesztálján áll. A népek szabadságát hirdeti. Azért, hogy határain belül béke lehessen, nem támasztja fel újra a sinylődő rabszolgá államok korát. A semleges Romániát öntestével védi a mindent elnyelő orosz rémuralom ellen és nem akar Romániától egyebet, minthogy — semleges maradjon és nemzetgyilkos politikát ne folytasson. Ha Romániában a szenvedélyek lázas fantazmagoriája nem izgatná annyira a kedélyeket, meg kellene rémülniök a szörnyű halálos veszedelemtől, mely országuk határain leselkedik.

Ha valaha Oroszország elérí vágyainak vágyát: Magyarország még mindig Magyarország lesz, de hol lesz akkor Románia...? Erre feleljenek azok, kik Erdélyből akkor akarnak lakmározni, mikor Hannibál nemcsak „ante portas“, hanem már közvetlen ott áll és dübörögve dörömböl a román tulzó szenvedélyek poklának kapuján.

Földes Artur dr.

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

Vonatcsapataink dicsérete.

Egy elfogott 297. gyalogezredbeli orosz tisztnél talált parancs élenken igazolja, hogy már maguk az oroszok is kezdik belátni, hogy csapataink fölényének egyik oka vonatcsapataink kiváló szervezettsége és fegyelme. A parancs így szól:

„539. sz. parancs 1914 október 31. (november 13.) Az ellenség fogságából megszökött Szozegolew 1. gránátos tüzérezredbeli százados jelentése szerint az ellenség vonatcsapatainál mintaszerű rend és fegyelem uralkodik. Felhívom erre a hadtestparancsnokok figyelmét és mélyen sajnálom, hogy számtalan vonatkozó parancsaim és rendelkezéseim dacára, a mi vonatcsapatainknál még mindig nagy rendetlenség uralkodik. A legérellyesebb rendszabályok foganatosítását parancsolom meg, hogy végre ez olyan fontos ügyet rendezzem. Ewert tábornok a 4. hadsereg parancsnoka“.

Katonák karácsonyi csomagjai

A budapesti m. kir. postaigazgatóságának a harcterre küldendő karácsonyi csomagok kezeléséhez 10—14 napi időtartamra, mintegy 400 ember kirendelését kérte a honvéd állomásparancsnokságtól. A postaigazgatóság minden embernek naponta egy korona jutalomdíjat ad.

Harctéri pillanatképek.

Elcsélt hősök sírjánál.

Meg-megeredő esőben, sárosan, piszkosan érkezünk a délutáni órákban K. községbe. Egy már a lombját is elhullatott szilvas volt a század részére táborhelyül kijelölve. Az ellenség távollága és az előttünk lévő biztosító csapatok lehetővé tették, hogy hosszú idő után most ismét sátrakat állíthasson fel magának a legénység.

Milyen változó a harctér képe! Egyszer a legborzalmasabb ágyu- és puskatűzben, a földbe vájt földőzekek szolgálnak éjjeli szállásul; máskor viszont oly helyre kerülünk, amelytől az ellenség lövedékei akkora távolságra hullanak alá, hogy még a vékony sátorlapok is feltétlen biztosítékot nyújtanak az alatta pihenő honvédeknek.

Míg derék vitézeim a nedves szilvasban sátraik elkészítésével foglalkoznak, addig ellátogatok oda, ahonnan részükre élelmicikket szerezhetek. — A gyomor szakadatlan gondoskodást igényel. Pármily sok is a lővőszerünk, bármily kitűnő legyen is az elhelyezésünk, az ember teljesítménye nehézsé, sokszor kérdéssé válik, ha a gyomor korog. A gőzzel telt, jókarban tartott kazán nem hagyja cserben a gépezetet. Ha a gyomornak van mit feldolgoznia, akkor lesz is a testnek honnan erőt gyűjtenie a fáradalmak elviselésére.

Leginkább a harctéren tapasztalhattuk azt, hogy minő leküzdhetetlennek vélt akadályokat tud a katona utjából eltávolítani, ha a lelki erőhöz még testi erő is járul, mely utóbbit — sok álmatlanul, fáradalmakkal eltöltött éjszakák, kényelmetlen elhelyezés mellett — kizárólag a jó táplálkozás adhat.

Minden adandó alkalommal különös figyelmet fordítottam arra, hogy embereimet bőségesen lássam el élelmiszerekkel. Boldog voltam, midőn kioszthattam közöttük a készletet; örült a lelkem, midőn derék honvédek arcáról leolvashattam a megelégedést. Ilyen megelégedett arcokban gyönyörködhettem e napon is, midőn a jelenlévők számához képest, — sajnos, már 25 fővel csökkent ekkor létszámunk, — minden szakasznak külön-külön kioszthattam a huskonzerv, kétszersült és dohány adagokat.

Mikor a kenyér került volna sorra, már egészen besötétedett és az eső egyre kiméletlenebbül csapkodta arcunkat. Egy félszer alá huzódtunk és ott egy szál gyertya világító világítása mellett folytattuk a kenyérkiosztást. De nemcsak élelmiszerekhez jutottak ekkor honvédek, hanem a félszer alatt nagy mennyiségben talált deszkadarabokból is jutott mindenkinek, hogy azokat a sátrakra hordva, az átázott talajra helyezték és bár kemény, de azért mégis száraz fekvőhelyet teremtsen ki-ki magának.

Közben a sátrak mellé állított mozgókonyha telt „kondér”-aiból bőségesen osztogatták vacsorára a pompás burgonyás gulyást. Élvezet volt nézni, a harcdezt hadfiak jóízű falatozását. — Alig készültek el a vacsorázással, máris a kondérok tisztítása került sorra; majd hamarosan vízzel töltötték meg az üstöket, előkészületül a hajnali kávéfőzéshez.

Táborhelyünk körül, éjjeli nyugalmunk biztosítására őrségek voltak felállítva.

Midőn meggyőződtem minden munka elvégzéséről és láttam, hogy befejezték a kávédarálást is, az utolsó sátrak vonalában elfoglalom éjszakai szállásomat, — egy istállóban. Némi kevés szénát találok ott, azon helyezkedem el. Egy kis gyertyalámpa fénye mellett itt jegyeztem fel hadinaplómba az e napon történeteket; majd midőn az események leírásával elkészültem, zuhogó esőben bujtam ki „fészke”-ből, hogy a vak-sötét éjszakában megsejleljem az őrséget, sorra járjam a sátrakat és villanylámpámmal azokba bevilágítva, lássam alárendeltjeimet.

Sajnos, kevés olyan sátrat találtam, melyben az üdítő álom mellett tanuskodó szuszogást hallottam. A nagy eső sok sátor lakóját nyugtalanította. Egyik-másik sátorba a feltöltések dacára befolyt a víz. De a katona leleményességével máris segítettek magukon a honvédek és ha már oly sokszor vitézül állották meg helyüket az ellenség féktelen tüzeben, annál könnyebben elbántak most az esőokozta kellemetlenkedéssel. Legyőzték annak a tolkodását és végre még a vízzel szemben is a honvéd maradt a helyzet ura olyannyira, hogy a hideg dacára mégis csak átaludt néhány órát.

Másnap hajnali 3 óra 30 perckor már talpon volt az egész tábor. A sátrakat felszedték, a sátorlapokat összecsomagolták, hogy majd egy adandó alkalommal szárítsák meg azokat. Mozgókonyhánkban már forrott a kávé és nemsokára nagy élvezettel szűrőcsöltük a kitűnő, forró „feketeleves”-t. E napra dupla kiméretben főzettem a reggelit. Mielőtt elindultunk volna, minden ember még külön is vitt magával kávé kulacsában. Később örültem csak igazán annak, hogy ekkor kétszeresen használtam ki konyhánkat, mert ezután már sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy azon a nehéz terepen, melyre már ma jutunk, a mozgókonyha nem követhet bennünket.

Délután 5 órakor indultunk el K.-ról. Országúton dél felé mentünk, majd egy órai ut után egy hadihídon átkelve, a folyó jobbpartján folytattuk tovább utunkat. Ekkor tulajdonképpen egy oldalmenetet hajtottunk végre, amelynek az volt a célja, hogy annak a magasabb parancsnokságnak a körletéből, ahol eddig harcoltunk, a saját hadosztályunkhoz kerüljünk.

Dél előtt 8 óra 30 perckor B.-nak nevezett házcsoporthoz érkezünk. Már távolról látjuk azt a nagy sürgést-forgást, ami ott uralkodik. Kocsik, automobílok, máhás lovak, katonák, hadbiztosok mozognak minden irányban.

Ezen a helyen van a hadosztály élmező raktára. — Az ország belsejében elhelyezett nagy élmező raktárakból nagy tömegben szállítják ide a rengeteg élelmi cikket, ahol óriási sátrak és egyéb övőhelyek alatt gyűjtik össze a hadosztály csapatainak az élelmi készletét. Ezeket itt zsákokban, ládáknak kicsi bosnyák-lovakra rakják, hogy azok továbbvigyék rendeltetési helyükre, a tűzvonal felé és ott a harcban álló csapatok között szétosszák.

Az országúton állunk menetoszlopban és örömmel halljuk, hogy hadosztályparancsnokunk, — mielőtt újból az ellenség tüzebe kerülünk — itt megsejlelj bennünket.

Dél előtt 9 órakor T. tábornok Sch. vezérkari testületbeli százados kíséretében megtekinti a csapatot. Rövid, katonás beszédet intéz mindannyiunkhoz. A parancs vétele után letérünk az országútról és elindulunk kijelölt célunk felé.

A B. patak völgyében haladunk felfelé. Előttünk egy hatalmas gerincvonal, a G. hegyhát és a B. pl. huzódik nagyban észak-déli irányban, melyből mint gerincből a bordák, számos mellékhegyhát ágazik el.

Már jó messze járunk a hegyek között és mégis ritkábban hallunk egy-egy ellenséges ágyudörrenést, mint azelőtt. Örömujjongva szerzünk ennek okáról tudomást. Ugyanis a keskeny úton, velünk szemben két hatalmas, francia gyártmányu, modern gyorstüzelő-ágyut huz egy-egy pár ló. Az ágyu páncéllapjain a mi tüzérségünk és gyalogságunk lövedékeinek a pusztító hatását látjuk. — A kísérő legénységtől megtudjuk, hogy előző napon csapataink hat ágyut zsákmányoltak a szerbektől, melyeket részletekben szállítanak le a hegyekről. — Tehát ezen a vidéken egyszerre hat ellenséges ágyuval működik kevesebb a szerb tüzérség, ezért halljuk ritkábban az ágyudörgejt!

Egy mellékvölgybe bekanyarodva, nemsokára elhagyott fűrészmalom mellett vezet el az utunk. Fasínek vezetnek felfelé a völgyben, melyeken békeben a hatalmas szálfákat szállították lefelé a fűrészmalomhoz. — A völgy az épület elhagyása után hirtelen összeszűkül; csupán a fából készült sínek között haladhatunk tovább előre. Közeledünk célunkhoz; most már halljuk a fokozatosan élenkebbé váló puskaropogást. Fejünk felett ellenséges gránátok szelik a levegőt; bugásukat százszoros erővel veri vissza a völgy visszhangja.

Oszlopunk éle megáll, letérünk a sínek közül az erdőbe, hogy helyet adjunk az elénk került és már a tűzvonalban álló csapataink felől jövő hadosztályparancsnokunknak, aki délceg tartással ül mokány lován.

Ismét elindulunk, majd kezdetét veszi a meredek hegymászás. Az esőtől átázott sikos talajon magunk nyomdokoljuk a szerpentinákat a hegyoldalban. Elmulik néhány negyedóra, mire a gerincre jutunk. Itt már kemény harcok nyomaira akadunk. Egész sora huzódik el a majdnem egymást erő lövészföldőzekeknek. Szerb katonák felszerelési cikkei: fegyverek, törött szuronyok, vitorlavászonból készült sárgás hátbőröndök, tölténytáskák hevernek szerte-széjjel. Találunk néhány, a mi legénységünk felszereléséhez tartozó, de keresztüllőtt főzőedényt és evőcsészét is.

Délután 3 órakor érkezünk meg kijelölt helyünkre, ahol évszázados erdő sűrűjében, alig 300 lépésre a tűzvonal mögött egyelőre mint tartalék helyezkedtünk el.

Nagyon szomorú képe volt ennek a helynek. Körülbelül tíz tömegsirt vettünk észre körülöttünk. Itt is, ott is egyszerű fakeresztek, rajtuk ilyenféle felirásokat látnak: „32 ember a m. kir. . . . honvéd gyalogezredből, akik 1914 . . . hó . . . n haltak hősi halált”. A keresztek mögött 10—15 m. hosszú, 3—4 m. széles sirdombok alig észrevehetően emelkednek ki az ellenségtől ellenkező irányba eső meredek hegyoldalban. A helyzet olyan, hogy erről a területről

most semerre sem mozdulhatunk. Itt kell bevárunk a további parancsokat.

Akkor, midőn a hősöket itt közös sírnak adták, a leghevesebb puska- és ágyutűzben történt a temetés. Igen megnehezítette az elföldelést a sziklás talaj és most, midőn az éppen ideérkezett tartalékunk egyes részei a sírdombok fölé kerültek, azokra előbb vastagon kellett földet hordanunk, hogy a pihenő hősöknek a föld alól kilátszó egyes testrészeit eltakarhassuk.

Ha egy „béketegetőben” kellene ilyent látnunk, borzadályal távoznánk a helytől, de itt nyugodt lélekkel vagyunk elesett bajtársaink közelében és bátor szívvel pihenünk le arra a földre, — minthogy a helyben, nem válogathatunk, — mely hőseink kihült tetemét takarja. — Bajtársak, ezredbajtársak voltunk az életben, azok vagyunk a halálban is.

Mig a föld alatt a kihült holttestek ölekeznek egymással, fölöttük a még életben lévők nyujtanak egymásnak segédkezet és rettegés nélkül gondolunk arra a holnapra, midőn a közelünkben pihenő bajtársainkhoz hasonlóan, ha kell, mi is életünket áldozzuk Isten nevében, királyunkért és hazánkért.

Lendvay Károly főhadnagy.

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

Háborús felolvasások.

Hazai Samu báró honvédelmi miniszter december hó 8-án, a régi Országház gyűléstermében tartotta meg felolvasását. Az előkelő közönség ritka élvezettel hallgatta a kegyelmes ur lendületes, ifju tűzben égő és hazafiságtól csengő szavait. Kár, hogy az illusztris szerző már az első mondatban elárulta a lelkes szónoklat poetikus titkát: „A háboru tényezőit” nem a magasrangú katona és miniszter, hanem az — ifju hadnagy ur irta. Az ifjuság himporát csak megaranyozta a régi-régi dogozatnak új aktuális verete. A kegyelmes ur büszke lehet a hadnagy urra. A közönség hálásan tapsolta a hadnagy író urat és a kegyelmes szónok urat.

A budapesti magyar kir. Tudományegyetem december hó 11-én tartotta legelső — a háborúval kapcsolatos — felolvasását. Mihályfi Ákos dr. és Magyary Géza dr. egyetemi tanárok felolvasásait, hacsak kivonatban is, karácsonyi számunkban ismergetjük olvasóinkkal.

Az *Uránia tudományos színházban* dec. 13-án Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár „A harcterek földrajzáról” tartott nívós, érdekes és szellemes szabad előadást. A nemes hév, a nagy tudás és a végtelen bizalom fegyvereink győzelmében ki-kicsengett szónoki verével megkonstruált beszédéből. Ezt a ragyogó szónoklatot végig kellett volna hallgatnia minden savanyu világfájdalommal telített pesszimistának. A közönség feszült figyelemmel hallgatta a tudós és lelkes tanár szavait és a végén hálásan megtapsolta.

Kérdésközlések a hadbavonultakról.

Előfizetőink kívánságára hadbavonult családtagjaikról szívesen kérdezősközlünk és összeköttetéseinknél fogva a legrövidebb idő alatt válaszolunk.

Illetékes helyekhez intézett kérdezősközlésinkre e héten ismét számos hadbavonult sorsáról adtunk hírt hozzátartozóinknak. Ezek közül ez uton is közöljük:

Singer (Székely) József 51. gyalogezredbeli szakaszvezető október 22-én a Stryj melletti ütközetben oldaltájékan megsebesült és az ottani kórházban helyeztetett el. Nincs kizárva, hogy ezen város kiürítésekor nevezett sebesülten orosz fogságba esett.

Csatár Máttyás György 20. honvéd gyalogezredbeli honvédrol pontos hírt még nem sikerült kapnunk. Tovább érdeklődünk.

Simon Gyula tizedesről örömmel halljuk e hó 7-éről, hogy jelenleg a 2/35 élelmezési lépcsőnél van beosztva. (Tábori posta szám: 37. vagy 28.) Előljárója szerint igen derekasan viseli magát és kitűnő egészségnek örvend, amit sajátkezű aláírásával ő maga is megerősített. Ez utóbbit kívánságra szívesen megküldjük.

Havas Gyula cs. és kir. 51. gyalogezredbeli e. é. önkéntes, c. tizedest utoljára a Lesnovice melletti ütközetben látták. Nem állapítható meg, vajjon elesett-e vagy pedig sebesülten orosz fogságba jutott?

E héten a következőkről érdeklődtünk: *Csöre Árpád* 29. honvéd gyalogezredbeli e. é. önkéntes tizedes.

Ferenzi Sándor cs. és kir. 63. gyalogezredbeli gyalogos.

Lujber György 31. honv. gyalogezredbeli honvéd.

Bartus László 31. népfelkelő gyalogezred 9. századbeli szakaszvezető.

Dr. Menyhért János 3. honvéd gyalogezred 6. századbeli zászlós.

Turner András 6. honvéd gyalogezredbeli főhadnagy.

Berend László tart. hadnagy a cs. és kir. 32. gyalogezredben.

Klavigyik Pál cs. és kir. 26. gyalogezredbeli póttartalékos.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A *Külügy—Hadügy hetiszemle, magas színvonalu, friss és érdekes katonai hetilap, mint ilyen a magyar sajtóban egyetlen. Összefoglalja a hét folyamán történt hadieseményeket, azokat vázlatokkal illusztrálva, szakszerűen magyarázza, hamis híreket cáfol, anélkül, hogy az igazságot leplezné, tájékoztat és felvilágosít; részletesen foglalkozik a háború kísérő minden jelenséggel, a külföld hangulatával, a társadalom munkájával; előfizetőnek katonai tanácsokat ad, hadbavonult hozzátartozóiról híreket szerez és ad.*

Előfizetési ára: félve . . . 8 korona
Egész évre 15 korona.

Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal.

Katonai légiárók.

I. Repülőgépek.

Alkalmazásuk az eddigi hadjáratokban.

A technika legtöbb vívmánya az államok katonai céljait is szolgálják. A repülőgépek már a tripoliszi háborúban az olaszoknak úgy a felderítésben, mint a bombavetésben nagy hasznukra voltak; bár a Ghubli nevű homokot hordó szél a fel szállást sokszor lehetetlenné tette. Repülőgépek által nyert értesülések alapján az előőrsök fedezete alatt csapataikat oda tolhatták, ahová a törökök támadásai azt megkivánták, míg a törökök — repülőgépek ellenőrzése folytán¹⁾ — leplezetten mozgásokat nem végezhettek, ami hadműveleteik eredményére mindenkor természetesen káros befolyást gyakorolt.

A balkáni háborúban, amelyet kisebb katonai hatalmak vívtak, szintén volt szerepe a repülőgépeknek. Az első időben úgy a bolgároknál, mint a törököknél hiányzott a repülőgépek katonai szervezete, felszerelése (szállító-kocsik, sátrak, javító-műhelyek, tartalékanyag stb.). A gépek legnagyobb részét közvetlenül a háboru kitörése előtt vették, amiért nem volt meg a szükséges kiképzett pilótaszemélyzet, s így ezuton kevés használható jelentést kaptak.

Még a bolgároknál a repülőgépek némi szolgálatot tettek, — főleg szemrevételezéseknél. 27 gépből azonban csak 7 volt kétélűes, többet nem lehetett használni,²⁾ úgy, hogy mindössze 12 gépet alkalmazhattak.

A törököknél nemcsak a személyzet, hanem maguk a gépek is hiányoztak. Így az egész háboru tartama alatt ezen értékes felderítő eszköz útján híreket nem igen kaptak az ellenségről. Épp így volt ez a szerbeknél és a görögöknél is.

A most folyó titáni küzdelemben már oly jelentős a szerepük, hogy nem érdektelen, ha a repülőgépek katonai hivatását, alkalmazását röviden ösmertetjük.

Követelmények.

Hogy a repülőgépek katonai célokra eredményesen alkalmazhatók legyenek, két feltétel szükséges: a repülőgépek jók legyenek, a személyzet pedig alaposan kiképzett.

A repülőgép jó, ha: kedvezőtlen időben és terepen is működik; a pilótán kívül még egy utast szállíthat; a fel- és leszállás könnyű;³⁾ mozgékonyasága úgy vízszintes, mint függőleges irányban nagy;⁴⁾ a leve-

¹⁾ A törökök három repülőgépet le is löttek; egy motorromlás következtében zuhant le és tört össze.

²⁾ A legtöbb régi rendszerű Blériot-gép volt.

³⁾ A legújabb gépek már szántóföldön és más, kevésbé sima talajon is fel tudnak szállni, sőt már oly kísérletek is folynak, hogy vizen és a földön önállóan mozoghasanak.

⁴⁾ Másodpercenkénti sebességük már 34—40 m. Összehasonlításképpen a leggyorsabb madarak repülési sebessége a következő: galamb 18—34 m., — fecske 60—67

göben sokáig tartózkodhat;⁵⁾ a csapat után könnyen szállítható; saját erejéből, vagy táborszerű eszközökkel könnyen működésbe hozható; lehetőleg önműködő egyensúlyozója van és drótnélküli táviróval⁶⁾ felszerelhető.

A személyzet akkor felel meg a hivatásának, ha úgy a gép kezelésében, mint szemrevételezésekben kiválóan jártas s e téren nagy eredményeket képes biztosítani. Minden állam már béke idején nagyszámu tisztet és legénységet képeztet ki, hogy háboruban elegendő tartalék is álljon rendelkezésre.

Tájékozás.

Nagy magasság kiterjedt földterületet tesz áttekinthetővé. Teknők, völgyek, ritka erdők, utcák átlátszóak és ily helyeken nagyobb csapatok, vonatok a gyorsan előbukkanó repülőgép elől elrejtőzni nem bírnak; mozdulatlan csapatok — terepbe olvadó ruházattal — azonban sokszor egyáltalában nem lesznek láthatók.

A sebesen tova surranó, leginkább magasban levő gépekről a tájékozás, a terep felismerése igen nehéz. Hogy háboru esetén a tábori pilóták és velük utazó megfigyelők helyüket megállhassák, kell, hogy már békében folytonos gyakorlattal nagy ismeretekre tegyenek szert.

Különösen idegen, ellenséges országban nehéz a tájékozás. Ez esetben a tájoló és térképre nagy szükség van. Előnyös, ha a megteendő uton előforduló vasut-, kocsiut- és folyóhálózatot a pilóta kívülről tudja. Községek, folyók, patakok és utvonalak a tájékozást megkönnyébbítik. Ha megfigyelő utas is van a gépen, úgy ez a térképen a megtett utat ellenőrzi, s irányítással az irány helyes betartását figyeli, miáltal saját teendői mellett a pilótát nehéz munkájában támogatja.

Sötétség, köd a tájékozást majdnem lehetetlenné teszi. Előbbi esetben lámpák (pályaudvarokon, község és városokban) adhatnak némi támpontot, ködben a barométer és kompasz útján lehet az irányt megállapítani. Ha a köd felsőbb régiókban van, úgy időnként a föld közelébe kell leereszkedni és ha veszélyeztetve van a gép, akkor újból feljebb lehet emelkedni.

A megfigyelő feladata.

A pilóta a kormányok kezelése és a motor vigyázása mellett tájékozódni,

m., — lile és szalonka 112 m. távolságot tesznek meg másodpercenként. A virginai lile 6000 km.-t körülbelül 15 óra alatt tesz meg, vagyis óránként 400 km.-t.

⁵⁾ Ez évi július hóban időtartamban a következő világrekordok voltak: Poulet 16 óra, 18 perc, 56 mp., egy utással Laitsch 9 óra, 45 perc, 06 mp., két utással Schirmeister 6 óra, 16 perc, 30 mp.

⁶⁾ A drótnélküli táviró a repülőgépeknél még most sem bír oly nagy értékkel, mint a kormányozható léghajónál, mert egy gépre felszerelhető szikratáviró csak rövidebb távolságra működik s míg ennek jelentését a felvevő-állomás átveszi és onnan tovább táviratozza, ezalatt jelentő-hüvellyel ledobott jelentést az érdekelt parancsnokság rég megkapta.

szemrevételezni és jelentéseket írni egy-ntaga nem képes, amiért egy utas elvitele — mint figyelő — nélkülözhetetlen (legfeljebb akkor, ha csak általános hírekre van szükség.) A megfigyelő kötetmei: a helyes irány betartásának ellenőrzése, a szél irányának megfigyelése, a terep állandó szemmel tartása, megpillantott ellenségről vázlatot, vagy jelentést szerkeszteni, bombák ledobása és fényképfelvételek eszközölése, — ha van szikratáviró, — úgy azt is kezeli.

Ha az ellenség helyzetéről pontos és részletes jelentést akarunk (tüzéréség, lövegek állásáról) vagy pedig a repülőgép útján valami fontos megbízatást elintéztetni, úgy egy utas beosztása elengedhetetlen. Mindenkor szem előtt tartandó, hogy a pilótát a gép technikai vezetése teljesen leköti. Sőt egy harmadik személy alkalmazása még több sikert biztosítana, kinek teendője volna a motor közelében ülni, ennek rendellenességeit megszüntetni, továbbá a szikratávirót kezelni.

A megfigyelő jelentéseit, vagy vázlatait az erre szolgáló fémhüvelyben⁷⁾ lehet legkönnyebben a földre juttatni, honnan lovasok, kerékpárosok stb. a legrövidebb idő alatt az érdekelt parancsnokságnak elviszik.

Távíenyképezés.

A távíenyképezés ma már tökéletes vívmány és repülőgépekről igen értékes felvételeket lehet készíteni. A tüzéréségi megfigyeléseknek e módon rendkívüli szolgálathoz tehető. Ily felvételek nemcsak az ellenséges állásokat, hanem annak védművi berendezését, méreteit is megadják. Igaz ugyan, hogy leplezett erődítmények, lövegállások, drótakadályok, géppuskák helyei nem lesznek tisztán kivehetők, de ez esetben a megfigyelő eme hiányosságokat vázlaton egy pár vonással könnyen kiegészítheti.

Várharcban a távíenyképezés a hadműveleteket jelentékenyen megkönnyébbíti, különösen a támadónak a főtámadási irány megváltoztatásában nagy segítségére van.

(Folytatás)

Bodó János főhadnagy.

Főiskolai önkéntesek altisztképző iskolája.

A honvédelmi miniszterium rendelete alapján a „Főiskolai önkéntesek altisztképző iskolája” Budapesten, december hó 1-vel felállított.

Parancsnok: Nagy Béla, 6. honvéd gyalogezredbeli százados.

Iskola helyiség: VIII., Tavaszmező-u. 15., Órás-ipariskola. (Telefon: József 2--93).

⁷⁾ A jelentő-hüvelyek és az azokkal való bánásmód már békében úgy a tisztekkel, mint a legénységgel ösmertetve lesz, mert nagyobb kötelekeknel, hová-repülőgépek be vannak osztva, sűrűn fog előfordulni, hogy a pilóta a jelentés továbbítására felállított állomást nem találja meg, vagy a ledobás nem a kellő helyen történt; különösen mozgó seregeknél nehéz a továbbításuk.

Angol imperializmus.

Az angol nagyravagyás, a féktelen imperializmus még e században is epügy nélkülözi a magasabb eszményt, neme-sebb érzést és nem heviti embersége-sebb cél, mint a tizenhetedik század folyamán, amelynek minden ténykedése oda irányult, hogy gyarmatai révén az egyetlen hatalmas iparúzó állam maradjon.

Az angol imperializmus igazi, hamisítatlan köntöseben nyilatkozik Palmerston híres szavaiban: „Jog ide, jog oda! Országunk és világuralmunk az egyedüli érdekünk; miattunk a többi ország akár tönkre is mehet”.

Am midőn annak tudatára ébredt, hogy a német-francia háboru után a rohamosan fejlődő egységes Németország veszélyes vetélytársa, Anglia is azon volt, hogy a névleg független gyarmatait politikailag szintén Angliához szorosabban fűzze.

Mint hogy pedig az angol kapitalizmus üzleti érdeke a legfontosabb, a folyton szaporodó hadügyi terhektől lehetőleg meg akarván szabadulni, azok egy részét a gyarmatokra háritották azáltal, hogy önkéntesen hozzájárultak a teherviseléshez és önálló katonaságot szerveztek angol tisztek felügyelete alatt.

Mivel a gyarmatokon a faji, vallási, nemzetiségi egység és összetartás hiányzik, amihez a földrajzi széttagoltság is járul, eleinte csak gazdasági téren iparkodtak az egyesítés művét keresztül vinni, az angol világbirodalom megalapítása céljából, úgy okoskodván, hogy a gazdasági egység majd maga után vonja a politikai egységet is.

Az egész világot átiogó demokratikus angol világhatalom képét azonban hiába varázsolták a nagy tömegek elé: a dolgozó néposztályok között mégis kitört az elégedetlenség és a féktelen düh, midőn a fegyverkezés költségeit közvetve rájuk háritották az által, hogy az élelmi és egyéb szükségleti cikkeket sokkal drágábban szerzhették be, mert ezekre is vetették ki a súlyos vámkokat.

Tetézte a bajt, hogy az angol kapitalisták önző érdeke megkövetelte, hogy a nyersanyagokat Angliában dolgoztassák fel, mert a munkabér itt olcsóbb, mint a gyarmatokon és minthogy a gyarmatokon is fokozatosan halad az ipar, képzelhető, hogy az angol kapzsiság micsoda veszélyt zudított a gyarmati nép megélhetésére és gazdasági fejlődésére.

Elmérgecsitette a helyzetet, hogy az u. n. önálló gyarmatok észre tértek, hogy a nekik szinleg engedélyezett önkormányzatnak semmi értelme sincs és csak arra jó, hogy védelmének ürügye alatt az illető gyarmat népét Anglia kiszípolozhassa; a kapitalista érdek pedig megkövetelte, hogy szerződésen, népi jogokon át gazolvá, a meglévő gyarmatot szorosabbra fűzze az anyaországhoz.

Innen van az, hogy a Szezei-csatornán át Indiába vezető ut biztosítására Egyiptomot szállta meg; utóbbinak védelmére pedig a Nilus vidékét egészen a forrásig kerítette hatalmába.

Mindez pedig csak azért van, mert világhatalmi fölénységét félti a félelmesen hatal-

masodó versenytársától, a német imperializmustól. Ez a tulajdonképeni oka a világháború kitorésének.

A sajtó, a parlament egyaránt uszította az angol nép zömét Németország ellen, hivatkozván arra, hogy a németnek egyre fejlődő ipara az angol nép világhatalmi állását életgyökerében veszélyezteti. Az alsóház és a felsőház felült Grey izgatásainak, aki a világháború előzményeire vonatkozó fontos államokmányokat egyszerűen eltüntette, vagy meghamisította.

A brit imperializmusnak kiméletlen, nyers kapitalista önzése mutatható ki valamennyi gyarmata történetében. Így hiteles adatok vannak arra, hogy az éhínség jobban tizedeli meg India lakóit, mint most, mikor vérüket ontják ellenszolgáltatás nélkül az angol világbirodalomért.

Még szembetűnőbb ez a kapitalista önzés, amely az angol-bur háborúban jellemezte, midőn nyilvánvaló volt, hogy a régi bur köztársaság a legmodernebb szociális politikát folytatta; az angol uralom alatt azonban ennek helyére valóságos rabszolga-üzem lépett. Ez szülte a bur népben azt a féktelen gyűlöletet, amely most nyílólázadásra vezetett az angol zsarnokság ellen.

Az angol álcivilizáció legsötétebb szegyenfoltja ama erőszakos hódítás, amelynek a közelmúltban tanúi voltunk Perzsiában, midőn mint a szabadság és humanizmus „zászlóvivője“ egykedvűen nézte, mint gyilkolják halomszámra az oroszok Perzsiának legtekintélyesebb polgárait és főpapjait, csakis azért, mert termékeny területén Oroszországgal akartak osztozkodni.

Csoda-e hát, hogy az angol imperializmus és az orosz cárizmus egymásra talált? Ugyanezt a tervet dolgozta ki a telhetetlen Anglia Tibet elrablására is.

A gyarmatok szaporítására való törekvés jellemzi most az angol imperializmust, mit azzal indokolnak, hogy a német ipar félelmetes versenye miatt kell új piacokat keresni a gyarmatokon. Statisztikai adatok bizonyítják azonban, hogy semmi alapja sincs annak, mintha Németország fejlődő ipara kizorítaná Angliát saját gyarmataiból, vagy mintha ipara Németország miatt háttérbe szorul.

Bizonyítja ezt a tény, hogy 1903-tól kezdve 1912-ig Anglia külkereskedelmi forgalma 902 millió font sterlingről 1344 millióra emelkedett.

Csak a féltékenység és irigység hinti el a gyűlölet magvát az angol tömegben Németország megrontására.

Az igazságtalan védvámpolitika, amely az élelmiszerek és egyéb fogyasztási cikkek megdrágítását eredményezi és a reális munkabérek lenyomása még az anyaországban is elégedetlenséget szül. Ezért nem népszerű a háború Angliában és ezért ütközik akadályba a Kitchener lord által tervezett hatalmas sereg szervezése.

Welwart Benő.

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

Katonai tanácsadó.

Kérdés. En régebben közös, később honvéd tartalékos hadnagy voltam. Tartalékos tisztí rangomról lemondtam és jelenleg mint népfelkelő tiszt vagyok nyilvántartva. Kérdésem az, vajjon önként jelentkezhetem-e és pedig csakis helyi szolgálatra, amennyiben 44 éves vagyok?

Felelet. Ez iránti kérvényét a honvédelmi miniszterhez címezve terjessze elő, véleményünk szerint remélheti a kedvező elintézt. Kérelme teljesítése esetén egyenruházati felszerelési járulékot fog kapni.

Kérdés. Többen helybeli ügyvédek, köz- és magánhivatalnokok, kik 1887-ben a népfelkelő tisztí tamolyamot elvégeztük s azután népfelkelő tisztjelöltek voltunk, a mostani nehéz időkben készséggel szeretnők szolgálatainkat a hadsereg részére felajánlani, mint népfelkelő tiszték, dacára annak, hogy már 55—65 évesek vagyunk, mert testileg teljesen képeseknek érezzük magunkat a szolgálatra. Kérdésünk az, mit kell tennünk és előreláthatólag mily alkalmazásba leszünk beosztva?

Felelet. A 60 éven felüliek ne számítsanak alkalmazásra. A többieket esetleg alkalmazni fogja a honvédelmi miniszter. E végből a honvédelmi miniszterhez kell kérvényt beadni, mellékelve lehetőleg honvéd vagy katonatorvosi bizonyítványt, erköcsi bizonyítványt, polgári állást igazoló bizonyítványt, kereseti bizonyítványt és a népfelkelő tanfolyam elvégzését igazoló bizonyítványt. A kérvényben elő kell adni, mily szolgálatra kívánja magát beosztatni. Véleményünk szerint annyi új alakulás felállítása van folyamatban (tartalék hadi kórházak, lábadozó osztagok stb.), hogy kérvényük kedvező elintéztését remélhetik.

Négy büszke koporsó.

Heteken át vadásztak rájuk és egyre szűkebbre szorult körülöttük a hurok. Végső viadalba kergették távol a hazai vizektől. A zugva-kavargó örvényen kívül semmi sem jelezte, hogy hősi küzdelem után ezernyi élő terhével négy nagy koporsó szállt le a tengerfenékre.

Scharnhorst, Leipzig, Gneisenau, Nürnberg . . . e hajók nevét feljegyezheti a történelem igazságos muzsája, a halhatatlan Tegethoffi babérijából részt kér Spee tengernagy is. ám a sok névtelen hős, az ezernyi áldozat egy közös, végtelen sirban álmódozhat ideálokról, melyek kivívására a sors odarendelte őket a Falkland-szigetek között hullámozó, ismeretlen, nagy vizekre.

A szigetország sajtója diadalordítással fogadta a hetek óta lázasán várt sikert és „döntő“ győzelemmel bélyegezte a négy hajó elsüllyesztését. Mi sem kicsinyelljük le a német tengeri haderő fájdalmas veszteségét, a tényállás rövid, rideg hangú jelentésben leszögezte Baehneke tengernagy; de a „döntő“ jelleg ellen tiltakoznunk kell addig is, míg a jövő eseményei ugyancsak meghazudtolják az angol frázisokat.

Emlékezhetünk rá, hogy a közelmúlt

chilei ütközetben az angol flotta hasonló nagy veszteséget szenvedett; az ott elpusztult hajóóriások értéke aligha marad mögötte a német cirkálók becsének. De sem a német sajtó, sem a mi lapjaink nem következtettek ebből az angol hajóhad „leverésére“ vagy „pusztulására“; legfeljebb annyit mondtunk, hogy az angol tengeri haderő meggyöngült, ezt pedig a hivatalos Anglia sem vonhatja kétségbe.

A német hajók teljesítményeit nem szabad lebecsülnünk; az Emden hősiességét ellenfeleink is tagadhatatlan rokonszenvvel fogadták: ha csodálni kell valamit, úgy teljes tiszteletünket kiérdemli a német tengerészet önfeláldozó munkája, mellyel elérték azt, hogy hajóhaduk az angol tengeri haderő sikereivel legalább egyenrangú teljesítményeket mutathat fel, bár az angolok, japánok és franciák hadereje (eltekintve a Fekete-tengeri orosz flottától!) legalább háromszoros túlsúlyban van a szövetségesekkel szemben.

És nagyon csalódnak azok, akik minden reményüket ilyen alárendelt jelentőségű tengeri ütközetekbe helyezték: a német inváziót Anglia nem tudja amerikai vizeken elhárítani, a Csatormán most is csak úgy cirkálnak a német tenger-alattjárók, mint ezelőtt és a flandriai gátak sem tarthatják vissza a brit partoktól szövetségesek seregét.

Ezek a változó kimenetelű tengeri csaták legfőbb mérőldkövei annak a fárasztó országutnak, melyen át Vilmos császár emberei bevonulnak az angol kalóz-birodalom hatmillió, telhetetlen és tehetetlen gyomrába: Londonba. A Leipzig és társai csak izelítőt adtak minden ellenfelünknek a német hősiességről és önfeláldozásról.

Ezért becses nekünk még pusztulásában is a négy nagy koporsó és ezért kell, hogy fájdalmas büszkeséggel gondoljunk a hullámsirban nyugvó ezernyi hősrre.

Faludj István.

Ismétlő pisztolyok beszerzése.

A mozgósítottsági viszony tartama alatt 12 m. ismétlőpisztolyok és hozzávaló éles töltények tiszték (tisztviselők) által, közvetlenül a honvéd központi fegyvertárnál alábbi árak mellett igényelhetők:

1 drb. 12 m. ismétlőpisztoly ára 70 korona.

100 drb. 12 m. ismétlőpisztoly éles töltény ára 7 korona 70 fillér.

Egyévi önkéntesek kiképzése.

A hat heti kiképzésben részesült e. é. önkéntesek miniszteri rendelet alapján november 18-tól december 31-ig Budapesten két osztágra egyesítették és pedig:

1. osztág: Aschenbrenner Mihály 30. honvéd gyalogezredbeli százados;

2. osztág: Wagner Géza 19. honvéd gyalogezredbeli főhadnagy parancsnoksága alatt.

Elhelyezés: (VIII., Trefort-utca 8.) Tanárképzőintézeti gyakorló főgimnázium. (Telefon: 5—61.)

Az oroszországi németek.

Németország nemzeti törekvését az orosz birodalom területén leginkább a Keleti-tengeri tartományok bekebelezése elégítheti ki. Ma már a legelőkelőbb német lapok is komolyan foglalkoznak e törekvés jogi és nemzeti alapjával. Berlin, München és Lipcse legelterjedtebb újságjai hasáboakat szentelnek az oroszországi némettség kérdésének.

Az oroszokat, „minden kis nép védelmezőit“ sohasem hallottuk még saját nemzetiségi kérdéseikről értekezni; Moszkvában és Pétervárott sohasem beszéltek még oroszországi „nemzetiségekről“, bár egyik másik oroszországi népnek: nemzet elnevezése is jogosult volna. A pánszláv sajtó ríktó színekkel „hiteles információk“ alapján ecseteli a törökországi örmények és a magyarországi oláhok elnyomatását; ám csendes ignoranciával tüntet, mihelyt orosz földi örményekről, beszarábiai románságról esik szó. A pétervári felhivatalosok tizszeres túzással kétmillió németbirodalmi oroszról zengnek dicshimnuszokat, de bölcsen elhallgatják, hogy kétmilliónál nagyobb az orosz földi németek száma. Az orosz birodalom területén lakó németeket három nagyobb csoportra oszthatjuk, u. m. a birodalmi és osztrák-németekre, a német gyarmatokra és végül a „balti“-németekre.

A birodalmi németek bevándorolt kereskedők, mesteremberek, ugyszintén mérnökök, vegyészek, kik az orosz állami élet minden előnyében részesedhetnek; hasznosan értékesítik intelligenciájuk fölényét az orosz köznéppel szemben. Oroszország még ma is aranybánya minden külföldi számára, aki elcsajátítja az ország hivatalos nyelvét.

A német gyarmatosok Beszarábiában, a Volga és Kaukázus mentén, továbbá a Krimi félszigeten laknak. (Számuk egy millió.) Legtöbb a szaratowi és szamarai lakos, (400.000), akik II. Katalin és I. Sándor uralodása idején költöztek mai lakhelyükre, hogy a cári intenciókhoz képest példát adjanak az ottani lakosságnak a szorgalmas, munkás életre. A württembergi és szász bevándorlók nagyobbrészt parasztsorban élnek, mezőgazdasággal foglalkozva; a tanulabbja azonban szorgalmasan látogatja a dorpati és németországi egyetemeket.

A legérdekesebb, egyben legértékesebb nép a Balti-tenger németsege. A baliak, („Balten“) idegenkednek az orosz uralomtól, de nem azonosítják magukat a birodalmi németekkel sem: csakis szűkebb hazájuk fiának vallják magukat. Ezt a „semleges“ álláspontot méltányolta a cári kormány és jóindulata jeléül minden eszközzel támogatta eleinte a baltiai kulturális munkáját. A német egyletek agilitása 52 németnyelvű népiskolának vetette meg az alapját Esthland, Livland és Kurland tartományokban; ezeken kívül még 3 német gimnázium (Goldingen, Birkenruh és Reval városokban) dicséri az egyletek tevékenységét. Az iskolák működése eredményesnek is bizonyult: nemcsak a germán szellem eddigi alkotásait plántálták át a Keleti-tenger partvidékére, de viszont a balti németek földjén is születtek olyan eredeti

német gondolkozók, mint Harnack vagy Ostwald Vilmos.

A balti németiség kulturális munkája az utóbbi időben szemet szurt a kormánynak és egyes pánszláv agitátorok izgatására hajlandó volt az orosz közvélemény politikai büncselekménynek minősíteni azt, amit a legtisztább kulturális munkának mondhatnánk. Nagy retorziót szült a pétervári „cabinet noir“ benfentesei közt az a nyári gyűlés is, melyet tisztán tudományos szempontból rendeztek a rigai németek. Már a háboru előtt éreztették a tartományi kormányzók az eddig jósorban élő németekkel mindama keserűséget, mellyel a cári önkény minden alattvalóját torkig jóllakattja. Úgyes politikával a lettekre írták át az összes német engedményeket, Rigában az ottani németek rovására a lett lakosságot kedvezményben részesítették. A háboru kitörése után természetesen jaj lett Oroszországban mindennek, ami német volt! Egymásután fosztották meg Revalt, Libant, Wesenberget stb. régi germán nevüktől és szláv nevet kényszerítettek rájuk; az összes németnyelvű iskolákat bezáratta a magas kormány s minden oroszok tragikomikus betetőzéseken a rigai színházat is átadták a — letteknek. (Ügylátszik, a kisszámú és más népekkel vegyesen lakó lettektől nem félnek Petrográdban!)

Az oroszországi németiség érzi, hogy számára e háboru a lét vagy nemlét kérdése: és mégis vérző szívvel kénytelenek a német seregek ellen harcolni.

Sport.

Gróf Csekonics Gyula, a Magyar Lovaregylet elnökét, soron kívül főhadnaggyá léptették elő. A gróf jelenleg a déli harctéren teljesít szolgálatot.

Az Urlovasok Szövetkezete versenyintézőségi tagjaivá az 1915. évre Inkey Antal elnök mellé, báró Inkey József és Liptay Béla választottak meg.

A Magyar Lovaregylet 500.000 koronát jegyzett a hadikölcsönre és további 30.000 koronát szavazott meg alági 50 ágyas üdülő kórháza költségeire.

Versenynaptár:

Március

Alag (Url. Szöv.) 28, 30

Április

Alig (Url. Szöv.) 1, 4, 5, 7, 9, 11
Wien 17, 18, 20, 22, 24, 25, 27, 29

Május

Wien 1, 2, 4

Pozsony 3, 5

Budapest 6, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 20, 23, 24

Wien 27, 29, 30

Junius

Wien 1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 17

Alag (Url. Szöv.) 3, 6, 8, 10, 13

Alag (M. L. E. meeting) 27, 29

Julius

Alag (M. L. E. meeting) 1, 3, 4

Siófok 6, 8, 10, 11, 13

Kottingbrunn 18, 20, 22, 24, 25, 27, 29, 31

Augusztus

Kottingbrunn 1, 3, 5, 7, 8

Budapest 12, 14, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 26, 28, 29, 31

Szeptember

Budapest 2

Alag (Url. Szöv.) 5, 7, 8, 10, 12

Wien 5, 8, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21

Budapest 25, 26, 28, 30

Október

Budapest 2, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 14

Wien 17, 19, 21, 23, 24, 26, 28, 30, 31

November

Wien 3, 4, 6, 7

Alag (Url. Szöv.) 4, 6, 7

Új hajópáncél.

A hajókon általában háromféle páncél van használatban:

1. A nikkell acélpáncéllemez, minek az az előnye, hogy ha át is hatol rajta a lövedék, nem törlik szét.

2. A Harvey-féle páncél, melynek lényege, hogy felületét széntartalmú anyaggal borítják és aztán edző kemencében hosszabb ideig magas hőmérséklet hatásának teszik ki. Amikor elég szenet vett fel, hirtelen — vízzel való lehűtés által igen kemény felületet kap.

3. A Krupp-féle páncél, amelynél gázkezeléssel cementálás megy végbe s bizonyos különleges kovácsolás és hevítési eljárás által azt érik el, hogy ennek a páncélnak ellenállóképessége 20—26 százalékkal felülmulja a Harvey-félét.

Az itt vázlatosan leírt hajópáncélnak azonban az a hátránya, hogy a hadihajónak golyók elleni megvédését nem biztosítja az esetben, ha a golyó a páncélt átüti.

Kiindulva abból a fizikai jelenségből, hogy a golyónak rugalmas testen át való haladásánál nem támad utána lyuk, mert a rugalmas test eredeti alakját visszanyerni igyekszik, a hajópáncél legujabban kaucsukos anyagból készül. A kaucsuknak nagy mértékben megvan ugyanis az a tulajdonsága, hogy a golyó áthaladásakor keletkező lyuk ismét záródik, mert a benne levő ragadós gyantaneműek az átütött és elválasztott részeket ismét mintegy összeragasztják.

Az ilyen kaucsukba lött golyó a hártát kiterjeszti, amely végül olyan vékony lesz, hogy nyílás támad rajta; azonban a golyó nem szakít ki belőle darabot, hanem a kaucsuk ismét záródik és a nyílás eltűnik.

Ennek következtében a golyó után tóduló víz nem hatolhat be a hajó belsejébe és ebben rejlik a kaucsukpáncélnak kiváló előnye.

Az e téren megejtett kísérletek fényesen beváltak.

Olasz fegyverkezés.

Olasz forrásból eredő hírek szerint az 1915. évfolyambeli ujoncok már az év januárjában fognak soroztatni. Egy rendelettel behívtak számos magasrangú tisztet, kik eddig a rendelkezési állományban voltak. A haditengerészeknél behívták az 1875. és 1881. évek között született valamennyi tartalékos altisztet

Elesett hősök.

Ahorner Vilibáld zls 14gye
 Albrecht Mátyás zls 96gye
 Antal Jenő hdgy 20 hgye
 Balog Miklós hpd 16gye
 Bauer Károly hpd 1tvad zlj
 Bauer Rezső főh 68gye
 Baumgartner Vilmos hpd 34Lgye
 Benák Ferenc főh 78gye
 Bittner Vencel hpd jl örm 36gye
 Bodó Ferenc hdgy 20hgye
 Brückner Ferenc hpd jl örm 36gye
 Bukovski Ferenc zls 1gye
 Büttös Vendel zls 20hgye P
 Chiochetti József hpd jl fővad II. népf ezr
 Chitel Győző alezr 6gye
 Chlebeczek Brunó hdgy 27 cs kir népfgye
 Cservenka Géza főh 67gye
 Czira Dénes zls 20 hgye
 Daser György szds 41gye
 Dávid Iván zls 67gye
 Denk Adolf főh 49gye 4 gpog
 Dessl József zls 4 tir vade
 Dim'ar Engelbert zls 3 vártüzér ezr
 Draveczy Gyula zls 67gye
 Eger Ferenc szds 41gye
 Ehrlich Artur főh 58gye
 Ehrlich Rezső hdgy 8tvad zlj
 Ernst Jakab hpd 41gye
 Farnai István hdgy 69gye
 Ferdale János zls 1tvad zlj
 Fe'tsinger Mihály dr hdgy 4 hegyi tűz ezr
 Fialka Ede hdgy 11gye
 Fontin Pál hpd 41gye
 Francos Imre hdgy II népf ezr
 Freschl Richárd hdgy 99gye
 Friedrichsberg Ferenc szds 92gye
 Gerstenberger Frigyes zls 8tvadzlj
 Gmell Károly zls 92gye
 Goldberg Károly hdgy 9 cs kir népfgye
 Gombos Manó hdgy 6gye
 Grabmaier Felix hpd jl örm 3 cs és kir népf gy
 Gr'esmacher Mátyás hdgy 16gye
 Grossmann Imre hdgy 9hgye
 Gycadia Tivadar főh 6gye
 Hahnenkop Lajos hdgy 20hgye
 Harter János szds 3 cs kir népfgye
 Hausner Nándor hdgy 41gye
 Herrmann Arnold hpd 10gye
 Höfer Ottó főh 74gye
 Holub József hpd 36gye
 Hoppichler Ármin hdgy 94gye
 Hübschmann Antal zls 11gye
 Jaconcig Joachim zls 4 tir vad ezr
 Johne Ágost zls 94gye
 Juracka Alajos hdgy 92gye
 Kádár Zoltán zls 20hgye
 Kaiser Adolf hdgy 92gye
 Kaufmann János örn 7gye
 Keleti Lajos zls 6gye
 Kessler Armand hdgy II népf ezr
 Komlósi Sándor hdgy 20hgye
 Pramburgi Kónschegg Frigyes szds 36gye
 Rechtpergi Kopetzky Rajner szds 42gye
 Kostrzewski Vladimir hpd 20gye
 Kreiner Károly örn 4tir vad ezr
 Kroiss Nándor hpd 14gye
 Kucera Károly főh 11gye
 Kúhár Iván hdgy 20hgye
 Kührtreiber Ferenc ezr 18gye
 Küttner József hdgy 6 cs kir népfgye
 Langhans János zls 94gye
 Lassmann Arnold szds 5 lovas tűz divizio

Lichtendorf Aron hdgy 41gye
 Lipter Jenő főh 20hgye
 Lukács István főh 20hgye
 Macálka Antal főh 41gye
 Maenner Osváld szds 41gye
 Mähler Imre hdgy 31hgye
 Maly Vince főh 16 hadt par
 Marcus Ottó hdgy 49gye
 Marianovic zls 8tvad zlj
 Mazurkiewicz Miksa zls 10gye
 Medwecki Miciszláv főh 17Lgye 3-4 gpog
 Merinsky Ottó hdgy 41gye
 Mertl Péter örn 41gye
 Micheiler Andor főh 31hgye
 Mienzil Valter hpd 1gye
 Modes Károly hdgy 27 cs kir népfgye
 Murmayr Károly hpd 9táe
 Naussau Károly zls 10gye
 Nekola Rezső szds 42gye
 Oancea Oktáv hdgy 41gye
 Occoffer Hugó hpd II népfölk ezr
 Otte Károly hdgy 20gye
 Palme Arnold zls 41gye
 Patonay Gyula hpd 67gye
 Paukert Richárd szds 10gye
 Pereszlényi József hpd jl 31hgye
 Peskó Pál hpd 9hgye
 Pirk László hdgy 6hgye
 Piskacek Jarosláv hpd 41gye
 Piskó hdgy 21 cs kir népfgye
 Plesz József zls 31hgye
 Polónyi Jenő főh 1hhe
 Pompe Ferenc dr hdgy 27 cs kir népfgye
 Poppovits Kornél szds 6gye
 Prager Ulrich hdgy 41gye
 Prett Hubert főh 7gye
 Quirfeld Artur szds 41gye
 Ráth Pál hdgy 41gye
 Rauch hpd II népf ezr
 Rehmann Ottó örn 117 cs kir népf had-táp zlj
 Reinelt Rezső zls 94gye
 Reininger Henrik dr főh 36gye
 Richter Frigyes hpd II népfölk ezr
 Rieger Gottfried főh 1gye
 Rogenhofer Viktor dr hdgy 5gye
 Rogozinski István hpd 20gye
 Rössler Károly hdgy 67gye
 Rossmann Péter szds 52gye
 Rozdól Emil szds 41gye
 Sárói Szabó Lajos alezr 31hgye
 Savin Ziván hdgy 67gye
 Savora Pál hpd jl örm 20hgye
 Scheffer Gyula hpd 14gye
 Scheiber Márkus hpd 96gye
 Schierl Hubert hdgy 11gye 4 gpog
 Schindler Ferenc örn 38 cs kir népfgye
 Schöppe Valter hdgy 9 cs kir népfgye
 Schreiber Kálmán zls 96gye
 Schwara Ernő zls 7gye
 Seljan Vladimir hpd jl örm 16gye
 Senohrábek Emil hdgy 20gye
 Silan Rezső dr hdgy 67gye
 Simon Rezső hdgy 94gye
 Sochor József zls 36gye
 Sogl Pál főh 9 cs kir népfgye
 Somek Ferenc szds 16gye
 Spudil Bohuszláv szds 11gye
 Stachniak Péter hdgy 10gye
 Stanzl Ferenc zls 26Lgye
 Stauffer Lipót hpd 26 Lgye
 Stein Ernő szds 25gye
 Báró Sternbach György dr hdgy II népf ezr
 Sternkopf Frigyes hdgy 8tvad zlj
 Strebinger Bruno zls 49gye

Svaták Rezső hdgy 36gye
 Szatmáry Alfréd szds 9hgye
 Teuschl Antal zls 14gye
 Tobek Alajos zls 28gye
 Uher János hdgy 28gye
 Vajda Béla dr hdgy 38gye
 Villicus Gusztáv hdgy 38 cs kir népfgye
 Vitas Dusan főh 96gye
 Weiler Alfonz szds 32gye
 Weiser Gusztáv zls 58gye
 Weisz Izidor hdgy 31hgye
 Wessely Ottó hdgy 67gye
 Wilkónski Vilmos zls 10gye
 Wimmer Károly hpd 14gye
 Zaoralek Antal főh 15gye
 Zuckermann Leó dr hdgy 36gye

Harcéri cseleszövények.

A harci cseleknek, förtélyosságoknak célja: különféle fogásokkal az ellenség hadműveleteit megnehezíteni, erejét gyengíteni és a győzelem sikerét megkönnyíteni. Alkalmazásuk oly régi, mint maga a háború. Már az ókor hadjárataiban nagy szerepük volt.

A hadi cselek az ellenséget félrevezető, azt meglepő haditényekből állanak. Ilyen cselek: leplezett akadályok készítése, színtelt támadás, vagy visszavonulás, tünnető nyugalom vagy tétlenség, hamis hírek terjesztése stb: a mostani háború hadműveleteiben elég gyakran fordulnak elő s az ellenfélnek óriási károkat okoznak, ha — sikerülnek.

A harci cselek alkalmazását — a lovagiasság határán belül — az összes számottevő államok által elfogadott nemzetközi törvények is engedélyezik, bár közelebbről körül nem írják ezeket. Az 1907 (1889) évi hágai békekongresszuson alkotott IV. (illetve II.) egyezmény 24. cikke szerint a hadi csel, valamint mindama eszközöknek használata megvan engedve, amelyek szükségesek arra, hogy az ellenségről és a terepről tájékozódás legyen szerezhető.

Nemcsak hadi cselek, hanem apróbb — sokszor a humorba átcsapó — kalandos ravaszságok is sürűn fordulnak elő a tábori élet romantikájában.

Az oroszok és a szerbek is — nemrég viselt hadjárataikból — egy csomó, előtünk részben ösmert trükkel óhajtottak bennünket meglepni. Vitéz csapataink azonban nemcsak hogy felösmerték harci modoruk ujdomságait, hanem azokat sokkal előnyösebbekkel tulszárnyalják.

Az oroszok kezdetben — rájuk valló naivitással — rajvonalaikban céltáblákat is alkalmaztak, hogy csatárjaik tűzét azokra vonják. Egy ütközetünk alkalmával, amikor elővédjük nyílt terepen fejlődött fel, néhány céltáblát tűztek a földbe (köztük nem egy térdelő alakot!), az emberek pedig ezután kuszva a kellemeőbb erdőbe igyekeztek jutni — ami ugyan nem sikerült. Emlékszem, hogy mint adták csatáraink tovább egymásnak, hogy a céltáblákra ne lőjenek. Szabad szemmel észrevették az oroszok turpisságát. Egy ütközet alkalmával leplezett üregből polgári ruhában

gubbaszkodó orosz tisztet huztak ki, akiknek az volt szerény szándéka, hogy onnan kedélyesen megtelefonálja tüzérésgének, hogy milyen kedvező célt mutató harccsoportunkra, milyen irányzékmal löjön. Orosz területen a lakosság szalmakazlak s házak felgyújtásával, szélmalom szárnyainak bizonyos megállapodás szerinti forgatásával, harangozással stb.-vel jelzi csapataink hollétét, harc alatt a tüzérésgük ily módon nagy támogatásban részesül, azt meg kell adni, hogy a cél felderítésére minden eszközt felhasználják.

Telefon szolgálatuk zavartalan biztosítása érdekében — nem egyszer találtak — sokszor a mi tábori telefon sodronyunkat használják (a telefon összeköttetésre nagy súlyt helyeznek). Helységekben szeretnek pincéből padlásról (erdőben fákról) tüzelni, azonban élesszemű katonáink hol szuronyral, hol teli találattal ki- és lepiszkálják őket, erdőben valóságos passzióval, verebek módjára szedik le őket a fákról.

Támadásainknál előfordult, hogy mikor rajvonalunk állásukhoz közeledett, megadásuk jeléül felnyújtották karjaikat s majd állásuk előtt közvetlenül mitsem sejtő csapatunkra rettenetes golyózáport zúdítottak. A szuronyharcot ha csak lehet, kerüljük: főleg a magyarok szuronytámadásaitól félnek s alig van eset, hogy nekik kezítésében ellentálljanak. Pedig Suvarov híres mondása alapján orosz jelszó: „a golyó balga, csak a szurony a hős” és harcászati szabályzataik is feltűnően hangsúlyozzák a szurony nagy fontosságát! (Hogy Nubia párduca nem szülte őket, ahhoz kétség se férhet!)

A szerbek is kínos vergődésükben mindenféle eszközökhöz folyamodnak. Sokan magyarul, németül beszélnek, ami lehetővé teszi, hogy ennek révén egypár ravaszsgót végrehajtsanak. Így megtörtént, hogy egyik állásunk közelébe jutva, egy ott tartózkodó századost néven szólítva, előre hívták, lelőtték s gyorsan elűntek. Máskor egyikük egyenruhánkba öltözve, hamis jelentést hozott egy magasabb parancsnoknak: részletek kikérdezésénél aztán kisért ellenséges volta. Közismert például a komitácsiknak az a fogása, hogy halottaknak tetetik magukat s mikor embereink mellettük elhaladtak, akkor hátulról rájuk lönek.

Miként a balkáni háboruban, úgy most is a rájuk nézve kötelező nemzetközi egyezményeket majdnem minden tételükben megsértik. A hadikövet sérthetlenségét biztosító fehér zászlóval visszaélnék; felderítés céljából ily módon igyekeznek állásaink közelébe jutni, sőt megessék, hogy ily zászlókkal megadásukat jelezték s mikor jóhiszemű csapatunk eléjük ért, nagy tüzzel fogadták. Kikémlelés céljából sokszor a genfi jelvényt használják (mint orvosok, egészségügyi személyek). Az a hír járja, hogy egész felderítő csapatokat a mi egyenruhánkba öltöztetnek. Ez utóbbit — mint olvasni lehet — a „grande nation” vitézei is megteszik. A fentebb hivatkozott Egyezmény 23. cikk f) pontja pedig határozottan tiltja a békekövetek zászlójával, az ellenség zászló-

jával, vagy ennek hadi jelvényével és egyenruhájával, vagy a genfi Egyezmény megkülönböztető jelvényével való viszszaélést. De tiltják ezt a katonai erények is.

Ellenfeleinknek azonban minden alattomos törekvése sem képes kisebbiteni eredményeinket, amelyek közeledtetik már az igazság fényes és dicsőségteljes győzelmét.

Felelős szerkesztő:

Dr. SIMON ELEMÉR országgy. képviselő.

A lapot a „Külügy—Hadügy” lapvállalat r-t. adja ki.

Merkantil-nyomda (Havas és Lehner) VIII., Német-utca 27.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménes katonai osztagnak tisztii és tisztviselői kara mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett bajtársa

Micheller Andor,

m. kir. méneskeri százados

a déli harctéren hősi halált halt.

Katonak, a ki a királyért és hazáért küzdött, legszebb sír a harcmező.

Szívünkben állítunk örök emléket a hős bajtársaknak, kik közösen aluszszák hosszú, de dicsőséges álmukat jeltelen sírokban, idegen földön a magyar győzelmek után.

Mezőhegyes, 1914. évi december hó.

Hősünk emlékét mindvégig megőrizzük!

Karácsonyi számunk érdekes és változatos lesz!

„MUNDUS”

Egyesült Magyar Hajlitott Fabutorgyarak Részvénytársaság

Központi iroda: Budapest, V., Dorottya-utca 7. szám. Telefon: 89-51 és 143-78.

RAKTÁR: Budapest, V., Pozsonyi-ut 5. szám. Telefon 107-64.

ELADÁSI MINTATELEP: Budapest, V., Dorottya-utca 7. sz.

GYÁRAK: Besztercebánya, Borosjenő, Ungvár, Varasd, Vrátá.

Mindennemű hajlitott fabutor és kertibutor. oooo Ajánlja: mozgószínház berendezésekre csinosan kiállított gyártmányait.

MARTON ALAJOS
CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ
BUDAPEST IV, VÁCI-UTCA 12.

Bördisműárak és műtári cikkek raktára.

**Nagy választék különféle sportversenyek-, díjlovaglások- és díjlövészetekre
— alkalmas tiszteletdíjakban. —**

Elsőrendű utiböröndök, berendezett s üres uttáskák.

Toilette-necessairek.

Legaktuálisabb könyv

Bodó János honvédfőhadnagy:

„NEMZETKÖZI JOGOK A HÁBORUBAN“

melyből részletesen tájékozódhatik mindenki a háboru törvényeiről s szokásairól.

Ára 2 korona.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

Poloskairtást

jótállással. **Padló beesztést,** acélforgácsolást, festést, mázolás, tapétozást olcsón vállal

Fuchs Budapest, Szondy-u. 37.

Telefon 102-36.

Tiszteknek 10 százalék engedmény.

Telefonszám: József 36-46.

Szenes László

festék, kence, máz, kefe és háztartási áruk gyári raktára

Budapest, VIII. kerület

József-körut 72. szám.

Misoga Sándor

cs. és kir. udvari szállító
katonai szabó

Budapest IV.,

Váci-utca 36. Klotild-palota.

•• Telefonszám: 916. ••

Elsőrendű látható írásu **Ujlaki-írógépek**

a legmodernebbek. Katonai és polgári hatóságok közkedvelt írógéptypusa. **Díjmentes bemutatás országszerte.** Árjegyzék ingyen. **Részletfizetésre is.** Tel. 122-60.

UJLAKI-ÍRÓGÉPTELEP Budapest Erzsébet-körut 28.
—1897. óta az írógépszakmában.

HUNGÁRIA BANK R.-T.

BUDAPEST, IV. KER., KORONAHERCEG-UTCA 18.

Igazgatóság: Gróf Sztáray Sándor elnök, gróf Cagninacci Hyacinthe alelnök, báró Gerliczy Ferenc alelnök, gróf Zichy Géza Lipót alelnök, gróf Apponyi Gyula, Beniczky Ödön, gróf Cagninacci Pál, gróf Erdődy Sándor, báró Wulf de Flotow, báró Hatvany Károly, dr. Lippmann Frigyes, Mannberger Nothomb Albert, dr. Pekár Imre, gróf Choiseul-Praslin Gabriel, báró Prónay Szilveszter Gábor, Schleifer Bretislaw, gróf Seher-Thoss Béla. *Ugyvezető igazgatók:* dr. Aczél János, Walder Béla. *Cégvezetők:* Horvátovics Ferenc, Lakatos Oszkár.

Bankosztály. Gabonaosztály. Műszaki osztály.
♦♦ **Mezőgazdasági osztály. Vasuti osztály.** ♦♦

Fogak és fogsorok

aranykoronák, aranyhidak, teljesen szájpaddal nélkül, melveket nem kell és nem lehet a szájból kivenni, rágásr. beszédre azonnal használhatók. 24 órán belül elkészülnek. Vidékiek megvárthatják. Teelis 10 évi írásbeli jótállás. Igen mérsékelt árak. Foghuzás, gyökérhuzás, fogtömések (plombák), beteg fogak gyökérvitása stb. Tömések aranyból, platinából, porcellánból stb.

Barna I. fogorvosi és technikai rendelő-intézet Budapest, Erzsébet-körut 54. fsz.

A Külügy-Hadügy

eddig megjelent ötvenegy számát

4 korona

előzetes beküldése ellenében bérmentve küldi meg

a kiadóhivatal.

a mapon a háboru visszasüllyedne ősi barbarizmusába.

Miután a művelődés a nőt a kórházba szőlította s a betegágy a nevelésnek előkelő helyévé avatott fel — versenyez-

nek ott a jónak gyakorlásában; csak egyre kérem, esdve kérem őket, hogy egymás mellett tartsanak ki továbbra is abban az értelemben gyakorolva a névtelen jótékonyt, amelyben azt Krisztus Urunk

kijelenti: „Aki első akar lenni, mindenképpen utolsóbb legyen és mindeniteknek szolgálja”.

Békemozgalmak és a világháboru.

Irta: Dr. Magyary Géza egyetemi tanár.

Békemozgalmak csak oly államok közt vezethetnek teljes sikerre, amelyek mind egyike őszintén akarja a békét, amelyek közt egy sincs, amely hol nyíltan, hol titokban a másik életére tör, ahol becsületes munkájuk által felfelé törekvő államokat a többiek kaján irigysége nem akarja megfosztani munkájuk gyümölcsétől. Európában már majdnem fél század óta ezek az indulatok voltak több államban uralkodók. Ezek már eleve kizárták a békemozgalmak sikerét. Midőn nap mint nap attól kellett tartani, hogy Európa lángba borul, a békemozgalmaktól nem lehetett teljes eredményt várni. Tartós és nagy sikerű békemozgalmakra a talaj Európában még nem volt előkészítve, s azért csak fél sikerre vezethettek.

A mai háboru izgalmái a külpolitikai helyzet ismeretére mindnyájunkat sokkal jobban megtanítottak, semhogy bővebben is kellene vázolni. Csak néhány legjellemzőbb vonásra szorítkozom.

Magyarországnak és Ausztriának régi haragosa Oroszország, egyszerűen azért, mert utjában állunk. Oroszországban éppen olyan jól tudják, mint ahogyan nálunk is közismert volt, hogy hódítási terveink nem voltak. Egyedüli célunk a belső konszolidáció volt. És mégis Oroszország folyton ellenünk tört. Bennünk látta akadályát annak, hogy a szlávság Európában uralomra jusson és hogy a Földközi-tengert hatalmába kerítse. De haragosa lett Németországnak is, amint a német egység létrejött. Régóta baráti viszonyt tartott fenn Poroszországgal, míg ez ellentétben állott a többi német államokkal. Neki kedves volt egy gyöngye Németország, de nem egy erős. A közös sors létrehozta köztünk és Németország között a szövetséget. Franciaországot a revanche eszméje hevitette, s kiirthatlan gyűlölete Németország ellen meghozta a francia-orosz szövetséget, amelyhez fogható természetellenes politikai szövetség még alig létezett. Angliát pedig az egységes Németország nagy fellendülése, tengeri haderejének hatalmas megnövekedése, a német ipar és kereskedelem óriási térhódítása tette féltékennyé és Németország ellenségévé. Világhatalmát féltette tőle, emiatt lett az ő ellenségeinek szövetségesevé, akikhez egyébként semmi érdekszövetség sem fűzi.

A nagy államok forrongó szenvedélyei által szított érdekharcban a háboru veszélyét nem sikerült elhárítani, s így az a jó szándék, amely nemzetközi bíróság útján törekedett az összeütközéseket kiegyenlíteni, teljes eredményre nem vezethet.

(Részlet a budapesti tudományegyetem disztermében 1914 december 11-ikén tartott előadásából.)

Európának az a nagy hátránya, hogy itt a népek kétezer éves fejlődés után sem tudtak úgy elhelyezkedni, hogy azok az okok, amelyek köztük az élet-halál harc veszelmét állandósították, megszűntek volna. Európa eddig fátylavívője volt a nagy emberiségi eszméknek, s a tudományos haladásnak, de nem volt és nem is lehetett, fátylavívője az államok békés együttlétét biztosító jogintézményeknek. Sajátságos ellenét az emberiség legtekintélyesebb részének történeti fejlődésében, amellyel az államférfiaknak az eddiginél többet kell foglalkozniok.

Ennek az áldatlan, rendellenes állapotnak nemcsak az európai államok saját jól felfogott, de az emberiség érdekében is meg keil szünnie. Mert bizonyos, hogy ha Európa eddig nem lett volna kénytelen anyagi erejének tulnyomó részét fegyverkezésre fordítani, s ha nem fél, hanem két kézzel munkálkodhatott volna népei boldogulásán, a világ a fejlődés magasabb fokán állana.

És a változást, a jobb jövőt csak a *mi fegyvereink győzelme hozhatja meg*. Nem egyedül a hazám sorsáért aggódó lelkem legforróbb kívánsága adja ajkamra ezeket a szavakat, hanem a hidegen mérlegelő, s minden érzelmi szemponton felülemelkedő jogász meggyőződése is. Anglia és Oroszország világhatalomra törekcsenek, eddigi uralmukat megerősíteni és kibővíteni akarják. Többi ellenségeinkről, beleértve a szerencsétlen Franciaországot is, beszélni is alig érdemes, mert ezek számára a győzelem sem hozhatna számottevő eredményeket. Annak a két államnak világhatalma azonban nem lehetne áldást hozó az emberiségre. Ha a földkerekség nagy része két állam uralma alatt sinylődnék, ez nem mozdíthatná elő sem a haladást, sem a békés nemzetközi együttlét feltételeit. Folytonos elégedetlenség és lázongás az elnyomottaknál és mindennapi fegyveres beavatkozás az uralom biztosítására, volna a népek sorsa, mindaddig, míg az a két állam, amelyek egymásnak mindig ellenségei voltak, a közös uralmon össze nem vesznének, s azt saját egyenlenségük folytán el nem vesztik. Mert jegyezzük meg, hogy a világhatalmak sohasem voltak tartósak. Látott a világtörténelem már sok világhatalmat megbukni, a mostani sem kerülne el sorsát, sőt végzete még korábban elné, mint régen. Világhatalom némi állandósággal csak a fejlődés igen alacsony fokán álló népek fölött tartható fenn. Ma azonban a kultúra fény sugarai Ázsia és Afrika legtávolibb sivatagjaiba is bevilágítanak, ma már ezek népeinek tartós szolgálai meghódolására sem lehet számítani. Legkevésbé áltassa magát

Oroszország balkán törekvéseivel. A balkán népek, beleértve Oroszország dédelgetett gyermekeit, Szerbiát is, nem azért rázták le a török igát, hogy azt most az orosz felcseréljék, ők szabadságot és függetlenséget akarnak. Az pedig, hogy Angolország a világ minden fontos tengersizorását, kikötőjét, csatornáját és szigetét maga számára törekszik megtartani, amily természetellenes, mert nem is áll arányban erejével, époly bántó és lealázó a világ többi kultúrnépeire. Világhatalom ma a legnagyobb anarchizmus, amelyből senkire, sem az emberiség békés fejlődésére haszon nem fakadhat. Ezt jelentené az ő győzelmük, s ezért volna az vészthozó az egész emberiségre.

Ezzel szemben a mi győzelmünk a népek szabadságát és függetlenségét fogja meghozni. Sem mi, sem Németország, nem törekcsünk világhatalomra, idegen népek legigázására. Mi az államok elhelyezkedésében az egyensúlyt akarjuk megteremteni, amely a tartós, békés együttlétnek legfőbb feltétele. Gátat akarunk vetni azoknak a féltelen szenvedélyeknek, amelyek más államok léte és nagysága ellen törnek, s amelyek az államok békés együttlétét folyton zavarták. Ezért oly nagy jelentőségű a mi győzelmünk a békemozgalmakra, s az emberiség szebb jövőjére. A mi győzelmünk nemcsak a magyar nemzetnek hatalmas felvirágzását fogja meghozni, de megteremti azon törekvések számára is az erős alapot, amelyek az államok békés együttlétének előmozdítására irányulnak. Európát ki kell szabadítani mostani anarchikus, jog nélküli állapotából. Az európai államok közt szorosabb nemzetközi kapcsolatnak kell létre jönnie létük kölcsönös tisztelete alapján, amely azokat az okokat, amelyek a mostani háborut előidézték, csirájában megöli. Ennek a jogi egyensulynak létre kell köztük jönnie, mert különben Európa elveszti a világ fölött vezető helyét. És ezt az egyensúlyt csak a mi győzelmünk hozhatja meg. A mi győzelmünk nyomában meg fog születni az életerős nemzetközi biráskodás Európában is. A béke apostolait ne ejtse kétségbe a mostani háboru, ne tartanak attól, hogy minden fáradozásuk gyümölcsét egyszer mindenkorra elsöpri. Nem, mert ha a vihar a mi fejünk fölött elvonul, a béke fája lesz az, amely legszebben fog kivirágozni. A megpróbáltatás nehéz napjaiban az a meggyőződés erősítse katonáink bátorságát, s mindnyájunk lelkét, akik itthon küzdünk, hogy a mi győzelmünk nemcsak hazánkat fogja megmenteni és számára boldogabb jövőt megnyitni, hanem, hogy az az egész emberiségnek is tartós békét és nagyobb boldogságot fog hozni.

A háboru és a teologia

Irta: Mihályfi Ákos egyetemi tanár.

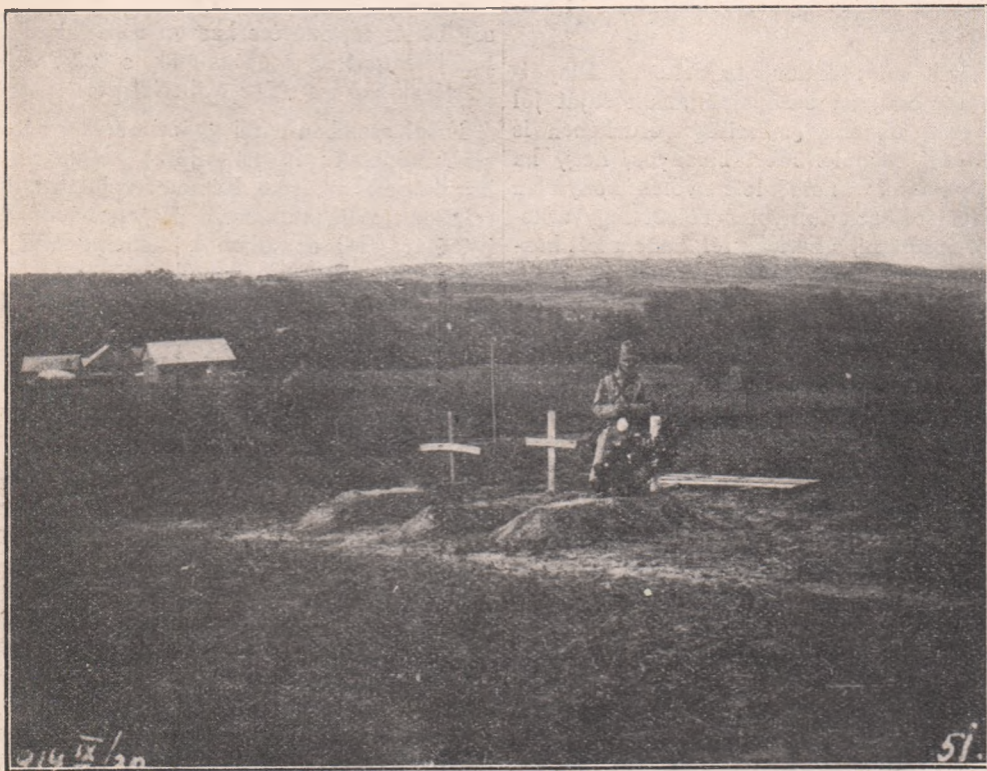
Sokan vannak, akik azt óhajtánák, hogy a papok a mai világháboruban is fegyverrel a kezükben vegyenek részt. Sőt a papság körében is a háboru ébresztette lelkesedés és izzó hazaszeretet sokakat arra készítet, hogy fegyvert ragadjanak a haza védelmére. Egy ferences kolostorról olvastam a lapokban, hogy fiatal növendékei mind fölcsaptak katonáknak. A debreceni kálvinista papok, a pozsonyi luteránus teológusok lelkes fölhívásokban toborozták a papságot is fegyver alá. Berlinben a luteránus papok egy konzisztoriális gyűlése egyenest a birodalmi gyűléshez fordul, kérve, hogy a papok hadmentessége töröltessék a törvénykönyvből.

teljes lelki összeszedettséget, odaadást és önfeláldozást igényelnek.

Talán sohasem volt oly szembeszökő, hogy a papság munkásságát mennyire igénybe veszi a háboru, mint napjainkban. Igaz, hogy még nem is volt soha háboru, mely az általános védkötelezettség alapján az egész társadalmat mozgósította volna. A mi társadalmunk pedig — éppen a háboru mutatta ezt ki — ma is mélyen vallásos. Ha talán a béke idején és sok ellenséges erkölcsi és szellemi áramlat folytán a társadalom egyik-másik rétegéből kialudni látszott a vallásosság, ezt a már csak pislogó parazsat a világháboru új lánggra lobbantotta. Ez a háboru minálunk a vallásos renaissance

regében másként vannak a katonai lelkesedések szervezve — a háboru kitörése óta 70 új katolikus és 70 új evangélikus tábort lelkészre szerveztek, mert a meglévők nem bizonyultak elégnek s a lelkészeknek katonai autók állanak rendelkezésre, melyeken a messze kiterjedt táborok minden részét fölkereshetik. Sőt a német katolikusok áldozatkészségéből most négy autókápolna készül — három a nyugati, egy a keleti harctérre — melyek teljes templomi felszereléssel lesznek ellátva. És csak helyeselni lehet, ha a hadvezetőség a katonaság vallásos érületének ápolását elősegíti: hisz a vallásosság a vitézségnek és a halált megvető bátorságnak, a legfőbb hadi erényeknek legjobb élesztője.

Van még egy másik szempont, amely egyenest követeli, hogy a papság a védkötelezettség alól ment legyen. A papságnak feladata ugyanis nemcsak a hadbavonultak, hanem az itthonmaradtak lelki gondozása is. És egy világháboru győzelmes kivívásához nemcsak a fegyveres erő, hanem az egész társadalom áldozatkészsége, nyugodtsága és bizalma szükséges. Ezt élesíteni a lelkipásztorok feladata, különösen a falvakban. De egyszersmind nekik kell a háboru által a társadalmon ütött sebeket gyógyítani, a megtört szíveknek vigaszt nyújtani, a kétségbeesést távol tartani. Temérdek az a bánat, szomorúság, aggodalom, amit a háboru előidéz. Es azokban a kis szalmafedeles falvakban, melyekben a hosszú téli esteken mécsesek mellett betűgömbök a sebesültek és elesettek névsorát, özvegyek, árvák, jegyesek és szülők keserűségét nincs, aki enyhítse, csak a lelkipásztor. Az állam legfőleg csak anyagi segílyt nyújthat, de ez nem elég, sokan nem is szorúlnak rá. Viszont a szülőt, aki a szemefenyét, a nőt, aki szíve választottát, az anyát, aki gyermeke atyját veszti el a háboruban: nem vigasztalja meg sem a hazaszeretet, sem a győzelem reménye vagy kilátása, — az ilyen sebekre vigaszt csak a vallás örök igazságai tudnak hozni. Ettől a vigasztól lennének megfosztva a falvak népei, az özvegyek, az árvák, a gyermekeiket sirató Rachelek, ha az általános védkötelezettség kiterjesztnék a papokra is s ennek folytán számos község lelkipásztor nélkül maradna a háboru alatt. Ez nagyobb csapás volna a népre, mint amennyi előnyt nyújtana egy-két ezer katonával több a hadseregnek. Még vagyok arról győződve, hogy a francia nép is könnyebben viselné el a háboru szenvedéseit, ha az a 22 ezer pap, aki ott fegyverben áll, más módon teljesíthetné kötelességét hazája és nemzete iránt. Már leírtam volt ezen gondolataimat, mikor kezembe került a Protestáns Szemle legújabb füzeté. Nagy örömmel olvastam benne, hogy teljesen azonos álláspontja az enyémmel. „Ki kell jelentenünk — így szól — hogy a lelkipásztorok a háboruban is egyetlen lehetséges és szükséges szerepe az, hogy lelkipásztor legyen. Ha tehát a pap háboruba megy, a háboruban is mint papnak

Elesett hősök sírjainál.

Szép és megható ez a lelkes felbuzdulás, a hazaszeretetnek e spontán megnyilatkozása, de nézetünk szerint igen nagy kár volna annak a bölcs törvénynek megváltoztatása, mely a papságot a fegyveres szolgálat alól fölmenti s amely törvény minden országban fennáll Franciaország kivételével. Epp oly bölcs ez a törvény, mint a másik, amely az orvosnak jelöli ki a helyét a háboruban. Az orvos sem harcol, de résztvesz a háboru terheinek viselésében s büszkeséggel mondhatjuk, hogy a magyar orvosi kar, első sorban egyetemünk orvosi fakultása olyan odaadó önfeláldozással teljesíti nemes hivatását, aminővel derék katonáink a küzdőtérén védik hazánkat. A pap sem fog fegyvert, de ő is résztvesz a háboruban; neki is annyi munka és fáradság jut osztályrészül, hogy előtte is tisztelettel kell meghajolnunk, ha híven teljesíti a reá háruló nagy feladatokat, amelyek talán fizikailag nem oly fárasztók, mint az orvosoké, de épp oly

hajnalhasadása, amelynek sugarai nemcsak a kunyhók, hanem a paloták ablakain is át-szűrődnek, nemcsak a köznép, hanem az intelligencia szívét is bearanyozzák. A katonaság arculata is teljesen megváltozott. Béke idején, sőt azelőtt háboruban sem akadt a papnak sok dolga a katonákkal, főleg a tisztakkal. Bosznia okkupációja után egyik katonai lelkész naplójegyzeteiben szomoruan írja, hogy bár угyszólván mindegyik tiszt adott neki valamelyes megbízást arra az esetre, ha a harcban elesnék, de egyik sem vette igénybe papi segítségét. Ma ilyen panasszal nem lehetnek a katonai lelkészek; ellenkezőleg azt látjuk, hogy a katonai lelkészségek jelen szervezetükben nem elégségesek arra, hogy a táborokban fekvő katonaság lelki szükségleteit kielégítsék. Nemcsak nálunk van ez így, de Németországban is, ahol azonban igyekeznek a bajon mielőbb segíteni is. Csak a porosz hadseregben — mert Németországban minden állam hadse-

kell részvennie. Véleményünk szerint a háboruban, melynek borzalmai közt, mint a közelmúlt több példája s a háborúk története általában bizonyítja, az erkölcsi defektusok kiütkezései nemcsak napirenden vannak, hanem az emberi élet összes alacsony kísértései folytatnak a lelkek ellen egy párhuzamos, de veszedelmesebb háborút; szükséges, kell, sőt nélkülözhetetlen az, hogy valaki minden erejéből és szívénél teljes önfeláldozó hősiességével hordozza és képviselje a fenyegetett erkölcsi rendet, az unos-untalan megtaposott emberi méltóságot, a kultúra legfőbb kincsét: a nemes lelket; s életével szakadatlanul példázza és a harcolók figyelmében tartsa, hogy a háború a békéért és a lelki kulturáért folyik . . . Erre és ennek vigasztaló, bátorító, lelkesítő prédikálására és cselekvésére való a pap, a lelképásztor a háboruban; és más ezt a szerepet, ezt a nélkülözhetetlenül fontos munkát be nem töltheti ott, csakis a pap . . .

Az a pap pedig — folytatja tovább a Protestáns Szemle névtelen írója — aki tábori lelkész nem lehet, mérhetetlenül többet használ hazájának, népének, egyháznak azzal, ha itthon maradván kétszeres gonddal és hősiesség önfeláldozással szolgálja gyülekezetét, életeszményét, Isten evangéliumát, vagy készül elő annak jövődjéért szolgálataira, mintha elmegy és legszebb esetben — meghal. Ezzel mi nem a meghaló katona önfeláldozásának értékét kicsinyítjük, hanem az élő és munkálkodó lelképásztor önfeláldozásának nagyságára mutatunk rá."

Engedjék meg, hogy befejezésül hozzá adjak fejtegetésemhez egy gondolatot, lel-

kemnek mélyeséges meggyőződéséből fakadót. Nekem mint papnak s mint a teológia tanárának kötelességem kutatni az Isten kifürkészhetetlen gondolatait; kötelességem betekinteni az isteni Gondviselés titokzatos mélysegeibe; kötelességem elmélkedni azon nagy igazságok felett, melyek bennünket a pusztaságban bolygókat mint világító tűoszlopok irányítanak: mindezen vizsgálódásaim és elmélkedéseim arra a meggyőződésre vezetnek, hogy ebben a világháboruban győzni fogunk, mert *velünk az Isten*.

Velünk az Isten, mert az ügyünk igazságos. Szent Ágoston bizonyítja, hogy igazságos az a háború, mely a szenvedett sérelmek megtorlását célozza. Mi pedig csak ezért rántottuk ki a kardot; meggyalázták legszentebb érzelmeinket, becsmérelték agg királyunk főnkelt személyét, orvul meggyilkolták trónunk örökösét és hitvesét; titkos lázadásokat szöttek; hazánk épsége ellen törték, ennek alapjait vakondok módjára már-már összerágták. Ezért fogtunk fegyvert.

Szent Ágoston bizonyítja, hogy az ilyen háború igazságos; boldog emlékü X. Pius pápa elismerte, hogy a mi háborunk ilyen igazságos háború.

Velünk az Isten, mert az igazságos háborút Isten félelmével és segítségével akarjuk megvívni.

Az 1870—71-ki német-francia háború után egyik legragyogóbb tollu francia katolikus író, Bougaud Emil, később lavalai püspök, „Kereszténység és korunk” című munkájában megrázó beismerést ír le. Most már látom,

miért kellett a franciának elvesztenie a háborút. Bejártam a sedani csatateret, melyet elborítottak az elesett franciák és németek holt-tetemei. Lehajoltam s meg-megnéztem a holt katonák táskáit, — a francia katonák táskáinak nagyrésztében frivol, vallásgyonyoló és erkölcstelen füzeteket és képeket találtam, míg a németek táskáiban imakönyveket. Ez volt mélyenfekvő oka a franciák bukásának.

Ha Bougaud ma föltámadna s az ő éles szemeivel végignézné honfitársait s az ellenük küzdő németek táborát; ha tapasztalná, hogy a francia köztársaság belügyminisztere most a háború alatt adott ki körlevelet, melyben megtiltja az államhivatalnokainak, hogy nyilvános istentiszteleten részt vegyenek; a hadügyminiszter pedig eitiltja, hogy a kórházakban misét mondjanak; viszont ha hallotta volna a nagy német császár szavait, mikor a háborúra kivonva kardját, így szólt: Most pedig menjetek a templomba s boruljatok le az Ur előtt; ha hallaná, mikép ad minden egyes kivított győzelem után halát az Istennek; ha látná azt a nagy hitet és istenfélelmet, mellyel seregeink a harcra indultak s melyet a háború véres munkája között is megőriztek: meg vagyok arról győződve, hogy az ő nagy francia szíve meghasadna, mert előre látná bálványozott nemzetének újabb vereségét.

Ezért mondom: legyünk telve bizalommal; a mi ügyünk igazságos s mert azt Istenben bizva vívjuk, mi csak győzhetünk, nekünk győznünk kell, mert *velünk az Isten*.

Néhány szó a Vörös Keresztről.

Irta: Simon Elemér dr.

országgyűlési képviselő, a Vörös Kereszt főmegbízott helyettese, a Külügy-Hadügy szerkesztője.

Van-e népszerűbb jelvény ma a Vörös Keresztnél? Bár mindannyian tisztában vagyunk e szent jelvénynek mibenlétével, mégis vajmi kevesen tudják azt, hogy e jelvény alatt működő Vörös-Kereszt Egyesületnek mi is valójában a működési köre? A Külügy—Hadügy mindenkor lelkes propagandát csinált a magyar Vörös Kereszt Egyesületnek és így olvasó közönségünk bizonyára értékelni fogja, ha egy rövid bepillantást nyújtok arra, hogy mi mindenre terjed ki a magyar Vörös Kereszt Egyesület működési köre; hol kezdődik az és meddig érnek el áldásos hatásai! Nehéz ezt a körvonalat meghuzni, mert hiszen a Vörös Kereszt Egyesület árnyékában a nagyközönségnek, az egész társadalomnak minden mozgalmá, törekvése és áldozatkészsége helyt talál; más szóval: mindaz a sok jótékonyági akció, mely a háboruban küzdő hadseregünknek segítségét és a megsebesült harcosok ápolását szolgálja.

Joggal kérdezheti az ember tehát, hogy hol kezdődik most már a Vörös Kereszt Egyesület működése? Erre a választ leg-egyszerűbben úgy lehet megadni, hogy ha azt mondjuk: ott, ahol a katonaság működése megszűnik, ott, ahova a katonaság keze nem ér el, s végül mindenütt, hova

csak a katonaság a Vörös Keresztet beengedi. Am, hogy hol van ez a pont, ezt mindig az egyes esetek adják meg és a Vörös Kereszt élén álló vezetőség tapintatától függ, hogy a fonalat ott vegye fel, ahol azt a hadsereg vezetősége letette. A katonaság és a Vörös Kereszt között a legszorosabb kapcsolat és a legteljesebb összhang kell hogy uralkodjék. A Vörös Kereszt Egyesületnek kell a gyengédséget, az individualitást a katonai ápolási ügybe bele vinni s azt a bizonyos katonaság ridegséget, amit a katonai szervezet és szolgálat hoz magával, a Vörös Keresztnek kell enyhítenie. Azon a hosszú kálvárián, amelyet katonáink a megsebesülés pillanatától kezdve egészen a kórházban való elhelyezésükig kénytelenek megvívni, több ízben is találkoznak Vörös Keresztes intézmények segítő kezével.

Hogy hova mindenhová ér el a Vörös Kereszt egyesületünk e segítő keze, ezt óhajtom ismertetni, valamint röviden előadni az egyesület szervezetét és háborús működésének főirányait:

A magyar Vörös Kereszt-Egyület a mozgósítás elrendelésékor azonnal felállított egy mozgó tábori kórházat, amely körülbelül 200 beteg befogadására van berendezve és fel van szerelve szállításához

szükséges összes járművekkel és raktárakkal. Utnak indított azon kívül 4 egyleti mozgó raktárt, amely katonai nyelven szólva összesen 68 kórházi egységet foglal magában. Egy kórházi egység átlag 50 beteg részére foglal magában mindenemű egészségügyi felszerelést, kötszereket, gyógyszereket, üdítoszereket és ruhafelszerelést.

Sebesült szállító kocsija 165 darab van az egyesületnek, amelyet a háború kitörésekor a hadvezetőség rendelkezésére bocsátott és azonkívül elküldött az egyesület Boszniába 20 drb. hegyi sebesültszállító kocsit. Ellátja az egyesület azonkívül kötszerrel és gyógyszerrel mindazokat a csapatokat, amelyek e cikkeért raktárjaihoz és egyéb hadegészségügyi intézményeihez fordulnak. Azonkívül a hadsereg magyarországi csapatai között 120.000 sebkötöző csomagot osztott szét, hogy a sebesült harcosok rögtön megsebesülésük után önmaguk is beköthetik sebeiket.

Azonkívül a szegedi és pécsi fiókegyesületünk 1—1 önkéntes egészségügyi osztatot állított fel, amelyek közel a hadszíntérhez teljesítenek szolgálatot.

A magyar Vörös-Kereszt egyesület a háború óta részben a saját erejével, részben magánosok avagy alapítványok hoz-

zájárulásával 3 kórházvonalat szerelt, illetve tart fenn, amelyek eddig már 26 utat tettek meg és körülbelül 4000 sebesültet szállítottak és láttak el utközben. E sebesült szállító vonatok valóban példaképei a modern hadegészségügyi technikának és valóban áldás azokra a sebesültekre nézve, akik ezekben a vonatokban tehetik meg a harctérről a kórházig tartó nehéz és hosszú utat. E vonatokat megfelelő számú orvos, hivatásos ápolónő és az egyesület megbizottjai kísérik. Ezek gondoskodnak, hogy a sebesültek semmiben hiányt ne szenvedjenek. Természetesen ez a 3 kórházvonalat csak egy csep a tengerben és nem képes az összes sebesültforgalmat lebonyolítani, amely ugyanis a katonaság hatáskörébe tartozik, s csak annak segítségével lehetnek a vonatok a hadvezetőség rendelkezésére bocsátva.

Aki a mai nehéz utazási viszonyok között kényszerítve volt mégis utrakelni, mindenütt a vasutállomásokon láthatta a vörös-keresztes hölgyeinket és orvosainkat, akik 48 betegnyugvó állomásunkon, amelyek összesen 5000 ágygyal rendelkeznek, pihenéssel és táplálékkal várva az elcsigázott sebesülteket.

A szabály az, hogy a magyar Vörös-Kereszt egyesület a beteget a katonaságtól a vasuti állomásokon veszi át s így egyesületünk összes intézményei a hozzájuk áttutalt sebesülteket a vasuti állomásokról maguk szállítják el. Budapesten e célból egy sebesült szállító osztálya van a Vörös Keresztnek, amely a vasutállomásokról 30 autóbusszal s a villamos vasutak e célra rendelkezésre bocsátott kocsijaival, derék mentőinkkel egyetemben oly nagy buzgalommal végzi teendőit, hogy immár a háboru megkezdése óta körülbelül 60.000 sebesültet szállítottak Budapesten egyes kórházakba.

A Vörös Kereszt egyesületnek körülbelül 2000 egészségügyi intézménye 92.000 ágygyal áll a hadvezetőség rendelkezésére.

Ezek közül csak példának hozom fel a két ezer ágyas kórházat, az Erzsébet és a Révész-utcai kórházakat, melyek közül az előbbit egyedül, az utóbbit pedig a székesfővárossal egyetemben tartja fenn a Vörös Kereszt egyesület.

A fiókegyesületek száma immár a 600-at meghaladja és az egyesületi tagok száma elérte már a 100.000-ret.

Bármily nagy volt is a háboru kitörése óta a szaporodás a tagok létszámában, az ország összes lakosságát figyelembe véve azonban és összehasonlítva más országokéval a Vörös Kereszt egyesület taglétszáma még mindig kicsinek mondható.

Az előbb jelzett kórházaink és egészségügyi intézményeink részben az egyes fiókegyesületek felügyelete alatt állanak, részben pedig a központból kiküldött főmegbizott és megbizottak teljesítették azoknál az ellenőrzést és örömmel állapítottuk meg, hogy az országnak összes Vörös Keresztes kórházaitban alig találhatunk okot, akár a gyógykezelés, akár az ellátás tekintetében panaszra.

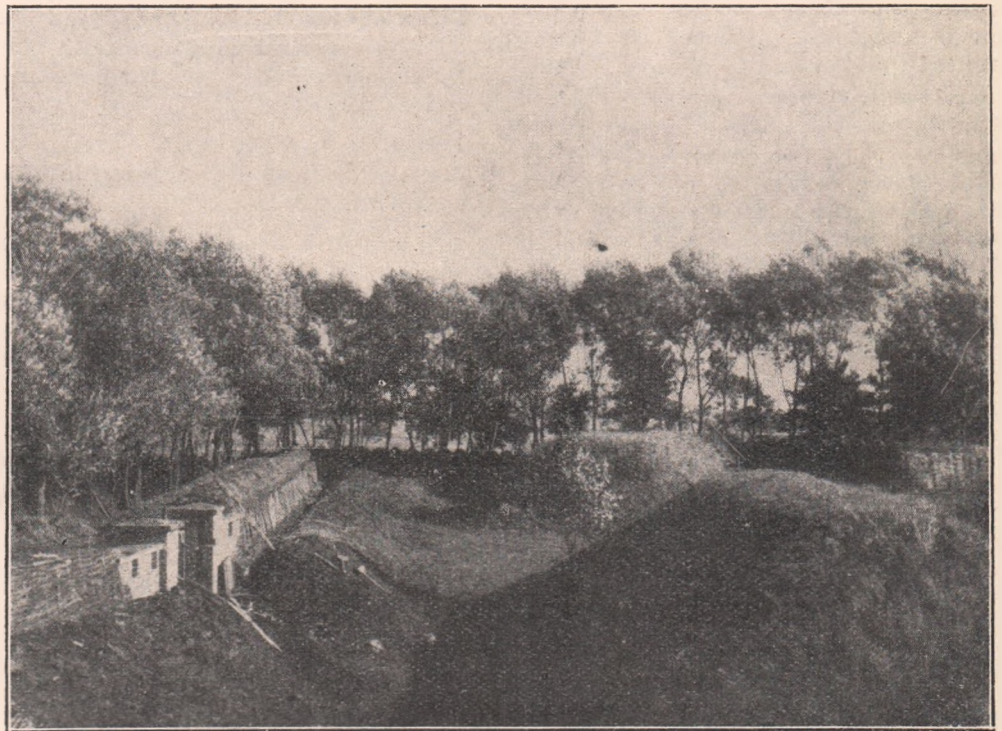
Sokszor inkább azt tapasztaljuk, hogy a Vörös Keresztes kórházakban tulságosan is elkényesztetik sebesültjeinket és hogy a

kórházak vörös keresztes hölgyei, az ugynevezett önkéntes ápolónők minden erkölcsi és anyagi erejüket megfeszítve azon vannak, hogy a gondjaikra bizott sebesültekkel minél inkább elfeledtessék állapotuk kellemetlenségeit.

Emellett a pontnál, az önkéntes ápolónőknél álljunk meg egy pillanatra, ezeknek a szereplésére a jelen háboru viszonyok egyik legszebb epizódja. Egyszerűen bámulatba ejti az embert, az az áldozatkészség, az a fáradságot nem ismerő ügybuzgalom, amelylyel társadalmunk hölgy tagjai minden ragközlönbség nélkül sebesültjeink ápolását kezükbe vették. Orvosaink által a székesfővárosban és a vidéken tartott ápolónői kurzusokon eddig 6957 önkéntes ápolónő nyert kiképzést és ezeknek legnagyobb része részben a Vörös Kereszt egyesület, részben a katonai kórházakban is a szó szoros értelmében vett ápolónői szolgálatot teljesítenek. Ha volt is eleinte panasz egyesek

zett adatok alapján készíti nyilvántartási lapjait. Az iroda eddig több, mint egy fél millió levélre és táviratra adott felvilágosítást. A tudósító iroda működése ellen több ízben hallottam panaszképen felvetni, hogy elkésve, vagy egyáltalán nem tud adni felvilágosítást egyesek sebesüléseiről. Ennek oka azonban nem a tudósító irodában rejlik, hanem a jelen háboru technikájában. A sok száz kilométer hosszú harc vonalon folyó harcok ugyanis roppant nehezé teszik a veszteségek megállapítását. Napok, sőt sokszor hetek elmúlnak, a mikor aztán végre az elveszettnek hitt kisebb csapatok ismét előbukkannak és így az egyes parancsnokságok óvatossága, hogy az egyes eltűnteket azonnal nem veszi a veszteségi lajstromba, teljesen indokolt és ez az oka főképp annak, hogy a központi tudósító iroda csak jóval később kapja a fölvilágosításhoz szükséges adatokat.

A tudósító irodához hasonló rendszerrel

Egy erőd külső övönaljának részlete. (Gyalogási állás.)

ellen, akik talán csak a dívatnak engedve merő szórakozásból állottak az önkéntes ápolónők gárdájába, de ezek az erős idegmegfeszítő munka rostáján keresztül hamar kihullottak és ma már azt lehet mondani, hogy mindazok, akik kiállották ezt a próbát, tántoríthatatlanul megmaradtak és csak dícséretet és elismerést szereznek a magyar hölgyvilág bámulatra méltó áldozatkészségének.

Az önkéntes ápolónőkön kívül a Vörös Kereszt egyesületnek 401 hivatásos ápolónője van, akik 46 különböző kórházban szétosztva teljesítenek szolgálatot. Hogy mi csoda értéket képvisel egy vörös keresztes ápolónő, azt mindazok tapasztalhatták, akik azok működését valamely kórházban megfigyelték.

Az elesett és eltűnt harcosok nyilvántartását a Vörös Kereszt tudósító irodája végzi, amely részint a hivatalos veszteségi lajstromokból részint a Central Nachweise Bureauból és az egyes kórházból beszer-

kezik a Vörös Kereszt egyesületnek a hadifoglyokat gyámolító osztályát, a hadifoglyokkal való érintkezés ügyét is. Ez az ügyosztály csak október 1-én kezdte meg működését s már is több, mint 22.000 levéllet és táviratot kapott, illetve intézett el.

Ellenséges államokban internált hadifoglyainkkal való érintkezés azonban ma még nagy, ugyszólván leküzdhetetlen akadályokba ütközik.

Nem kis tevékenységet igényel és kórházaink részére vallóságos áldás a Vörös Kereszt egyesületnek Panóveldie-utcai fegyvernemi gyűjtőraktára, amelyben részint a közönség nagylelkűsége folytán, részint a Vörös Kereszt-Egyesület által körülbelül 60.000 koronáért vásárolt fegyvernemi gyűjtötték össze, amelyekből eddig összesen 320.000 drb.-ot küldöttünk szét körülbelül 498 kórházba.

Mozgalmat indított a Vörös Kereszt a

VILÁGHÁBORU.

(Az előzményeket tartalmazó 29., 30., 32., 37., 39., 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50. és 51. számokat 2 K 80 fillér postaköltség ellenében megküldi a kiadóhivatal.)

A hadi események naplója.

December 9.

Frigyes főherceget, hadseregünk főparancsnokát Ő Felsége tábornaggyá nevezi ki.

Novoradomoktól délnyugatra megkísérelt orosz éjjeli támadás visszautasított. A nyugat-galiciai ütközetek tovább folynak, eddig 10.000 orosz került fogságunkba.

Przasnyszot Észak-Lengyelországban a németek ostrommal beveszik.

Gorni Milanovacnál erős szerb ellenség haderő lép fel ellenünk. Ez elől csapataink új hadállásba csoportosítottak.

A franciák megújítják a keleti Argonneokban Vauquois—Bourenilles elleni támadásukat, de súlyos veszteséget szenvednek.

Freiburgot francia repülőgépekről bombázzák.

Gróf Spee tengernagy vezérlete alatt álló német hajórajt december 8-án a Falkland-

szigetek mellett, tulerőben lévő egyesült angol-japán hajórajt megtámadja. „Scharnhorst”, „Gneisenau” és „Leipzig” német hadihajók elsüllyednek.

Török csapatok bevonulnak Tauschkerd városába a Kaukázusban.

Urmiában lévő török konzult az oroszok elfogják.

December 10.

A Kárpátokból az oroszok megkezdik visszavonulásukat. Már csak a hátvédek bocsájtkoznak ütközetekbe, melyekben közülök ismét kétezret foglyul ejtünk.

Nyugat-galiciai harc még nem ért véget.

Przemysl várőrsége sikeres kirohanásokat tesz.

Észak-Lengyelországban az offenzíva eredménnyel folytatódik.

Szerbiai visszavonulás nagyobb harcok nélkül rendben megy végbe.

Bois de Pretreben, nyugatra Pont á Mousontól megkísérelt francia támadás vereséggel végződik.

„Nürnberg” német cirkálót az üldöző angol hadihajók elsüllyesztik.

Batumtól délre Goniánál megkísérelt orosz partraszállás kudarcot vall.

Wan tartomány határán történt orosz lovastámadást a törökök visszavernek.

December 11.

Csapataink győztesen vonulnak előre a Kárpátokban.

Gorlice—Grybow—Neu-Sandec vonalon nagy ütközet fejlődik.

Kelet-Poroszország határán betörő orosz lovasságot német lovasság visszaüzi.

Flandriában Langemarck mellett a németek visszaverik a francia támadást.

Az argonnei erdőségekben és a Vogézekben több heti passzivitás után újra támadást kezdenek a franciák, melyet azonban a németek könnyen leszerelnek.

Batum környékét a török flotta bombázza.

December 12.

Az oroszok visszaszorítása a Kárpátokból folytonos eredménnyel halad előre.

Limanowa mellett, Nyugat-Galicában megverjük az oroszokat.

Újra elfoglaljuk Neu-Sandect, Grybowot, Gorlicét és Zmigrodot.

Észak-Lengyelországban a németek több ellenséges hadállást foglalnak el, miközben 11.000 foglyot ejtenek és 43 gépfegyvert zsákmányolnak.

Flirey ellen megkísérelt francia támadás visszaveretik.

December 13.

A Kárpátokon át előnyomult oszlopaink

az üldözött oroszokból 9000-et elfognak és 10 gépfegyvert birtokukba vesznek.

Nyugat-Galiciában üldözzük az orosz. Duklát újra hatalmunkba vesszük.

Lovicztól északra a Bzura alsó folyása elleni német támadás előrehalad.

A Balkán haderő új csoportosulása folyamatosan van.

Az észak-albán törzsek állítólag hadat üzentek Szerbiának.

Gyenge francia erők által a Maas és a Vogézek közötti német hadállások ellen intézett támadás eredménytelen marad.

Kedvező török előrehaladás a Kaukázusban.

Wan határán folytatódnak az orosz-török összecsapások.

Sarai mellett a perzsa határ mentén megkísérelt orosz lovastámadást a török lovaság sikerrel ver vissza.

A Kaukázusban állítólag nagy mohamedán felkelés van kialakulóban az oroszok ellen.

December 14.

Nyugat-Galiciában csapataink Jaslo—Rajbrot vonaláig hatoltak előre.

Rajbrot—Niepolomice—Wolbrom—Noworadomsk—Piotrkow egész vonalain az oroszok visszavonulnak.

Belgrádot harc nélkül kiüritjük.

Állítólag 25.000 albán betört Uj-Szerbiába.

Yperntől délnyugatra megújított francia támadás, hajótörést szenved.

Suippestől és Ornestől észak-keletre a franciák előtörési kísérletei súlyos vereségükkel végződnek.

A Vogézekben a harc áll.

Négyezer megújított támadás a német hadállások ellen Ailly—Apremont mellett, ugyiszintén Toultól északra megkísérelt előtörés eredmény nélkül összeomlik.

Az egykori „Breslau” német, most „Midilli” néven török cirkáló Sebastopol kikötőjét bombázza.

December 15.

Észak-Lengyelországban a németek számos orosz támaszpontot bevesznek.

Nieuport mellett a tenger felől hadihajók ágyutüzével támogatott francia támadást a németek visszavernek.

Az Urmia tavánál a török és perzsa lovasság győzelmet arat egy kozák támadás felett.

Sautschulak elfoglalásakor Ilhani perzsa kurd főnök egész törzsével a török sereghez csatlakozik.

December 16.

A német hajóraj megtámadja Anglia keleti partját és sikerrel bombázza Scarborough és Hartlepool megerősített tengerparti városokat.

Török győzelem Serail mellett. „Messudije” nevű régi állomáshajót a Dardanellákban „B 11” angol tengeralattjáró torpedó, lövéssel elsüllyeszt.

A diplomáciai események és a háborúval kapcsolatos események naplója.

December 9.

A francia fogságba esett német orvosok és ápolónők ellen hozott ítéletet megsemmisítik.

Japán Kína ismételt tiltakozásai ellenére megszállva tartja a Schangtun vasutat

December 10.

Románia megengedi bolgár áruknak területén való átszállítását.

A japán külügyminiszter kijelenti, hogy Kiautschaut a háború után sem adják vissza.

December 11.

Earl of Aberdeen, Írország alkirálya állásáról lemond.

Az olasz kormány lépéseket tesz a Hodeidában a törökök által, az olasz csendőrség épületében foglyul ejtett angol konzul kiszabadítása érdekében.

A japán külügyminiszter Kato, a parlamentben egy interpellációra adott válaszában kijelenti, hogy a megszállott Déli tengeri német szigeteket addig fogja Japán megszállva tartani, míg az érdekeiknek megfelel.

December 12.

Miklós cár elhagyja Tiflist.

Francia minisztertanács Párisban Poincaré elnöke alatt.

Az 1915. évfolyambeliek Franciaországban behivatnak.

A spanyol kamara és szenátus egyhangúlag az ország szigorú semlegessége mellett foglal állást.

December 13.

Millerand francia hadügyminiszter a lóhiány folytán, új kerékpáros osztagok felállítását rendeli el.

Bulgária a hármasszöveg mellett közli, hogy semleges marad.

December 14.

Olasz kereskedelmi gőzösöket francia és angol hajók feltartanak.

Az Egyesült-Államok tengerészeti minisztere, az amerikai tengeralatti hajók szaporítását ajánlja.

December 15.

A török szenátus szerencsét kíván a magyar-osztrák és német seregeknek a további orosz elleni győzelmekhez.

A svéd, norvég és dán király Malmöben tanácskozássra jön össze.

December 16.

Pétervárott nagy lehangoltság uralkodik a galíciai és lengyelországi orosz balsikerek felett.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A Külügy—Hadügy hetiszemle, magas színvonalu, friss és érdekes katonai hettlap, mint ilyen a magyar sajtóban egyetlen. Összefoglalja a hét folyamán történt hadieseményeket, azokat vázlatokkal illusztrálva, szakszerűen magyarázza, hamis híreket cáfol, anélkül, hogy az igazságot leplezné, tájékoztat és felvilágosít; részletesen foglalkozik a háborút kísérő minden jelenséggel, a külföld hangulatával, a társadalom munkájával; előfizetőnek katonai tanácsokat ad, hadbavonult hozzátartozóiról híreket szerez és ad.

Előfizetési ára: félévre 8 korona
Egész évre 15 korona.

Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal.

Reflektor.

○ A NYUGATNAK

adresszáljuk, de más lap is érthet belőle. Igenis, „na minden ulánus hadnagy irodalmi lendülettel írja le harci élményeit”. És ha nincs is oly nagy „irodalmi lendülete”, mint például a Nyugat című folyóirat íróinak, azért mégis jobb, igazabb és plasztikusabb akármelyik hadnagy Hadinaplója, mint hires haditudósítók „nesze semmi, fogd meg jól” nagyképűsége. A hadnagnak Hadinaplója nem írői babérra vágyik, csak éppen az igazságot szolgálja és mert e nagy időkben az igazságot szomjuhozza lelkiünk — nem tehetünk róla — nekünk sokkal jobban tetszik a Harctéri Pillanatfelvételek cikornyátlan egyszerű irálya, mint az a bizonyos „házak, cseréptetejü, zsinde-lyes házak” lendületes és hangulatos poemája. A hadnagy ott van a rajvonalban, bent lapul a sáncároknak és irását a gránátok lecsapásától felturt föld porzózza. És ezért a rideg tények száraz egymásutánjában is benne lüktet a háború grandiozus üteme. Aztán meg a katona éles és biztos szemével lát mindent. A haditudósító ur fél nappal hátrább lesi a hivatalos jelentéseket és a csatatérre csak akkor kerül, mikor ott már a végső „nagyakarítás” folyik. Mig a haditudósító — tisztelet a Fényes kivétleknek — nem vesz fel a lövészárokból Harctéri Pillanatfelvételeket, addig a hadnagy lesz az igazi haditudósító. Az igaz, hogy az itt íródott Napló nem lesz — költői poema, csak éppen és egyszerűen — Napló, de amikor az Élet írja az Ember legnagyobb tragédiáját, akkor csak — gyorsíróra és nem lírai költőre van szükség.

○ HALAL ELLEN

nincs orvosság, de ahol a nagy Jelen volt mindig — jelen van, ott már — komáznak vele. Mig mi itthon földet turó orral szimatoljuk a legujabb és legfrissebb — rémhíreket, az Él, az Ötlet és a Humor elszállt tőlünk boldogabb világtájak felé. A lövészárkokban ütötték fel tanyájukat és mig e kedvderítő jóbarátok el nem hagyják a komákat, addig a bátorság és a halált megvető hősiesség nem lesz ritka holló a derék fiúk táborában. Az ember azzal mulat, amivel lehet és ha a fene srápnél miatt a hadjárat elején igen sok derék tiszt az örültek házába került, ma már pláne ha — döglött: egészen kedves kis jószágga vedlett. De nemcsak ott, ahol a srápnél otthon van, hanem itthon nincs már olyan jó házból való íróasztal, melyen srápnél papirnehézék ne ékeskedne. Orosz töltevény, komitácsi frakk-gomb, bocskorlakk, srápnél-hüvely annál becsesebb, minél több nyomot hagyott rajta a drága embervér. De legértékesebb az a nikkelezett muszka golyó, amelyet oroláncára biggyeszt a miatta majdnem elpatkolt sebesült. Halál ellen nincs orvosság, de ha a Halál előbb — meghal mint én, akkor már — láncra tűzöm és zsuzsuként dedelgetem.

KÜLFÖLD.

A monarkia és a Balkán.

Irta: Földes Artur dr.

Komoly és nagy okunk van arra, hogy most vessük papírra e gondolatokat, most, mikor tán egész Magyarország azután sóhajtozik: a feledés jótékony leple borítsa be mihamarább a Balkán felől szállongó híóhíreket . . .

Ha a monarkia külpolitikájának utjait és irányait a néplélek ide-oda hullámozó impressziói diktálnak, úgy mi is töprengő elmélkedéseinkkel békésebb vidékeket keresnénk fel. De éppen azért, mert a monarkia nagyhatalmi politikájának valóságos fundamentuma a „keleti kérdés” megoldásának egyetlen helyes és lehetséges módja; ezért, mikor a nyulszivűek, a pesszimisták és a kárörvendők — Belgrádot siratják; nekünk kétszeresen publicisztikai kötelességünk méltatni azt a következetes és biztos külpolitikát, melyet zavaró incidensek és kellemetlenségek azért se befolyásolhatnak, mert utját és irányát előre egy egész évszázadra megépítette

Ami Szerbiában történt, nem olyan nagy szerencsétlenség, mint ahogy azt a siránkozó kétségbeesők valóságos flagelláns perverzítással elzokogják. Kellemetlen, de azért könnyen jóvátehető epizód, amelyhez hasonló igen sok akad a háboruk történelmében. Boszniát és Hercegovinát se vettük be — katonazenekarral és a burok, a legyőzhetetlen burok addig verték Angliát, míg örökre elveszett a — bur szabadság.

Napoleon „verhetetlen” seregét megverte az orosz hó, a mi csapatainkat harcképtelenné tette a szerb sár.

Szerbia kiürítése nem egyéb, mint a nagy világháborúnak jelentéktelen incidense, a mely után következik a hódító hadjáratnak új fázisa. Talán néhány hét múlva, talán csak egy év múlva a szerb hadsereg mégis csak lerakja a fegyvert, hogy szivszorongva meghallgassa annak a végtelenül súlyos békének feltételeit, melyet a monarkia kéréletlenül szigorúsággal és könyörtelen igazsággal diktálni fog.

Szó sincs róla: a szerb hadsereg kiváló. Hősiessége méltó ellenféllel avatja és ha az orgyilkosok nemzetét nem törli el e világháború a föld színéről, azt egyedül és kizárólag a szerb hadsereg vitézségének köszönheti. A szerb politika, mely ilyen hadseregre támaszkodhatott, maga se ismerte katonáinak értékét. Az orgyilkosság, az álnok perfidia, a gyávák és a gyöngék kiváltsága. A szerb hadsereg semmivel sem áll hátrább, mint a román, vagy a bolgár és ahol a diplomácia ilyen hadsereg kardját forgatja, ott nincsen szükség a bravók és utonállók orvtámadásaira!

De a szerb hadseregnek erényeiért lehetetlen megbocsátani a szerb polgári közéletnek sötét terveit és cselekedeteit. Végre valahára még a Balkánt is meg kell szabadítani a — balkáni erkölcsöktől. És hogy e felszabadító szerepre éppen a monarkia vállalkozik, ne higgye senki, hogy ennek hatalmi örjögés, büntető expedíció vagy pedig foglalási vágy a rugója. A monarkiat

nemcsak nagyhatalmi presztízse, de jövődőlő létfeltétele, sőt földrajzi helyzete is a Balkán-protektorátusa utálja. A nagyhatalmi presztízst nem lehet sérthetetlen szentségében fenntartani, ha a nagyhatalomnak, mint olyannak, nincsenek gravitációs céljai kifelé. Ha a monarkia a békés tespedésnek politikáját akarná csak követni, úgy ehhez éppen csak — akarat nem szükséges, mert hiszen a tespedésbe belefut minden energia. A mindenáron békés politika tespedésébe éppen csak — ellenségeink nem fulladnak bele, sőt az ő ifju és felénk gravitáló energiái szülik a monarkia határain belül a nemzetiségi aspirációknak — nemzeti reménységeit.

„A küzdelem a létért” az egyének látszólag nyugodt és csöndes élete folyását is a küzdelmek, harcok, meghasonlások és gondok szüntelen csataterévé avatja. A boldogságnak a béke abban is az ikertestvére, hogy országuk nem e földön van. A népek „békés” versenye csak enyhe és szelid fázisa az öldöklő háborúnak. És ha igaz az, hogy modern háborúnak csak gazdasági versengések lehetnek az igazi rugói; még egyszer oly igaz, hogy a gazdasági verseny békés hullámozásai nemcsak existenciákat és vagyonokat, hanem véres testületeket is morzsolnak és örölnek szünetlenül.

A monarkia területe nem a boldogok szigetén terül el, melyet körül ölelnek az örök békének hullámozó vizei. Európa közepén fekszik a dualisztikus nagyhatalom és a földrajzi helyzetnek e nagy exponáltsága kényszerítő erővel írja elő a monarkia gravitációs irányát.

A világháború darabokra tépte a semleges államok papiros-menlevelét. Svájc is fegyverrel védi — neutralitását. Így fest a békés semlegesség a háborús valóságban! De ha százszor igazabb lenne a semlegesség sérthetatlensége: Európa közepét a világ minden államának nagy pecsétje se avathatná a boldog semlegességnek államává.

Kulturák, világnézetek és rettentő hatalmi erők ellentétének ütköző pontja a monarkia és csak látszólag a germán világhatalomnak előretolt őrsze. A monarkia szerkezetét nem a Habsburgok patrimonialis és dinasztikus érdeke, hanem a bismarcki „szükség” alkotta ilyennek. Nem lehet német nagyhatalom, mert ugyan olyan jelleg két nagyhatalomnál már felveti akaratlanul is az elsőség kinzó problémáját. És nem lehet szláv nagyhatalom sem, mert a monarkia területén belül e népfajnak csak apró és egymással ellentétes szigetei vannak. Milyen lesz végre-valahára e nagyhatalom reprezentáns külső jellege: az már — belpolitika, erről tehát ezuttal ne essék szó. De hogy nagyhatalomnak kell lennie, azt Deák Ferenc óta minden európai — magyar politikusunk vallja. A magyarság egymagában mint független szuverén állam nem állhatna meg a germánság és szlávtság választó határán és aki még ma — e világháborúnak oly rettentő tanulságai után is — ebben kételkedik, az nem érti meg a történelem intő és komor szavát.

A kettős szövetség ércfalát, sőt az entente hatalmak ad hoc barátságát is a Deák Ferenci bölcsesség diktálta. A népek és nemzetek szabadságához nem a dinasztiai jóság,

hanem az — erő, a hatalom és nagy haderőknek szuronyerdeje szükséges. Még a hatalmas Németországnak is szüksége van Magyarországnak és Ausztriának véd- és dacsövetségére, aminthogy Ausztria Magyarországnak nélkül, Magyarország Ausztriának nélkül fenn nem maradhat.

Az erőnek e gránitszikláju igazsága még a Balkán hegyek közt is érintetlen épségben uralkodik. A Balkán-államok szövetségé az erő jegyében sikerrel harcolt és Szerbia, Görögország pánszláv szerelme Oroszország felé nem egyéb, mint a gyöngének vonzódása az erőhöz, hogy oltalmat és védelmet találjon.

Ha a Balkán kis nemzetei egyetlen hatalmas államba tudnának tömörülni, úgy sem a monarkia, sem Oroszországnak nem lenne e területen keresni valója. De ez lehetetlenség, mert mindegyik külön-külön bár ábrándozik a Nagy Birodalomról, de az Szerbiában: Nagy Szerbia, Romániában: Nagy Románia és így tovább! A Balkán-szövetség, amely ideig-óráig imponáló erővel és egyetértéssel lepte meg az európai diplomáciát, még a háború végeig se tartott és a bukaresti békekötés kitűnően gondoskodott arról, hogy Bulgária „nagyon” szeresse Szerbiát és ugyancsak „nagyon” Romániát.

A Balkán államai egymásra irigykednek és ez az irigység akkor is tüzfészekké átkozza a Balkánt, mikor különben Európában minden csöndes. Ahol ilyen nagy a marakodás, a folytonos elégedetlenség, ahol mindig dülnek a „szabadságharcok” és a mi itten evvel egy: a szabad rablásra szervezett bandák garázdálkodása soha se szünetel; az ilyen terület nagyszerű talaja a régi római uralkodási elv kitűnő érvényesítésének. Oroszország fujja is szünetlenül „divide et impera” akna tüzet, de a fujtató éhes száját be kell tömnie a monarkia, ha csak azt nem akarja, hogy öntestéből vágják ki Nagy Romániát és Nagy Szerbiát — névleg és Nagy Oroszországot az Adriáig és a Boszporusig — tényleg.

Míg Szerbiában az Obrenovicsok uralkodtak, Belgrádban csöndes, támogató, nem provokatív, csak segítő és mindenben hűséges és becsületes tanácsadó szerepet töltött be a monarkia. És az okos Milán és a nagyon szerencsétlen Sándor soha se bánta meg, hogy a szerb külpolitika a bécsi kapu át vezetett az európai koncert épületébe.

Sztambulov, a bolgár Bismarck, pedig nem hiába járt magyar tiszti garnizonok mulatós kompániájába, mikor fejedelménözöbe indult. A Habsburgok rokonát kereste a nagyon gazdag Coburg Ferdinándban és bár Sztambulovnak tán igen, de Bulgáriának soha se volt oka megbánnia, hogy magyar véru príncet ültetett trónjára. I. Ferdinánd egy végtelenül véres háború után is, szabad és független ország uralkodója. Bulgária szabadságának és most már teljes szuverénitásának titka abban van, hogy mindenkor hűségesen és következetesen a monarkia érdekszférájához csatlakozott és még akkor se üzött pánszláv politikát, mikor még a büszke bécsi Burg nem ismette el szuverén fejedelmek.

Románia csak az imént temette el nagy királyát. I. Károly a leghűségesebb barátja volt a mi uralkodónknak. Az évről-évre is-

méltó ischli találkozások amilyen egyhanguan egyformák voltak, annyira ékesen bizonyították, hogy Románia hűséges és bősületes szomszédja nemcsak a monarchiának, hanem — Magyarországnak is.

Aztán egyszerre hirtelen — váratlan az orosz fujtató szabad levegőre talált, a láng nagyot lobbant és az utolsó Obrenovics holttestét kidobták a belgrádi konak ablakából.

Ha másnap Zimony előtt megszólaltak volna a monitorok, úgy nemcsak a gyilkosságban részes Karagyorgyevics Péter nem ült volna a véres trónra, hanem végeredményben ez a rettenetes világháború is elmaradhatott volna.

De a monarchia a becsületnek és a politikai morálnak piadestálján állt mindenkoron. Még a királygyilkosságot is — belügynek tekintette és csak az lett casus belli, mikor a gyilkosok a mi trónörökösünket is meggyilkolták. Nem Princip, hanem az orosz bujtogató politikának drótján rángatózó pánszláv propaganda volt a trónörökös halálának igazi okozója. E gyilkos bujtogatásnak csak éppen utolsó állomása volt Sarajevó, közvetlen előtte a constanzi találkozás már érezte a rettenetes idők közelgő dübörgését II. Miklós cár személyesen ment el az öreg és már nagyon törődött Károly királyt lábáról levenni. Az orosz marsallbot és a cári „testvéri csók”, hacsak rövid időre is, még e bölcs királyt is megtántorította annyira, hogy Miklós öfelsége elérkezettnek látta az időt arra, hogy — mozgósítsa tengeri haderejét.

A muszka haditerv gyönyörűen kiosztotta a szerepeket: északról az orosz, délről a szerb, keletről a román karolja át és ölelje — agyon a monarchiát. Az ostoba Princip golyója bátran csütörtököt is mondhatott volna, mert ez a gyilkos golyó ugratta ki Romániát a szépen és nagyon gonoszul megtervezett complotból. Károly király a constanzi mámorból riadtan ébredt fel: I. Ferenc József szörnyű fájdalomába már bele-sírt az ő részvét könnyűje is és élete végső alkonyán újra ráeszmélt vezércsillagára: „inkább vagyok a monarchia barátja, mint Oroszország vazallusa!”

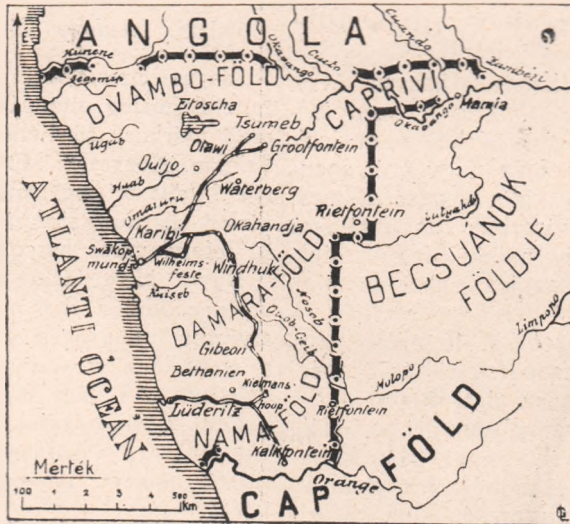
És ez a punctum saliens, amelyet csürnicavarni lehet, de akkor is csak igazság marad: a monarchia nem lehet egyéb a Balkánon, mint minden független, szabad államnak atyai jóbarátja; míg ezzel szemben Oroszország mindenkoron népek és nemzetek leigázására törekedett. Oroszország még önnemzetének is vérlázító zsarnoka és azért mert valamely nemzet szlávtestvére, ez még azt nem menti meg attól, hogy Lengyelország vagy Finnország sorsára ne jusson.

Szerbiát el fogja érni sorsa, már csak azért is, hogy az orosz végveszedelemtől megmeneküljön.

A monarchia szerb háborújának el kell temetnie a Karagyorgyevicsék rémuralmának minden kinzó emlékét. Szerbiának vissza kell térnie az Obrenovicsok politikájához. Ha Szerbia csak — Szerbia akar lenni és nem akar se Nagy-Szerbia, se kis Oroszország lenni —; ha a szerb királyok csak — királyok és nem cárok akarnak lenni, akkor a „svábák”-nak még Belgrád se kell! De előbb — visszamegyünk Belgrádba . . .

Délnyugatafrikai német gyarmatok.

Dr. Milleker Rezső egyetemi tanár.

Német Délnyugatafrika 835.000 km² területtel, nagyságra nézve a második helyet foglalja el a német gyarmatok közt. Lakossága kb. 150.000 benszülött és 13.000 fehérből áll. Északon Portugál-Nyugatafrikával, délen és keleten pedig angol birtokokkal határos. A németek főleg akkor igyekeztek a gyarmat megszerzésére, midőn híre jött, hogy ott kiterjedt aranymezők vannak. Később kiderült, hogy a hírek túlzottak és az arany bányászata nagyon költséges. A rézbányászat azonban annál érdekesebb, úgy, hogy évente kb. 40.000 tonna rezes szállítanak Németországba. A Lüderitz-öböl környékén pedig szép gyémántokat találnak, Guánót is sok helyen ásnak. A gyarmat értéke azonban fejlődő mezőgazdaságában rejlik.

A déli és nyugati homokszavakokat kivéve, a terület jó része igen termékeny és különösen alkalmas a farmrendszer kialakulására, ha kútforrásokkal az ivóvíz hiányon segítenek. Gyapot, dohány, datolya, továbbá gabonaművek, gyümölcsök és zöldségfélék kitünően megtermenek és e gyarmat Németország számára valóságos élelőanyag igérkezik. Nagy kísérleti állomások, kútfúrások és bányavállalatok igyekeznek intenzív és gyors fejlődést elősegíteni. Sajnos, ez a kolónia gazdagsága mellett a legvéresebb áldozatokba is került.

Térfoglaláskor itt is elsősorban az angolokkal találták magukat szemközt. Egy angol politikai ügynök, Lewis, a foglalások kezdetén a felbujtatott benszülöttek segítségével kiűzte a németeket. Ez okozta az önként jelentkezőkből szervezett „Schutztruppe”, mely azóta sok véres harc és megpróbáltatás árán meg is szerezte e gyarmatot.

Amióta csak Anglia vetélytársakkal kénytelen megbirkózni tengeren túli gyarmatainak szaporításánál, kedvenc foglalkozása a fegyvercsempészet. Saját katonaságának kiselejtezt fegyvereit más államok területein lakó elégedetlenek kezébe juttatta, majd instruktorokkal és lövészerrel ellátva, lázadásra bírta őket. A

kiustrált fegyverek ilyenkor is még busás hasznót hajtottak Angliának.

A benszülöttek legfőképpen hottentótkból és hererókból állanak. Legnagyobb részt állattenyésztéssel foglalkoztak és így hamar összeütközésbe jutottak a német farmerekkel. Állattenyésztés és földművelés ugyanis ily helyeken esküdt ellenségei egymásnak. A kiváltságokkal bíró farmer mind több és több földet kerít el a vándornyájak elől. A nomádizáló állattenyésztés ily formán korlátok közé szorul, sőt, ha a gyarmatosítás úgy mint itt igen gyors, jó részt megfojtódik.

Különösen ily vízben szegény vidékeken, ahol a forró nyár hamar elégeti a növényzetet, a nyájaknak nagy mozgásszabadságra van szüksége. Az állattartás ilyforma megszorítása azért sok helyt elszegényedést, sőt nyomort és emiatt lázadást okozott.

1888-tól 1908-ig kevés megszakítással tartott a harc, 1896-ig a hottentótk ellen kellett harcolni. Ez a bátor és harcias, de máskülönbben lusta faj teljesen angol befolyás alá került és vezetőjével, Witbooi-val legelső sorban is a békés és gazdag hererók nyájait dézsmálta meg. Majd modern löfegyverekkel lévén felszerelve, a városok és farmok ostromához látott. A németek csak akkor tudtak eredményt elérni, miután több mint 1000 embert küldtek ellenük. Így is csak lázszólag tudták őket leigázni, mert egy évi nyugalom után rendszeren valami lázadás következett.

Az angol fegyvercsempészetnek és a hosszú harcoknak káros következménye volt az, hogy a benszülöttek szemében a nehezen győző németek veszítettek értékükből. 1903-ban már az addig békésen viselkedő hererók szövetkeztek a hottentótkkal és kényszerítették Németországot 5 évig tartó legvéresebb gyarmatháborújának megvívására. A nagy nehézségekkel épített vasuti- és táviró-vonalak elpusztultak és a lázadás első napján 120 farmot pusztítottak el lakosaikkal egyetemben. A hererók még a kisebb katonai telepeket is ostrom alá fogták és csak a közelben cirkáló hadihajókról szállított

csapatok tudták szorongatott helyzetükből megszabadítani. Hogy mily nagymértékű volt a háboru. kiütünk abból, hogy Németország csak akkor tudott eredményt elérni, miután csapatait 15.000 főre 54 ágyuval és 16 gépfegyverrel szaporította. Ezek közül 2348 elesett.

Ez az áldatlan háboru hosszú évek kulturális munkáját tette tönkre. A szép farmok, mezőgazdasági kísérleti állomások mind tönkrementek. Igen nagy volt ezenkívül az állatokban való veszteség, mert a benszülöttek elsősorban a nyájakat hajtották el, majd midőn legyőzettek, vagy a homoksivatagokba, ahol szomjan veszték, vagy angol területre terelték. A gazdasági veszteséget kb. 16 millió márkára becsülték. A csapatok ló- és öszvérállományából a háboru alatt 50.000 darab pusztult el. A hadsereg fenntartása pedig napi 100.000 márká költséggel járt. Ezekkel a veszteségekkel azután arányban állott a Fokgyarmat nyeresége, ahová sok millió értékű állatot, terményeket és takarmányt vittek át. Természetes, hogy ily körülmények közt az angolok azon voltak, hogy a háboru minél hosszabb ideig tartson és a német kormányt bizonyítékai vannak, hogy a felkelő benszülöttek a határontúli angol hatóságoktól állandó támogatásban részesültek.

Ha Anglia nem látja el a benszülötteket állandóan lőszerrel, úgy hamarabb győztek volna le őket és a gazdasági kár kisebb lett volna. De hisz épp a gazdasági fejlődés megakadályozása volt Anglia célja, amelyet most a végső eszközzel a világháboruval akar elérni.

Hogy a jövőben ily felkelések lehetlenné tétessenek, lefegyverezték a benszülötteket, vagyonukat elkobozták, elszórt területeken letelepítették, közmunkák elvégzésére kötelezték, továbbá a szabad költözködést és utazást eltiltották. 800 lovasrendőr gondoskodik a közbiztonságról, a csapatállomány pedig 2000 ember. Ezekhez járul a telepes német lakosságból kikerülő kb. 2000 katonaköteles és ugyanannyi benszülött.

Hogy most ott lenn újabb harcok voltak, az biztos, mert még a Capriviföld és az Ovambóföld lakói nem hódoltak meg teljesen. Ezek pedig összesen vagy 5000 modern fegyverrel ellátott harcost állíthatnak ki.

A burok tehát innen csak lőszerrel és felszereléssel kaphatnak. A felkelők pedig esetleges leveretésük után ugyanabban a védelemben részesülhetnek, ha német területre menekülnek, mint a hegyek angol földön, hol mint politikai vétkeseket letelepítették és kiszolgáltatásukat megtagadták.

Kórházban ápoltak panasza.

Több helyről panaszt hallottunk, hogy a kórházi ápolást igénylő legénységnek az illetékes szivar- és cigaretta-adagokat nem adják ki. Ehhez azon megjegyzést fűzzük, hogy a kórházi ápolás alatt a megertes ország részben nem a hadi élelmezés, hanem a kórházi élelmezés jár, ezzel pedig a szivar vagy cigaretta ingyenes szolgáltatása nincs összekötve.

Harctéri pillanattfelvételek.

I.

Tábori-posta.

Irta: *Lendvay Károly*, főhadnagy.

Idegen országban, szülőföldünkől, szeretteink meleg otthonától távol, évszázados erdő nyirkos sűrűjében készítjük fődözekeinket. Közvetlen közelünkben, elesett hősök kihült tetemei fölött, egyszerű keresztelkekkel díszített sirdombok tanuskodnak az itt lefolyt véres harcokról.

Rövid ideig tartó tüszűnet után ismét megkezdődik a puskaropogás, melyet ezerszeresen tulharsog a bömölő ágyuk dőreje, a mellettünk lecsapódó gránátok irtóztató robbanása. A nagy légnomástól megremeg a föld. A fődözekeink tetőzetére szórt vastag földréteg a galyak között úgy hull keresztül, mintha lapáttal hintonék nyakunk köré.

Majdnem 500 méter magasságban, — még ilyen viszonyok mellett is, — mint futótűz terjed el a kellemes hír, hogy megérkezett a posta! Nemsokára kezünkbe adják a várva-várt levelet, melyet a legjobb reményekkel eltelve indítottak el az otthonból az ismeretlen helyen működő tábori posta felé.

Már majdnem három hete, hogy nem kaphattunk hírt otthonunkból! Mindig olyan helyre szóltott bennünket a szolgálat, ahol a tábori postánkkal nem juthattunk érintkezésbe. De most ime, egy levéllel telt zsákot pillantunk meg. — Alig hiszem, hogy nagyobb volna az öröme az otthoniaknak, midőn azt a levélhordót veszik észre, amely a harctéren küzdő családtagoktól hozza a fősaszinü tábori levelezőlapot; mint amily nagy volt az örömünk nekünk, midőn a hazai levelekkel telt zsákot két honvéd kezében észrevettük!

Egyetlen ember sem volt ekkor közöttünk, aki ne számított volna arra, hogy rövid időn belül szerettei kézvonását láthatja és nemsokára boldog örömmel szoríthatja szívére a kapott levelet, képzeletben annak küldőjét ölelve magához.

A levelek csakhamar jogos tulajdonosaikhoz jutnak. Csupán egy festő ecsetje tudná a megszólalásig hüen ábrázolni azt a képet, amely ily levélbontások után szemünk elé tárul. Egészen átszellemült arcokat látunk körülöttünk. Mindenki arcáról leolvasható az a pillanat, midőn a családtagokat maguk elé képzelve, beszélgetésbe bocsájtkoznak velük. Megható az a jelenet, midőn ezek a harcedzett honvédek, akik mindenkor bátran néznek farkasszemet a halállal, most mennyire érzékenykedve, könnytől csillogó szemekkel hajtogatják össze az édes levelet, az apró csemeték nagy ákom-bákomos írásait, — hogy örömkönnyek között ismét széjjelbontsák és újból elolvassák még egyszer és tizedszer . . .

Nemsokára megkezdődik a válaszirás. Akinek tábori levelező-lapja már nincs és drága pénzért sem vásárolhat, elszórt papirdobozokat szakgat széjjel, hogy azokból formáljon egy levelező-lapot és azon tudassa szeretteivel:

— Kívánom, hogy ezen pár sor írásom a legjobb és legfrissebb egészségben találjon.

En hála Istennek jól vagyok és egészséges, melyet neked is szívből kívánok.

Mennyi szeretetet, minő örömet, minő boldogságot és reményt juttat kifejezésre e mindig egyforma naiv levélkezdes!...

Nagy sietve összegyűjtik az otthonlétől szóló irásokat. Ezek is zsákokba kerülnek és midőn a „levélgyűjtőt” eltűnni látjuk, ama boldog meglepéssel tekintünk utána, hogy jó hírt vivő betűnk nemsokára megérkeznek rendeltetési helyükre, melyek eltüntetik az aggódo arcokról a but, bánatot, de csak — pillanatnyilag, mert az otthoniakban csakhamar felülkerekedik a kétségérzése, hogy vajjon milyen helyzetben lehet most a sorok küldője: „nem történt-e azóta valami baja, midőn e pár betűjét leirta?”

Az ellenség közelében azonban vitéz harcosainknak nincs ideje a hosszan tartó érzékenykedésre. Minden figyelmetlen pillanat csak rosszat és nem jót hozhat fejére. Lopva kell annak még a haza szánt sorokat is megírnia és miközben a fődözekekből a szeretet hangján szól az otthoniakhoz az egyik honvéd, addig szomszédja gyilkos puskatűzet zudit az ellenségre, hogy megakadályozza azt az előrejutásban.

A meg-megújuló heves ellenséges tüzési tűz arra kényszerített bennünket, hogy fődözekeinket még erősebbé alakítsuk át. A sziklás talajon fáradságosan összegyűjtött földöt még többet szórtunk a tetőre és nemsokára elértük azt, hogy a levegőben robbanó srapsapnelek szilánkjai és töltékgolyói ellen teljesen biztos övőhelyet képezhettünk magunknak.

De nemcsak az ellenség tüze, hanem még az ég most megnyílt csatornáit ellen is fődöve voltunk. Délután 6 órától kezdődőleg egész éjjelen át tombolt a természet vihara. A víz megrongálta a fődözekeket, néhány be is omlott. De azért nem csüggedtünk. Amit a természet elrombolt, azt a honvéd kezek ismét újraépítették.

A mélyen fekvő völgyből csupán emberi erővel tudták a lövészert, élelmiciket erre a helyre utánunk hozni. Jármű már nem tehetette meg az utat utánunk. A honvédek a kiosztott élelmi készletekkel kisebb csoportokban leereszkednek a völgybe; ott két villaalakú fára egy karót helyeznek el, melyre a fődövedényeket aggatva, nyílt tűz fölött látnak hozzá a meleg étel elkészítéséhez. A hideg éjszaka után különösen jól esett a pattogó tűz mellett nézni a forró víz bugyogását, hallani a tűzön a nedves fa sístergését. Az esőáztatott galyak égése nagy füstöt okozott ugyan, de azért nyugodtak lehettünk, mert a mély völgyet körülövező erdő elnyelte a sűrű fehér füstöt; szertefoszlott az, mielőtt a magasba emelkedhetett és állásunkat az ellenségnek elárulhatta volna.

Délután egy órakor arra a hirre, hogy az ellenség egyik fontos pontunk ellen egy óra mulva általános támadást kísérel meg, elhagyjuk jelenlegi helyünket és a hegy gerince mögött a katonáink által készített keskeny hegyiuton haladunk kijelölt célunk felé.

A saját hadosztályunknak a tűzvonalban lévő csapatai mellett, a hegygerinc által az ellenség felől takarva, hosszuranyult oszlopban, kettesével menetelünk.

Mig fejünk mellett a legsűrűbb golyózápor süvit és a hegy gerince fölött átrepülő lövedékek a kimagasló fák koronáiról tördelik az ágakat és rostossá szagatják a fák törzsét, addig a mellettünk pihenő tartalékok kényelmesen próbálgatják lábukra a most ideszállított vadonutaj bakkancsokat. A sok járás a sziklás majd sáros talajon bizony már nagyon megviselte a lábbelieket és az időnként tartalékviszonyba kerülő csapatok felhasználják az alkalmat, hogy bakkancsokat cseréljenek.

A század élén menetelve hallom, hogy egy bakkancsot próbálgató B. honvéd után kérdezősködik, hogy nincs-e ennél a századnál? A következő pillanatban már B. a kérdezősködő felé ugrik. Sokáig tartják egymást átölelve, aztán igaz, forró csókok következnek. Örömkönnyek csillognak szemükben, amint egymást tetőtől talpig végignézve, kölcsönösen megállapítják, hogy igen, ők azok, — az édes testvérek, — kiket Isten eddig szerencsésen megóvott a veszélytől. Mindketten más-más ezredben teljesítik kötelességüket és most az isteni Gondviselés megengedte érniök azt az örömet, hogy a harcmezőn, az ellenség golyózápora közben, egy védettebb helyen találhattak egymásra és e vizontlátás után kölcsönösen ujult erőt adhattak egymásnak a további küzdelmekre. A harctéri sok szenvedés, nélkülözés mellett néha-néha öröm is jut osztályrésztül a katonáknak. Ne gondoljuk, hogy egyesek öröme csak egyeseké marad! A háboruban, ahol az emberek annyira egymásra vannak utalva, mint sehol máshol az életben, ott olyan egygyé forrnak össze, hogy egyes ember bánatát fájlalják, igazán szívből átérzik a társai is; viszont egyesek öröme átragad környezetére és ezek megnyilvánult öröme még boldogabbá teszi azt, aki az örömből elsőnek részesült.

Az összetartás, testvériség érzésének ereje valójában csak a harcmezőn acélosodik meg. Itt tanuljuk meg egymást őszintén tisztelni, becsülni, szeretni, mert napról-napra látjuk, hogy — bár az egyén különféleképpen értékesíti is tudását, — azért alapjában véve mégis mindannyian egyformák vagyunk. Valamennyien egy célért küzdünk: Megmutatni, hogy az igazság jelszava alatt győzelemre visszük fegyvereinket!

II.

Nagyszerű dolog a háboru.

Irta: A . . . e.

— Százados urnak alázatosan jelentem, a zászlóalj egy óra mulva sorakozik . . . jelenti a napos tizedes.

— Hány óra van?

— Három.

— János!

— Parancs!

— Csomagolni. Napos, jelentse a szakaszparancsnok uraknak, hogy lakásom előtt sorakozó.

Ezzel felkeltem szalmából rögtönzött fekhelyemről s máris indulásra készen álltam. Milyen nagyszerű dolog ez a háboru! Az embernek nem kell öltözködéssel, holmi haszontalan fényüzéssel, mint mosdás, fésülködés stb. vesződni; estenként, ahol éppen megálltunk, egy pajtát, góré szalmával előkelően berendeztünk s teljes felszereléssel (menetöltözet táborig eszközökkel) Morpheus karjai közé vetjük magunkat. Ha nem találtunk fedelet, megteszi a sátor is, — ez ugyan nedvesebb, s reumára érzékeny uraknak kevésbé ajánlatos — de ennek hiányában az Isten szabad ege is bőkezűen gondoskodik takaróról. Előfordul ugyan, hogy az este elővigyázatlanul lefekvő katona reggelre hóból kap paplant, de ez legfeljebb mulatságosabbá teszi az amúgy is elég egyhangú napot.

Mondom, felkeltem. Hopp! most jut eszembe, tegnapelőtt hallottam, hogy a hadosztályparancsnok ur ma megszemléli ezredünket. Nosza erre legalább megkeféléldünk.

— János! Csutakolni!

A fenti néven szólított egyén erre egy csomó szalmát vesz a kezébe s neki áll gazdájának s tetőtől-talpig alaposan lesurolja róla a már rászáradt néhány napos sarat.

Miután illetően többé-kevésbé „comme il faut” állapotba helyezkedtem, várom a századot.

— Szakaszparancsnok urak, létszámjelentést! A fegyverek be vannak fagygyuzva? Te gazember, már megint megetted a fagygyut, amellyel puskádat kellett volna bekenned! Na várj csak, te . . . — Fegyvert

vizsgára! — Vállra! — Kettős rendekre szakadozz, jobbra át! Menet! Első szakasz utánam! Indulj!

Előkerül a lovam; hát bizony sovány szegény, mert egy hete nem evett zabot, kukoricát pedig csak egyszer mutatott neki egyik honvédem, de bizony nem adott belőle, mert — neki kellett.

Elindulunk a sötétben botorkálva:

— Halló! Ki van ott?

— A második zászlóalj.

— Éljen! Helyben vagyunk és várjuk a szemle kezdetét.

Négy óra lesz, mig elindulunk, — század század után, zászlóalj zászlóalj után, ezred ezred után vég nélküli libasorban árkonbokon, szakadékon, vizen keresztül, csak a legelső ember tudja, hogy hová? mig a többi csak egymás nyomát követi: tiz lépés előre, megállás, megint tiz lépés, újra megállás, újra nekilödulás, egy ujonnan feltalált fűzértánc, mely csupa tipegésből, megállásból és — pálinkaivásból áll. Utóbbit a higienikusok az egészségre és az ellenálló képességre károsnak mondják ugyan, de tapasztalat szerint doktoraink is különös előszeretettel fogyasztják a körbejáró butykosokat.

Virrad. Megyünk tovább, változatosság okából néha a megállások hosszabbak lesznek, miközben a rejtett szalonák, bicskák előkerülnek s ki-ki megreggelizik.

Hét óra. Még mindig megyünk.

Nyolc, kilenc . . . tizenkét óra . . . Gyorsan mulik az idő (itt a papiron). A tábormok ur, úgy látszik, jó előre lovagolt. Talán jó lenne a szemle előtt még ebédelni.

Egy türelmetlen ujonc kíváncsian kérdi tizedesétől:

— Tizedes ur, ma ugy-e harcba megyünk?

— Egész biztos lehetsz öcsém, én ezt már tegnap tudtam.

Ránéznek:

— Már aztán honnan tudod fiam?

— Alázatosan jelentem, tegnap délután két repülőgép zakatolt felettünk, pedig még ahányszor ezeket láttuk, másnap biztos volt az ütközet. Alig hogy ezt mondja, máris két dörrenés hallatszik. A mi tűzérőségünk a mellettünk lévő hegyen megkezdte működését.

Odamegyek a megfigyelő tiszthez:

— Mi ujság?

— Ott vannak a fickók! Nézd csak!

Belenézek a távcőbe. Az ám! Furcsa érzés, amikor az ember először lát fegyveres ellenséget. Tisztán látszottak körülbelül négy kilométerre előttünk a fedezékek, egy hétszáz méter magas hegyen néhány gyalogost is láttam, amint őrt állottak.

Intézkedés kiadás, utána barátságos intetetés egymásnak:

— Szervusz pajtás! A vizontlátásra!

Az egész ezred csendben egy domb mögött lassan, nyugodtan felvonul. A zászlóaljparancsnokok törzsükkel elől, utánuk harminc lépésre a századparancsnokok, azután a szakaszparancsnokok s e mögött áttörhetetlen fallanxban a rajvonal. Jaj annak, aki ma puskavégére kerül! A legénység az ebéd elmaradása miatt az ellenséget okolta s már ezért is fente fogát rája. A körvadászat megkezdődött.

— A korcsmánál vigyázz, mert az ellen-

Becsapódó gránát.

séges tüzéség arra belötte magát, — figyelmeztet tüzértiszt barátom.

— No, gondoltam, a korcsma még mesze van, addig nyugodtan mehetünk, — s ezzel semmivel sem törődve, neki vágtam a szemben levő hegynek.

Egy erős durranás és én gurulok a földön hátra felé, azután egyet nyekkenve elterülök. Miközben a havat és sarat rázogatom magamról, társaim mondogatják, hogy ez bizony egy gránát volt.

— Nézd csak, még most is ott füstölög. Az ám! Nagyszerű dolog a háború!

Gyerünk tovább! jöttek — mint ahogy a mindig jókedvű legények mondják: a slapperek, snapszerek egymásután; kísérték az előnyomulást lépésről-lépésre s csodák-csodája, veszteségünk alig volt. A srapsnei hatását bajtársaim állítása szerint ki lehet könnyen kerülni. Az egyik megoldás az, hogy az ember megvárja az első lövedék lecsapódását s akkor oda áll, ahová az esett; azután a második helyére ugrik s így tovább; egy néhány „chasser croiséz”-val az ember átevickél a tüzéségi tűzkörleten, — a „holt terek” közben erősen frequentáltak kisebb szusznyérés céljából.

Más megoldás: — mint ahogy a diákok lapdával „duplex”-et játszanak, az egyik dob, a másik a lapdát kitempózza. A katoná megvárja a robbanást s azután oldalt vagy előre balanciroz, vagy a földre veti magát; előfordul, hogy néha éppen beleszalad a „szórás”-ba, de a tapasztalat szabályát azért mindenki hűségesen követi.

Végre elérjük a gyalogsági fedezéket; most már füttyülünk az ágyukra, (igaz, hogy azok is reánk s e kölcsönös füttyülgetés oly különösen hangzik!) megtaláltuk az egyenrangú ellenfelet, akinek már mi is tudunk valamit mondani.

S elkezdünk diszkurálgatni, elejnte csak köszöntjük egymást néhány lövéssel, majd mind hangosabb lesz a felelgetés; közelebb-közelebb jövőnk. Míg mi egymással kedélyesen pourparlunk, egy tolakodó harmadik elkezd oldalról suttogni, az ember idegesen legyint:

— Hagyjon békét, nem látja, hogy el vagyok foglalva? — de ez nem tágit s oly érdekesekeket mond, hogy az ember akaratlanul is félszemmél és félfüllel oda-oda figyel. Hát kérem, ezt a kellemetlenül tolakodót úgy hívják, hogy: oldaltűz.

Az előnyomulás szakadatlanul lépésről-lépésre folyik; sok ambíció, sok lövés, kevés találat; úgy látszik, szerb ellenfeleinknél elv: „minden századik golyó találjon!” mert szemmeláthatólag máshová lönek, mint a hová akarnak; s tudván Jókai Mór haditudósító kollégánktól, hogy „ha talál, az a legszebb halál!” nem igen hat a rajvonatra zavarólag a gyalogsági tűz, annál jobban bántja ez a tartalékokat, mert a legtöbb lövés „magas” s a hátrább jövő vonalakat erősen veszélyezteti.

Közbe-közbe egy malom elkezd kelepelni. Ez a géppuska, ijesztget, bár hatása csekély. Közben a mi tüzéségünk szünet nélkül dolgozik, készíti, megmunkálja előre a talajt. Legénységünk örvendve mondogatja:

— Ez a miénk volt!

— Dehogy öcsém, ez az övék, nem látod a fodezóknak a hatását.

Lassan bealkonyodik s kezdődik a legizgatóbb, hatásában legmegindítóbb részlete a harcnak: a roham. Itt is — ott is felkel egy csoport s hangos „rajtá”-val előre tör. Előrejut 50 lépést, lefekszik és gyorsan beássa magát. A „rajták” sűrűbbek, már az ellenséges fedezékek előtt hangzanak, néhol egyesek elérik az állást, visszavetik; újból neki indul másodsor, harmadszor, míg végre egy ponton sikerült betörni, erre az egész ellenséges vonal elesett; ellene nek vagy kiugrálva fedezékeikből hátra szaladnak, vagy feltartott kezekkel ott maradnak.

Nem is vettük észre, hogy közben két ágyut és két géppuskát is teljesen felszerelve elfoglaltunk.

Hatszáz fogoly.

Most már nyugodtan megebédelhetünk.

Katonai tanácsadó.

Kérdés Rendes katonai szolgálatom teljesítése után megszerzett oklevelem alapján kérelmezhetem-e utólagosan az egyéves önkéntességi jog kedvezményét és elkészülhet-e magánuton a tisztí vizsgára?

Felelet. A védtörvény értelmében az egyévi önkéntességi jog kedvezményének előfeltételei már a sorozáskor fenn kell hogy álljanak, tehát ezt a katonai szolgálat eltelte után semmiesetre se kérelmezheti. Epp így nem lehet a tisztí vizsgára magánuton elkészülni.

Kérdés. A jelenleg folyó népfelkelési bemutatászemlén alkalmasnak találtak és a debreczeni kiegészítő parancsnoksághoz való bevonulásra osztottak be. Minthogy azonban budapesti lakos vagyok és állandóan itt tartózkodom, itt szeretnék bevonulni és szolgálni. Kérdésem az, hol kérelmezsem ezt?

Felelet. Kérvényét az illetékes honvéd, illetve, ha ön a hadsereghez van beosztva, hadkiegészítő parancsnokságnál kell kérelmeznie és azt katonás rövidséggel indokolnia. Tekintettel azonban, hogy ily kérvények most rendkívül tömegesen érkeznek, nem igen van kilátása kérelme teljesítésére.

Kérdés. A népfelkelési bemutatászemlén alkalmatlannak osztályoztak. Minthogy én azonban semmi oly testi hibámról nem tudok, ami katonai szolgálatra alkalmatlanná tenné, sőt a hadi fáradozásokra erősnek érzem magam és mindenképp szeretnék a haza iránti kötelességemnek, mint katoná eléget tenni. Kérdésem az, mit kell tennem és hová kell fordulnom, hogy ismét sorozzanak?

Felelet. Ha a honvédségnél akar szolgálatot teljesíteni, akkor a honvéd kiegészítő parancsnokságnál, ha pedig a hadsereg kötelékébe akar lépni, akkor a hadkiegészítő parancsnokságnál jelentkezzen és kérje, hogy a háború tartamára, mint önként belépőt sorozzák be. Ha okmányai rendben vannak és a kiegészítő parancsnokságnál meg-ejtett orvosi vizsgálat eredménye alkalmasnak találja, akkor azonnal besorozzák a honvédség, illetve a hadseregbe.

A lengyel forradalom kitörése.

Irta: Nyáry Albert dr. bátyó.

Az orosz sereg offenzívája meggyengült s lassan visszavonulva, védelmi vonalat keres. A megállhatás, egy erős defenzíva találhatása csak Varsón tul, a Wisla és a többi folyó új hálózatának védelme alatt lehetséges. Lodz eleste után megnyílt csakugyan az út Varsó felé s csak idő kérdése, hogy mikorra sikerül az utba állított akadályokat leküzdeni s Varsó alá érni. Ez az előre törése a német és osztrák és magyar seregeknek igen nagy jelentőségű a lengyelekre nézve. Minden talpalatnyi föld szabaddá lesz, ha arról az orosz a lábát leveszi, s a lendő Lengyelország határai akként tágnulnak, amely mérvben hátrább és hátrább tudjuk a rablott földekről szorítani a muszkát.

A háború elején az orosz körülbelül azon a vonalon akarta fogadni az ellenséges seregeket, amelyre most kénytelen lesz visszavonulni. És a számítása, haditerve aligha helyes nem volt. Iszonyu erővel vethette volna magát reánk, a természet alkotta erős pozíciókból. Olyan helyen vette volna fel a harcot, ahol minden tekintetben ő lett volna fölényben. Am a franciák iránt való kötelességei folytán meg kellett azon áldozatot hoznia, hogy jobb meggyőződése ellenére taktikát változtatott s offenzívával kísérletezzék. Ma már mérleget lehet csinálni róla, hogy mibe került neki ez a kísérletezés. Erejének jobbik felét elpocsékolta s most kénytelen a pótolhatlan veszteségek után felállani a defenzívára. Valóban Oroszország a szövetségesei áldozata lett.

A lengyelek már minden előkészületet megtettek, hogy a szövetséges hadak előnyomulása közben felállítsák a negyedik lengyel légiót, amelyet már Galicia igénybe vétele nélkül akarnak szervezni. Az engedélyt megkérték már a légióba való toborzásra s reményünk lehet, hogy a legendás híru lengyel légió rohamosan fog növekedni az orosz-lengyelek csatlakozása folytán. Durski generális serege ma-holnap elsőrendű tényezővé fog válni a harctéren. A légió szervezés kezdeményezője, Pilsudski József, a lengyel szabadság új hőse lett. Kosciusko, Dombrowski méltó utóda, aki nagyobb, szerencsésebb lesz azoknál, mert ő látni is fogja Lengyelország feltámadását. Pályafutása már eddig is kivételes. Egy év előtt még békés polgár, ma pedig már dandárparancsnok. És nem egy irreguláris, felkelő seregben, hanem az osztrák és magyar hadsereg kötelékében.

A negyedik lengyel légió-ezred felállítása könnyen keresztülvihető volna akár ma is már. Foglyaink között igen sok a lengyel, akik nem gyávaságból adták meg magukat, hanem azért, mert nem akartak azok ellen harcolni, akik hazájukat akarják felszabadítani. Ezeket a fogoly lengyeleket nem a sebek gyötrik, hanem az azután való vágy, hogy a szabadságért való küzdelemből kivessék a részüket. Vitézebb serege nem volna a világnak, mint az, amelyet azok a lengyelek alkotnának, akiket a fogságból visszaerztenének a harctérre. A német császár haza küldte a mohamedán foglyokat a harcba, miért nem tehetnénk mi ugyan-

ezt a szegény lengyel foglyainkkal?

Lengyelország függetlenítése Magyarországnak szempontjából nem csak érzelmi, hanem magasabb politikai tekintetéből is nagyon fontos. Az összes nemzetiségi kérdések megszűnnek Magyarországra, ha azokba Oroszország nem avatkozik folyton rosszakaratúan bele s meggyújtja a kölcsönös megértést, saját önös érdekeit tartva szem előtt. Oroszország tulajdonképpen csak akkor tarthatná világhatalomnak magát, ha Galiciát be tudná kebelezni, mert ekkor kezében tartaná, mint közvetlen szomszéd a magyarországi nemzetiségi kérdést s ezzel felrobbanthatná hazánkat. Budapesten és Wienen át mehet csak az út a Balkánra és az adriai tengerhez. Míg ellenkezőleg, Oroszország visszaesnek abba a hatalmi sphaerába, amelyben a kiewi nagyfejedelmek voltak, le kellene mondania a szlávok feletti protektorátusról és az európai béke-zavarásról. Oroszországnak nagy erőfeszítései érthetők, a mostani háboruban jól el, hogy belőle lesz-e a legnagyobb birodalom, amilyen csak idáig a világon volt, vagy visszamegy szerény, többé soha meg nem növekedhető nagyfejedelemségnek.

Kuropatkin generális kiszámította, hogy az utolsó két évszázadban Oroszország csak $71\frac{1}{3}$ évet töltött békében, a többi idő alatt összesen 35 háborút viselt. Ezek között önvédelmi háboruja négy volt, amelyek négy és fél évig tartottak, egyébként minden háborujának indító oka a terjeszkedési politika volt, vagy részben a saját határain belőli zsarnoki önkény fentarthatására irányult. Hogy egy birodalom ilyen örökös vérvesszetegetés között egyre nőni, gyarapodni tud, az kétségkívül nagy életerejét bizonyítja. Ez az életerő rendkívüli szaporodási képességében rejlik. 1800-ban az orosz birodalomnak 38 millió lakosa volt, 1910-ben pedig ez a szám 169 millióra növekedett. Ugyancsak 1800-ban egész Európa népessége 155 millió s 1910-ben alig kétszereződik meg ez a szám. Száztíz év előtt négy és felszer olyan sűrűn lakott volt, mint Oroszország, ma már csak kétszer olyan népes. Nem kell hozzá ötven év, hogy az Oroszbirodalom elérje a 350 millió lakosságát s ugyanennyi kell egész Európának is, hogy lakossága idáig növekedjék, vagyis egy félszázad alatt magának Oroszországnak éppen annyi lesz a népessége, mint egész Európának. A születési hányada Oroszországnak messze felülmúlja az európai államokat. 1.6 az orosz növekedési percent, s hozzá legközelebb a német áll 1.4%. Az utolsó évtizedet, 1900—1910-et véve, amely idő alatt Oroszország lakossága 132 millióról 169 7 millióra növekedett, évenként 2.9 millió a népességi szaporulat, míg Ausztria és Magyarországnak a szaporodás ugyanezen idő alatt csak évi 426.000 lélek.

Nem csak nekünk, nem csak a közvetlen érdekelt országoknak életkérdésünk Oroszországot megfelelő határok közé szorítani vissza, hanem Európa és Ázsia csaknem valamennyi nemzetének, mert a Molochnak rohamos növekedése minden más érdekét veszélyeztet. Valósággal vaksággal vannak megverve az a hatalmak, amelyek a mai kétes értékű sikereiért együtt harcolnak az oroszral, megfeledezve arról, hogy holnap

már nem fogják a saját érdekeiket megoltalmazni tőle, ha győzelemhez segítették.

Hallottunk híreket arról, hogy az orosz csak megígért holmi jogokat a lengyeleknek, de beváltani nem akarja azokat. A dolog nem egészen úgy áll. A generalissimus Mihajlovics nagyherceg az oroszországi lengyel pártok vezérének írásbeli rezerválist is átadott, hogy az ígéretek nem maradnak ígéretek, s Lengyelország autonómiát kap katonai és pénzügyi téren is, de hát így is csak kevés új hivatást tudott szerezni az orosz-lengyel barátságának. Sőt tovább mentek az orosz ígéretek. Lengyelországhoz csatolták a balti tartományokat, a foglaltakat is, ha érdemesnek mutatkoznak az orosz jutalmazásra. És Lengyelország nem akar érdemeket szerezni a cárnál.

Sajnos, a lengyelek egyelőre elviselni kénytelenek azt a vádat, hogy nem tesznek eleget függetlenségük kivívásáért. A látszat csakugyan ezt mutatja. Csak néha, néha hallunk egy-egy hírt a lengyel légió hősiességéről. Amikor az öreg orosz tisztiek azt mondják, hogy verést érdemelnek, mert olyan gyerekektől engedték elfogatni magukat. De a látszat itt csakugyan csal. Szabadon csak azok a lengyelek mozoghattak, akik Galiciában laktak. Ezek ma vagy a légióban vannak, vagy a közös hadseregben. Otthon épkez-láb embert nem igen lehet találni. Orosz-Lengyelország lakosságának nem volt se ideje, se alkalm a tőle várt felkelést megcsinálni. Néhány nap volt ugyan, amikor a határos kormányzóságokat: Kielcet, Radomot, Kaliszt, Piotrkowot valamennyire kiűritették az oroszok, de akkor mi nem használhattuk fel a kedvező alkalmat, mert nem tudtuk fegyverekkel ellátni a jelentkező felkelőket, s így nem lehetett általános a forradalom. Akik ebben a hazafias mozgalomban részt vettek, keservesen lakoltak, mert az árulók a visszazönlő oroszoknak egyenként mutatták meg a felkelő lengyelek házait. Akik megsejtenék ezt a szomorú jövőt, már előre a hegyekbe, erdőkbe menekültek azokhoz, akik

a mozgósításkor dezertáltak. Hisz tudvalevő, hogy a mozgósítás Orosz-Lengyelország területén igen rosszul sikerült s alig 10%-át tudta a hadköteleseknek megkapni az orosz sereg. Ezek most reménykedve várják, hogy fegyvert kapnak, s megtámadhatják elnyomóikat. Az teljes lehetetlenség, hogy egyes eseteken kívül, valaki a lengyelek közül orosz területen forradalmár lehessen. Hisz a háboru csaknem első napjától kezdve a lengyelek folyton ki vannak téve minden borzalomnak, s valósággal moccanni sem tud ott közülök senki. Nincs azoknak már régen betevő falatjuk, a szabadság utáni vágy is csak imáikban mert most megnyilatkozni. Majd akkor beszélünk lengyel gyávaságról, kétszínűségről, ha a hadak Varsó alatt lesznek. Ha akkor nem tör ki elementáris erővel a felszabadított tartományokban a forradalom. Természetesen, ha kellően istápoljuk erkölcsileg és anyagilag ezt a forradalmat. Mert ne kívánjunk embertől lehetlent. Azok a lengyelek pedig most a világ legelnyomottabb, legelszányargatottabb emberei, akikben az elcsüggedt reménységet, szabadságvágyat, bátorságot szítani kell. Ha ezt megteesszük, kétségtelen, hogy napok alatt kétszáz ezer jó lengyelből alakíthatunk hadsereget. Csak gondoskodjunk a felszerelésükről, mert a kaszaharcoknak az ideje lejárt már s nem vehetjük a lelkünkre, hogy forradalomba kergetünk, csataterre küldünk egy nemzetet, anélkül, hogy fegyvert adhatunk a kezébe. Ha enélkül a vágóhídra küldենék őket, a vérük a mi fejünkre hullana vissza.

—————

Automobilisták jelentkezése.

Saját automobillal, küldönc szolgálatra jelentkező önkéntes automobilosoknak kérvényei, minthogy a létszám már teljesen betelt, nem fogadtatnak el. Az önkéntes motor-testületbe felvételre folyamodók kérvényei többet nem vétetnek figyelembe.

Tüzérségünk Przemysl utcáin.

Jonescu és Besszarábia.

Andrássy Gyula gróf nemrégben oly fényesen vágott vissza a volt román miniszter. Take Jonescunak egy ellenünk intézett támadására, hogy kiverte kezéből a tollat. Bebizonyította, hogy Jonescu mikor azt állítja, hogy nekünk magyaroknak nincs jogunk Erdélyre, mivel lakosságának többsége román, ugyanakkor Románia politikai ambícióit is elítéli. Hogy miért? Bőven és alapos okfejtéssel megtaláljuk Andrássy válaszában. „De meglepő az is — írja Andrássy, — hogy egy volt miniszter, aki alighanem újra az akar lenni, a nemzetiségi elv abszolút uralmát hangoztatja, amely elv arra kötelezné hazáját, hogy visszaadja szomszédjának azt, amit nemrégben vett el tőle, s azonkívül Oroszországot és Szerbiát is fenyegetné ugyanakkor, mert ezen államoknak is vannak olyan területei, amelyek lakosságának többsége román ajkú“.

Take Jonescu e válasz óta hallgat. Talán már észrevette, hogy következetlen volt önmagához és gondolatainak a nyilvánosság elé való vitelére rossz formát választott, vagy talán már belátja, hogy a múltban sem fedték, de soha nem is fogják fedni az államok politikai határai és az egyes fajok határai egymást. Mert a létért való küzdelemben az utóbbi, mindig a körülményekhez képest, hol kisebb, hol nagyobb arányokban tolta túl határait a politikain. Akármilyen okból is hallgatott legyen el Jonescu, megállapítható, hogy az ő nyilatkozata nem fog új hullámokat verni, mert jelenleg a komoly felelősség érzetéből sem az ő vállán, sem nézetronkon barátján, Filipescu volt hadügyminiszteren nincs egy szemernyi se. Hogy miképpen éreznek a felelős körök, arra elég hivatkoznunk az új király trónbeszédjére, amelyet annyi lelkesedéssel ünnepelt a román kamara s mely a jelen rendkívüli komoly nemzetközi helyzetben az óvatosságot ajánlja országának; vagy Bratianu miniszterelnök politikája, ki a nemrég elhunyt Károly király bölcs utmutatásain halad, senkitől sem befolyásoltatva. És sem Ferdinánd király fejedelmi intelve, sem Bratianu politikája nem lehet álnok képmutatás, hanem az ész egyedül helyes politikája, ezt bizonyítja a nagy többség, mely rendületlenül tart ki országának két első embere mellett. Hogy ez így van, arra a legékezebb bizonyíték, hogy a Liga, melynek programja az erdélyi románoknak a magyar „járom“ alól való felszabadítása most nem kapható oroszofil mozgalmak érdekeire. Maga a Liga jelenti ki, „ily világrengető események közepette nem az érzelem, hanem az ész politikáját kell követniök!“ De még egy példa — a sok közül: Egyik diplomatájuk, Rosetti Radu — igaz, hogy jelenleg ő se több se kevesebb Jonescunál, de mégis a többség szócsöve akkor, midőn őva inti Romániát, hogy ne tartson az oroszossal! Meggyőződését Románia történelméből meríti s egy rópirat keretében fel is sorolja mindazokat az „eljáráásokat“, amelyekben országa Oroszországgal szemben mindig a rövidebbet huzta. Próféciákba is bocsátkozik és végeredményben ezekben is azt mond-

ja: „Cave canem! Ha sorsunkat összekötök Oroszországgal, jaj lenne nekünk, akkor is, ha győz, akkor is, ha elbukik!“ . . . Sapienti sat . . .

Lássuk Besszarábia helyzetét, hol a 2,400,000 lakosból 1,350,000 lélek román ajkú!

Moldovától a Pruth-folyó keskeny ezüstszalagja választja el Besszarábiát. Mintha több ezer mértfölddel keletebbre jutottunk volna, midőn átkelünk a keskeny politikai, de annál óriásibb kultur-határon . . . Oroszország!

A nyolc kerületből álló kormányzóság területe — a nagy tavak felszinterülete nélkül — mintegy 45.000 km. Lakossága igen tarka, de felénél több a román ajkúak száma s utánuk legtöbben vannak az ukraincsek (rutének v. rusznákok, névesen, de hivatalosan kisoroszkok,) kik többi moszkovita testvéreikkel együtt elérik a félmilliót. Németek, a kormányzóság délkeleti részeiben, mintegy hatvanezeren vannak. Ennél is kisebb számmal vannak a görögök, akik bolgár és örmény társaikkal a partvidék kereskedelmével foglalkoznak. Benn a kormányzóságban a kereskedelem tulnyomó része az izraeliták kezében van, akiknek számuk 200.000

Besszarábia . . . A román királyságbeli ember e név hallatára felsóhajt nehezen, tekintetét a földre vetve kezével olyképp legyint, mint a könnyelmű ifju az apai örökség gyors eltűnése után. Jól ismerik e területet Romániában, előttük nem kell felfedezni, hiszen Hotin (Chotin) várának köveit román vérben oldott mész köti össze. Egy az anyaország testéből kivágott rész ez, lassu halálra kárhoztatva, ha csak még idejekorán segítséget nem kap.

A XIV. századig az Ázsia felől nyugatra törő népek országutja volt e terület. Déli csendesebb részeit azonban már egy századdal előbb kolonizálják genuai és pisai hajósok, itáliai kereskedők, kik aztán ugye területnek, mint a Fekete-tenger eme részének közel négy századon keresztül urai maradnak. A románság a XIII—XIV. századokban telepedik a mai Besszarábia középső és felső részeibe a Havasalföld felől a Kárpátok déli lejtőjén húzódva e tájék felé, mely nagy kiterjedésű és buja legelővel igen alkalmas volt a pásztorkodásra. Ez időtől kezdve állandóan románok által lakott terület volt és mint a mai Románia felső részének, Moldovának volt elválaszthatatlan része 1812-ig, ideig-óráig szenvedte ugyan idegen uralom jármát is, de ép olyan formában, mint hazánk egy része a török hódoltság korában. Csak-hogy Moldovát kétfelé ráncigálta a két hatalmas és a szélekre a szomszédokkal szemben féltékeny, ennélfogva egymást halálosan gyűlölő török és orosz hatalom. Moldova idegen származású (jórészt görög) főuraiból ha valamelyik a hatalmat a kezébe kerithette, az országgal mint árucikkkel bánt el. Ha a török több előnyt és kiváltságot „igért“, országával együtt hátat fordított az orosz gyámságnak, hogy utódja már fordítva tehesse. Annál könnyebb volt ez azokban az időkben, mert a tisztán román ajkú jobbágy vakon követte urait s így a gyűlölő fél hadai elé akár árulások által, akár más formában olyan ne-

hézségeket támasztottak, hogy a másik fél győzelmét megakadályozni nem lehetett, legfeljebb a vereséget szépitni. Így voltak idők, mikor Moldova a pári despotizmust érezte a hátán, majd a portának fizetett adót. Mégis Besszarábia mindaddig nem volt különálló terület, míg 1812-ben Moldváról le nem szakította az orosz. És hogy együvértartozóságuknak tudata még a 100 éves orosz „uralom“ alatt sem veszett ki a besszarábiai románból, ékesen bizonyítja az, hogy nacionaléljuk után tudakozódva, mindegyik magát „moldovean“-nak, moldovainak vallja.

Hadifoglyaink között alkadtunk már ilyen orosz katonára, aki szintén moldovainak mondta magát, csak-hogy „a besszarábiai kormányzóságból való moldovai“. (Moldovean diu Basarabia.)

Besszarábiának régen nem ez volt a neve. Míg Moldovával együtt volt, addig „Moldova de jos“ = Alsó-Moldova volt a neve az akkori Felső, a mai tulajdonképeni Moldova mellett. Mai nevének eredete az, hogy a déli részeken felkvő és a középkor végén két szandzsákot alkotó Ismael területét, a galaci Duna-vonalig ugy, sát a Baszaráb román családra bizta a porta. Az uralkodó családról kapta nevét a déli terület, melyet 1812-ben az orosz hatalom az egész területre alkalmazott. Moldovából való kiszabadulásának története röviden a következő:

1806-ban, mikor kitört az orosz és ottomán birodalom között a háboru, az orosz hadsereg megszállotta Besszarábia egész mai területét, a galaci Duna-vonalig ugy, hogy a töröknek csak Ismail, Braila és Giurgiu maradt a kezében. A szultán béke és egyezségi kísérletei hajótörést szenvedtek I. Sándor orosz cár makacsságán, aki az egész terület átengedését kérte a portától. A tárgyalásokat azonban megakasztotta a tiltsiti béke (1807. jul. 7.), mely ugy az orosz, mint a török seregeknek Moldova és Havasalföld területeiről való kivonását határozta el. A béke gyümölcseit azonban nem élvezhette sokáig Besszarábia. 1809-ben szintén a telhetetlen Sándor cár újabb kísérleteket tesz a fennebb említett két terület teljes leigázására és az ebből keletkezett orosz-török háboruban utóbbi, mint vesztes, átengedi Oroszországnak a régi Moldovának a Pruth-folyótól keletre eső területét, a mai Besszarábiát. 1856-ban rövid időre még egyszer felecsillan annak a reménye, hogy a románoklakta Besszarábiába régi anyateste mellé visszakerül, mikor is a nyugati nagyhatalmak a párisi egyezményben arra kényszerítették az orosz, hogy Besszarábia délnyugati részét visszaadja Moldovának. Ez a terület 10.228 km². volt, mintegy 128.000 lakossal. De 22 év múltán újból visszakerül ez a rész a berlini szerződés értelmében, egyidejűleg azonban kártalanították Romániát is, a már Nagy Mircea fejedelm idejében román jogar alá tartozó Dobrudza területével. De milyen kártalanítás volt ez? A kövér legelőjü, jó tenyészföldü s tulnyomólag román lakosságú Besszarábia helyett egy török-tatár lakosságú mocsaras vidéket kapott! Tengerpartot Besszarábiában is tudott volna teremteni magának Románia, mint ahogy

modern Konstanzává tudta felemelni Hohenzollerni Károly uralkodása az addig sziklazátonyos Küstendset.

És mit művelt Besszarábiában az orosz? Tönkretette és visszaütöztette az ottani románságot legalább 100 évvel! Még jó, hogy csak ennyivel!

Mert az 1812-iki foglалás után az első időkben még barátságosan viselkedett, különösen a tehetősebbekkel szemben. Port hintett a románság szemébe! Hiszen egy Sturdzát emelt a kormányzói székbe és szintén moldovai ember, Banulescu Gábor, volt az első püspök, akivel még román könyveket is iratott a nép számára a kétszínű despotizmus. Aztán alkalmas pillanatban lecsapott közéjük és kiverte jó időre a szabadság fogalmát, még álmaikból is.

És mit találunk mi már most Besszarábiában? A valamikor román földre nem szabad bevinni egy könyvet, egy lapot sem, ami az orosz hatóságok előtt ismeretlen latin betűkkel van írva. Iskoláikban nem taníthatnak románul, a könyvtárak nem türehetnek meg egy román könyvet sem. Az orosz „kultura” az iskolák segítségével a műveltebb társadalmat; az egyházon keresztül a népet méltelyezi meg. Jogaik a románoknak Besszarábiában nincsenek, de annál több a kötelezettségük. Még az sem elég, hogy az annyit szellőztetett „uri multságok” költségeit is a szegény pörnép fizeti, hanem még a legtisztább román községnek is a nyakára ültetett orosz előjáró is hárásol a végletekig. Hiszen autentikus forrásból, egy volt kormányzó, Urusoff memoirjából tudjuk meg azt is, hogy pl. a kisenewi rendőrség több mint 1 millió rubelt „lop össze” a közvagyonból. Van olyan román község Besszarábiában, ahol az előjáró évi „négy lovas uti-naplói” negyedmilió rubelt emésztenek fel a nép terhére.

Öt-egyed-millió román nyomorog ott zsarnokságban és ezt a hatalmas tömeget kancsukával kényszerítette a hatalom, hogy hosszánát kiáltson ezelőtt 2 évvel, a „megváltás” százados évfordulóján. A fájdalom, a kétségbeesés néma részvételével hullajtotta akkor könnyeit Jászvásár lakossága, látván a virágokban, zászlódiszben uszó Unghenit, a maga véres hátú románjaival éltetve a „hatalmas cárt.”

Besszarábia még azokat sem türe meg, akik románul csak „gondolkozni” is merészeltek. A román irodalom és közélet több jeles embere, így pl. Donici, Rusu, Stamati, Sirbu, Hasdeu P. Bogdán és mások, mind az orosz zsarnokság miatt hagyják oda szülőföldjüket, száműzték önmagukat. De vannak hivatalosan száműzöttek is. Mert elég ott egy halkán elejtett méltatlankodó szó is, hogy a „megtüri” elem egyes tagjai az ázsiai hősivatagokra kerüljenek, honnan soha többé nem kerülnek vissza a szöke Pruth partjára. Hogy hebe-korba lecsapoltassék a román népszerűség, arra is van gondja a hvatalos Oroszországnak. Vagy két-három évtizeddel ezelőtt egy jókora csoportot telepített át a Kaukázusba, csak azért mert ép arra a területre egy, az udvar előtt kedves embernek volt szüksége. Hogy aztán az új klimatológiai viszonyokhoz hozzászokni nem tudó emberek

előbb-utóbb mind odapusztultak, erre már nem volt senkinek se szava. Azóta ma már harmadszor csapoltatják le a Besszarábiai román népsűrűséget, másodszer az orosz-japán háboruban, mikor a Besszarábiai ezredek csaknem teljesen elpusztultak és ma, napjainkban.

Nyelvük annyira el van nyomva, hogy néhány évvel ezelőtt a kisenewi román papság által „drága pénzen” alapított Szent-Demeter nyomda megnyitó ünnepélyén, a rövidre szabott, de mégis megengedett román szónoklatokról örömpesve irtak a romániai lapok. Nem a drága sikernek örültek, hanem hogy anyanyelvükön beszélhettek, ha kiszabott ideig is — mondja Jorga professzor.

Schmidt Tibolt dr.

A hős hadnagy.

Igy beszélt el nekünk Ungár Károly, a 83. cs. és kir. gyalogezred hadnagya, a Signum laudis és a Vaskoronarend lovagja legendának is beillő hőstetteit:

— A signum laudis legfelsőbb elismerést a hadjárat kezdetén a g...-i ütközetben érdemeltem ki. Parancsnok voltam az elővédnek és előnyomulásunk alatt észrevettem, hogy a közvetlenül előttünk levő magaslatot az ellenség látszólag gyenge erővel megszállva tartja. Magasabb parancsnok nem volt a közelemben és a helyzetnek rövid mérlegelése után arra az elhatározásra jutottam, hogy az ellenséget megtámadom, visszavetem és a magaslatot birtokomba veszem. Legénységemet gyorsan rajvonalba fejlődtettem és rövid tüzharc után erélyesen nekimentem az ellenséges védelmi állásnak és egy lelkes szuronyrohammal kényszerítettem az ellenséget a visszavonulásra. A főcsapat már e magaslat fedezete alatt minden veszteség nélkül, nyugodtan fölfejlődhetett. Az ezredparancsnokom azonnal megdicsért önálló elhatározásomért és különösen kiemelte, hogy csakis a gyors és meglepetésszerű végrehajtással volt lehetséges a magaslat birtokbavétele és így a főcsapatnak a nyugodt fejlődést biztosítanom.

A III. osztályú vaskoronarend története pedig ez: Október 2-án este azt a parancsot kaptam, hogy október 3-án a hajnali órákban B. községbe körülbelül 18—20 kilométerre a Viszokától egy hid építéséhez szükséges faanyag keresésére induljak. Menet közben kellett volna mindenféle módon, deszkát, fát összegyűjtenem, a hidverés helyén mindent előkészíteni, úgy hogy mire október 4-én az utászok odaérkeztek volna, már a megfelelő faanyag rendelkezésükre álljon. Menetelés közben már G... községben megtudtam a lakosságtól, valamint a saját huszár járőrjeimtől, hogy a közelben erős kozák csapatok portyáznak. Bár kisebb erővel — 87 emberrel — rendelkeztem, mégis elhatároztam, hogy utamat folytatom és a parancsot végrehajtom. Körülbelül délután 1 óra 30 perckor elfogtam egy egyedül kóborló parasztot, aki rövid vallatás után elmondta nekem, hogy a Viszokán, U... község irányában, egy vert hid van, ezt azonban kozákok megszállva tartják. Tekintettel arra, hogy már a délutáni órákban jártam és még mindig nem volt alkalmam megfelelő faanyagot szerezni, elhatároztam magamban, hogy megtámadom a kozákokat és megkísérlem a hidat birtokomba keríteni. Utirányomat teljesen megváltoztattam és legénységemmel biztosított menetben a paraszt által jelzett hid felé tartottam. Délután 3 órakor kaptam az első tüzet, legénységemet azonnal harchoz fejlődtettem és megkezdtem erélyes tempóban a támadást. Három óra 30 perckor niár rohamtávolságra állottam a kozákoktól, nem sokáig haboztam, kirepült kardom a hüvelyből s egy hatalmas „rajta” kiáltással legénységemet szuronyrohamra vezettem. A hős kozákok észnélkül menekültek vissza a hidon át. A hid teljesen sértetlenül került birtokomba és azonnal kiadtam az intézkedéseket annak megszállására. Két huszárom volt, ezeket elküldtem a hadtestparancsnokhoz egy rövid jelentéssel, amelyben a történeteket leírtam. Egyszersmind kértem segítséget.

Éjjel körülbelül egy óra tájban az oroszok megtámadtak, de támadásukat véresen visszavertük.

Reggel 3 óra 45 perckor érkezett be egy zászlóalj segítségemre és így véglegesen biztosítva volt, hogy a hid birtokunkba marad.

Jelentésem alapján az egész hadtestet felriasztották, utbaindították és 4-ikén reggel az egész hadtest átkelt az általam elfoglalt hidon. Hadtestünk még aznap megkezdte erélyesen az előnyomulást. Az oroszok a meglepetésszerű támadás elől kénytelenek voltak visszavonulni. Október 5-én az így keletkezett machow-i ütközetben az oroszok vereséget szenvedtek, úgy hogy a szomszéd hadtestek is minden veszteség nélkül nyugodtan, az ellenség által nem zavartatva, a Viszokán átkelhettek.

Eddig tartott a hős hadnagy előadása, aki, mint látjuk, gyors elhatározásaival és mindent elseprő elszánt támadásaival, vitéz és bátor rohamaival, nyugodt, körültekintő magatartásával, fényes dicsőséggel rászolgált a királyi kegy elismerésére. Ugy tudjuk, hogy a monarkia hadseregében ő az egyedüli hadnagy, akit eddig Ófelsége, a legfelsőbb hadur a hadi diszitményes III. osztályú vaskoronarenddel tüntetett ki.

Rédezösködések a hadbavonultakról.

Előfizetőink kívánságára hadbavonult családtagjaikról szívesen kérdezösködünk és összeköttetéseinknél fogva a legrövidebb idő alatt válaszolunk.

E héten a következők sorsa felől kértünk illetékes helyeken felvilágosítást:

Báró Kemény Elemér 7. huszárezredbeli huszárszázados — kit utóbb a 8. huszárezredhez helyeztek át — az augusztus hó 17-iki Gorodoki roham után eltűnt. Nem állapítható meg, elesett-e, vagy orosz fogságba esett-e?

Dr. Csernyánszky Gyula egyéves önkéntesről azt közlik velünk, hogy f. évi december havában Pozsonyba a 13. honvéd gyalogezredhez lett áthelyezve.

Csatár Mátyás György 20. honvéd gyalogezred 5. századához beosztott honvédről eddig azt sikerült megállapítanunk, hogy sem ezredének a harctéren összeállított névszerinti veszteség kimutatásában nem szerepel, sem pedig nem jelentkezett mint sebesült vagy beteg. Tovább nyomozunk.

Demjén Imre, a 2. sz. lovas tüzér hadosztálynál szolgáló egyéves önkéntes tüzérről december hó 7-ről azon örvendetes hírt vettük, hogy életben van, egészséges és jól érzi magát.

Dr. Kovács József cs. és kir. 2. sz. gyalogezredbeli pöttartalékos után eddig megejtett alapos és széleskörű nyomozás dacára sem sikerült megállapíthatni, elesett vagy pedig orosz fogságba esett-e?

Kremlovich Péter 27. népfelkelő gyalogezredbeli őrmesterről igen jó híreket kaptunk. A harctéren mindig az elsők között volt, meg is sebesült, de sebe egész könnyű természetű lévén, nem távozott el csapatától. Sebe már begyógyult, nagyon jól érzi magát és vitéz magatartásáért legfelsőbb helyre kitüntetésre van felterjesztve.

Az elmúlt napokban a következők sorsa felől intéztünk illetékes helyekre kérdéseket:

Kodubinszky Ferenc 1. honvéd gyalogezred 5. századbeli honvéd.

Jerkovich Ödön cs. és kir. 23. gyalogezredbeli pöttartalékos.

Jancsó Ernő cs. és kir. 2. gyalogezredbeli gyalogos.

Cseh Sándor 24. honvéd gyalogezredbeli honvéd.

Dr. Daróczy József cs. és kir. 32. gyalogezredbeli hadapród

Dr. Diószegi Kálmán cs. és kir. 60. gyalogezredbeli hadnagy.

Such Sámuel cs. és kir. 19. tüzér ezredbeli tüzér.

Ivicsics József cs. és kir. 12. gyalogezredbeli 4. századbeli gyalogos.

Horváth Ferenc 17. honvéd gyalogezred 45. menetzászlóaljbeli honvéd.

Feleki Géza cs. és kir. 26. gyalogezredbeli gyalogos.

Oeffner Rudolf 302. honvéd menetezred 412. zászlóaljbeli szakaszvezető.

Ratonai légjárók.

Irta: **Bodó János főhadnagy.**

(Folytatás.)

Felderítés, összeköttetés.

A felderítésnek célja, hogy a vezetőség az ellenséges helyzetről lehetőleg helyes és pontos képet nyerjen.

A mai modern háborúkban a fegyverek nagy hordképessége megkívánja, hogy a harctér „üres” legyen, vagyis a védekezés érdekében a csapatok lehetőleg láthatatlanul mozogjanak. Ezért a rajvonalak, a harcok leplezett fedezékben, a földbe ásva, páncélvérték mögött keresnek menedéket a lövedékek rettenetes hatása előli; nyílt terepen pedig a talajszinü ruházat, amely kevéssé feltűnő, van segítségükre. Ha már most a fedett csapatmozgásokhoz hozzávesszük az ellenség megtevesztésére szolgáló színtelt műveleteket, azt látjuk, hogy a parancsnokoknak a felderítő szolgálatra a legnagyobb súlyt kell fektetni, mert hiányos tájékozásnál könnyen juthatnak helytelen elhatározásokhoz, amelyek a sikert kockára teszik.

A felderítést eszközlik: lovasság, gyalogság, továbbá e célra szolgálnak gépkocsik, motorkerékpárok, kerékpárok és légjárók.

A lovasság és a földön járó közlekedési eszközök jó utakat kívánnak, amelyek nem mindenütt vannak és utóbbiak emellett ellenséges területen kevéssé is alkalmazhatók. Míg evvel szemben a légjárók — amelyek a jelen nagy háboruban már is oly fényesen beváltak — e fontos feladatot a legelőnyösebben teljesíthetik, mert: utóhoz nincsenek kötve és rendkívül gyors mozgásukkal (3—4 óra alatt oly jelentéseket hozhatnak, amire a lovasság csak 3—4 nap után képes) a célnak legjobban felelnek meg. Például repülőgépen a parancsnok, vagy vezérkari tisztje személyesen figyelheti meg az ellenséges erőcsoportosítást, állásokat, saját helyzetéről tájékozódhatik, aminek alapján leghelyesebb intézkedések adhatók. Léghajón ily megfigyelések már kevéssé lehetségesek: a felszállás nehezebb, nagy célt mutatnak, mozgásuk lassabb és nem tudnak oly gyorsan irányt változtatni.

A repülőgépek kivált távoli, közeli és tüzérségi felderítésre lesznek alkalmazva.

Távoli felderítésnek célja az ellenség zömének megállapítása, valamint ennek hátában megfigyeléseket eszközölni. Ilyenként rendszerint több gépet más-más pontról küldenek el. Nagyobb földterület lovasestek, a részletfelderítés könnyebb és gyorsabb keresztülvitele céljából, valamint hátrafelé az összeköttetés fentartására léghajók lesznek beosztva. Ha az ellenséges lovasest zöme megtaláltatott, akkor vele az érintkezés fenntartatik.

Közeli (harc) és tüzérségi felderítésnél a repülőgépek oly irányba küldetnek ki, amerre felderítő csapatok nem tudnak előre jutni.

Főleg a közeli harcászati célokra szükséges felderítésnél működésük megfizethetetlen. Mily előny a parancsnoknak,

hogy elindulás előtt egy órával elküldött repülőgép még a csapat menete előtt jelentheti, hogy aznap találkoznak-e ellenséggel, vagy sem!

Tüzérségi hatás megfigyelésére a repülőgép kitünően használható, mert magasból a becsapódásokat (különösen fedett terepen van erre szükség) igen jól látni és a megfigyelő szikratávíróval, optikai jelzéssel, vagy más úton a szükséges javításokat az ütegparancsnoknak megadhatja.

Az ellenség közeledésekor az egyes oszlopok önálló felderítésére is nagy előnnyel alkalmazhatnak.

A védő ily módon idejekorán részletes jelentéseket kaphat az ellenség csoportosításáról és így kiadhatja nyugodtan a szükséges ellenintézkedéseket.

Míg a lovas járőrök és a gyalog járőrök rendszerint nagyobb ellenséges erőknél csak azok élet, körülbelül erejét jelenti, addig a repülőgépek hadosztályok, hadtestek hosszú oszlopait teljesen áttekinthetik. Oldalról jövő meglepetéseket gyors jelentésükkel teljesen meghiusítanak.

Megerősített állások elleni támadásnál a légjárók értékes szolgálatot tehetnek állandó megfigyelés-, összeköttetés- és tüzérségi tűz vezetése érdekében.

Védelemhez fejlődött ellenség elleni támadásnál a szükséges felderítést, szemrevételezést a légjárók végzik.

Harc közben a lovas és gyalog járőröktől kapott híreket a repülőgépek gyors mozgásukkal előnyösen kiegészítik. Összeütközésnél az arcvonal előtti harcászati felderítést célszerű, ha a lovasság végzi, míg hátban és a harcoló csapat szárnyain a repülőgépek nyernek alkalmazást; ép úgy francsok, közlések közvetítésére az egyes harccsoportok között és a parancsnoknak az ellenséges és saját helyzetről való állandó tájékoztatása is e járművek feladata. Ezen tevékenységüket a szikratávíró — amikor alkalmazása már tökéletes lesz — nagyban fogja elősegíteni.

Minden parancsnok, kinél légjáró alakulások lesznek beosztva, gondoskodik azok biztosításáról és ha kell, fedezetet is oszt be hozzájuk.

Ha légjárók leszállnak, a legközelebbi parancsnokság jelentéseiket átveszi, gyorsan továbbítja és a leszállásnál szükséges segítséget megadja.

Az összeköttetés az oszlopok (csoporthoz) között a legnagyobb fontossággal bír. Minden parancsnok ezért úgy a saját körletében, mint a szomszédos oszlopokkal (csoporthoz) a nyugvás idejében, menet alatt és különösen harcban a szükséges összeköttetést fentartja. Távíró, távbeszélő, riadó és távjelző állomások megrongálódása az összeköttetést nem egyszer meghiusítja s ezért főleg nagyobb viszonyok között e nehéz szolgálatot légjárók teljesítik.

A repülőgép osztag parancsnoka a magasabb parancsnoksággal való összeköttetésről (radiótávíró, távbeszélő, távjelző, gépkocsi, küldőncvonal és hasonló útján) gondoskodik. Néha az összeköttetés helyreállítására meghatározott helyek, vonalak, vagy időpontok állapíttatnak meg.